ÎNVĂȚĂTORUL
2

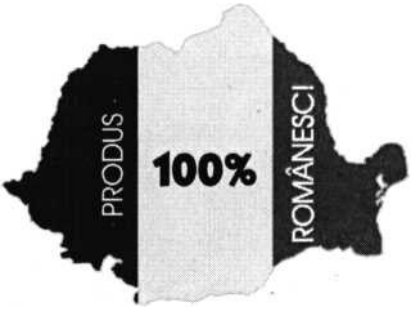

Citește românește!

Susține autorii români prin cumpărarea cărților lor și promovarea acestora în rândul prietenilor tăi!

FANTASY # HEROIC-FANTASY # FICTION # SCENCEF1CT1ON # HORROR

Colecția Science -Fiction

Mircea Liviu Goga

ÎNVĂȚĂTORUL

© 2018, Mircea Liviu Goga
© 2018, Editura PAVCON

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României GOGA, LIVIU MIRCEA
învățătorul - povestiri / Mircea Liviu Goga - București: Pavcon, 2018
ISBN 978-606-8879-73-4

821.135.1

Comenzi:
Editura PAVCON, tel.: 031-100.80.70
0723.26.90.40
office@pavcon.ro
www.pavcon.ro
www.colectiasf.ro

Această lucrare nu poate fi reprodusă, parțial sau integral, fără acordul scris al deținătorilor de copyright.

Coperta: George Ionescu
Editor: Constantin Pavel

ISBN 978-606-8879-73-4

MIRCEA LIVIU GOGA

Învățătorul

Povestiri

Editura PAVCON
București, România, 2018

Completează-ți *Colecția Science-Fiction* cu:

 # 1 Extra-Terestrul
 # 2 Secretul emisferei
 # 3 Nerecurgerea la Forță și la amenințarea cu Forța
 # 4 Scornituri spăimântătoare
 # 5 Rangkook
 # 6 Vendetta lui Ucigă-1 Toaca
 # 7 în anul 4000 sau O călătorie la Venus
 # 8 Erezia egumenului Glicherie
 # 9 Scurtă istorie a viitorului aristotelic - IVA 1
 # 10 Forțe ale Naturii, Moartea Vie
 # 110 tragedie cerească
 # 12Cetiți-le noaptea
 # 13Marginea curcubeului
 # 14 Incredibila aventură a cuviosului Achim
#15Praf
 # 16 Manuscrisul episcopului Petronius
 # 17Steaua fulgurantă - IVA 2
 # 18Un român în Lună
 # 19 Oameni pe care i-am cunoscut
 # 20 Sawtooth
 # 21 Rău de spațiu Omul fără nume
#22Progradia
 # 23 A doua Lună a Pământului
 # 24 Dialogul păsărilor
 # 25 Cumulonimbus deasupra Atlantidei
 # 26 Știință, Filosofie și Religie în Avatar
#27Therra
 # 281944 Ein Freak
 # 29 Oameni pe care i-am cunoscut 2
 # 30 Creație de tranzitare 1 Bacteria nemuririi
 # 31 Creație de tranzitare 2 Cârligul spațial
 # 32 Creație de tranzitare 3
 # 35 Olympus Mons
 # 36 RSA - Noaptea lemurienilor
 # 37 Praf 2 - Atingerea sălbăticiei
 # 38 RSA - Auro Luck
 # 39 Războiul Celestinei
 # 40-49 Aripile Albastre
 # 50 Sânge, Metal și Speranță
 # 51 Decadența sufletelor noastre
 # 52 Povestiri spăimântătoare
 # 53 Forțe ale Naturii, Mrejele Focului
 # 54 Războiul Eleninei
 # 55 Casa din altă viață
 # 54 Războiul Eleninei
 # 55 Casa din altă viață
#56Dinosauria
 # 57 Mercenarii 1 - Războiul pietrelor
 # 58 învățătorul
 # 59 Noaptea orașului ilustrat
 # 60 Praf 3
 # 61 Saurianul de metan - IVA 3
 # 62 Artefactul
 # 63 Casa fără cărți
#64Apophis
 # 65 Parlamentul
 # 66 RSA - Hora hoiturilor
 # 67 Dragonul fără aripi
 # 68 RSA - Judecata de Apoi
 # 69Avatarii faraonului Tlâ
 # 70 RSA - România sub Asediu
 # 71 Efectul Metamorphis
 # 72 Dicționar de Enigme și Mistere
 # 73 Elogiu muncii de partid
 # 74 Insula pescărușilor
 # 75 Aurul beznei
 # 76 București, 2058
 # 77 încăpățânarea Timpului

ÎNVĂȚĂTORUL

Bunicului meu, învățătorul.

Capitolul unu

Mi s-a spus: mergi și învață-i carte.

Satul acela se întemeiase cu cine știe câți ani înainte de nașterea mea. Când l-am descoperit, în sfârșit, pe hartă, am rămas o clipă gânditor. Iată - mi-am zis - un loc în care pentru oamenii de acolo voi fi aidoma unui binefăcător sau zeu mântuitor al ignoranței. Sperasem, oricum, asta, aflând de la Inspectoratul Școlar că satul n-avea școală, că oamenii erau toți analfabeți și că majoritatea dintre ei habar n-aveau că nu erau singurii locuitori ai planetei. Ca orice proaspăt absolvent aflându-se repartizat la țară, am cântărit bine obiectele despre care credeam că-mi vor fi absolut necesare. Apoi mi-am burdușit patru geamantane, observând abia în ultimul moment că nu am absolut nicio șansă de a le închide. Cu un ochi și mai critic, le-am

reinventariat conținutul: în primele trei adunasem claie peste grămadă rufe de schimb, instrumente de toaletă, prafuri de purici, cartușe de țigări fine, cu care speram să obțin bunăvoința localnicilor, trusa medicală, un termos, o veioză, lumânări, batiste, pături, un joc de remy, ustensile de pescuit și multe alte asemenea lucruri, pe care ne-am obișnuit să le considerăm indispensabile la un drum lung.

în cel de-al patrulea geamantan aveam cărți.

Până la urmă, rupându-mi de la inimă, am renunțat la câteva obiecte și am reușit să-mi încui calabalâcul. Toate aceste pregătiri s-au dovedit extrem de obositoare, așa că, în noaptea dinaintea plecării am dormit cum nu se poate mai bine. Ah! Și câte lucruri nu s-au scris despre vibrația tainică a sufletelor în așteptarea despărțirii de vreo existență banală, tremurul acela intim ce presimte zbuciumul marilor călătorii spre alte meleaguri! Nimic asemănător nu m-a încercat când pășeam pe lespezile peronului umezite de rouă dimineții, printre care se strecurau firele străvezii ale ierbii. Poate că și scriitorii au dreptatea lor. Dar eu eram mai degrabă enervat de întârzierea acceleratului, decât aplecat spre contemplarea unui anost răsărit de soare. Abia când m-am văzut instalat în vagon, am întrezărit faptul că se schimbase ceva în ordinea lucrurilor care mă înconjurau. O clipă am regretat plecarea din urbe; o altă clipă am urât viața de până atunci, studiile, orașul cu străzi înguste, ce se lățeau brusc în cartierele noi. Apoi toate au reintrat pe făgașul lor firesc, iar eu mi-am căutat o poziție cât mai avantajoasă și m-am gândit, dat fiind

faptul că mă trezisem prea de dimineață, să ațipesc nițel. M-am deșteptat foarte aproape de capătul drumului. Trenul își târa trupul verzui din tunel în tunel, către altitudini tot mai mari. A oprit, în cele

din urmă, într-o gară insignifiantă, iar eu mi-am cărat, rând pe rând, geamantanele lângă peron. Apoi m-am tocmit cu un căruțaș să mă ducă în satul care se zărea sus, la marginea unui platou plin de menhiri gigantici. De-acolo - aveam să aflu - trebuia să închiriez un măgar și s-o pornesc spre nord, într-o călătorie de peste o jumătate de zi. La sfârșitul ei, dacă nu voi pierde direcția, dacă nu mă voi prăbuși într-o râpă sau dacă nu mă vor sfâșia fiarele, aș putea spera să găsesc satul în care fusesem trimis. Perspectiva unui asemenea capăt de lume nu mă încânta absolut deloc. Acum nu mai puteam da înapoi. Dar mă jurai în gând să spăl putina, fără mustrări de conștiință, la proxima ocazie.

Nici nu bănuiam pe-atunci că o asemenea ocazie n-avea să se ivească niciodată.

Mi-am încărcat, așadar, odată ajuns sus, măgărușul - un animal blând și puternic, închiriat pe un preț derizoriu de la un țăran care avea să-mi slujească și de călăuză - și am pornit la drum. Drum e cam mult spus. în realitate, nici măcar potecă nu exista. Mergeam de-a dreptul prin pădure, croindu-ne cale cu migală printre mulțimea de tufișuri și ferigi imense, ca dintr-o altă eră, și printre arbori care nu simțiseră neam de neamul lor gustul securii. Ici-colo, drumul nostru tăia albiile unor torente secate, grohotișuri ce purtau urmele unor prăbușiri recente;

altădată nimeream în poienițe bălțate de mii de flori cu nume imposibil de ținut minte și păzite pe margini de pini zvelți, sub a căror umbră se adăposteau pașii ușori ai sălbăticiunilor. Intram parcă într-un alt tărâm; o lume diferită de tot ceea ce cunoscusem îmi sonda simțurile. De câteva ori, drumul părea că se întrerupe într-un adevărat zid verde. Lianele, ferigile și tufișurile învălmășite for-

mau uriașe metereze prin care călăuza mea abia reușea să descopere vreo fisură...

Pe la ceasurile patru, când căldura de la mijlocul zilei se mai domolește, țăranul privi atent în zare. într-adevăr, din imensitatea verde se ridicau spre cerul senin și incandescent câteva fumuri subțiri. Aerul cald de deasupra pădurii împiedica pe un observator neinstruit să aprecieze corect distanțele, totuși am socotit că în mai puțin de o jumătate de oră puteam ajunge la destinație. N-am ținut însă cont de încâlceala tufișurilor, care a transformat jumătatea de oră într-o oră întreagă. Totuși, după eforturi susținute, reușirăm să zărim satul, iar eu să-mi fac o idee clară despre ceea ce mă aștepta aici.

în primul rând, însăși noțiunea de sat suferi în mintea mea modificări radicale. Brusc, sub imperiul șocului vizual, ea se degradă rapid, ajunse la aceeași treaptă pe care așezasem inițial noțiunea de cătun, apoi scăzu și mai mult. Intr-adevăr, așa-zisul sat se compunea din două-trei duzini de căsuțe dispuse anarhic, căsuțe care nu păreau să aibă fiecare mai mult de-o cameră. Uliță nu exista. Doar câteva poteci ocoleau un fel de curți fără garduri, năpădite

de vegetație. Potecile treceau de la o casă la alta, ca o ață ce străbate un șirag de mărgele. Altele se pierdeau, la propriu, în pădure. Cârduri de găini, de gâște și de rațe, toate sălbăticite, se zbenguiau, scurmau și se certau prin tufișuri. M-am întrebat cum de știe fiecare familie care-i sunt orătăniile. Mi s-a explicat mai târziu că nimeni nu-și punea asemenea probleme. Cine dorea să aibă o găină-n oală, o găbuia pe cea mai la îndemână - și gata. Țăranul meu mi-a făcut semn către o căsuță ceva mai arătoasă, averti- zându-mă că acolo șade starostele satului și că trebuie să merg la el să-i cer găzduire și să-i explic motivul venirii mele. I-am mulțumit pentru sfat, i-am plătit cursa și-am pornit, cocoșat de bagaje, spre casa starostelui. Acesta stătea chiar în ușă, parcă m-ar fi așteptat. In urma salutului meu, s-a uitat la mine lung, lung, aproape un întreg minut. Până la urmă, chinul acestei cercetări minuțioase încetă și omul îmi făcu semn să-l urmez.

Așa cum îmi închipuiam, casa avea o singură cameră. Pereții netencuiți, o masă de lemn, două culcușuri, o cergă, o rogojină pe jos. într-un colț, atârnau, de câteva piroane de lemn înfipte prin crăpăturile peretelui, o duzină de vase din argilă arsă. Asemenea austeritate se potrivea mai degrabă unui pustnic, dar îmi dădui seama că nu renunțarea voluntară la plăceri lumești îl îndemnase pe staroste să-și mobileze astfel încăperea ci, pur și simplu, imposibilitatea procurării unor altfel de obiecte. Omul se așeză pe un scăunel lângă masă, apoi îmi făcu semn să-i urmez exemplul. Pe ușa camerei pătrunseră de afară o femeie și

patru copii. Se așezară fără o vorbă în jurul mesei,

cântă- rindu-mă cu o privire desprinsă de realitate. Mă cam agasau aceste uitături, așa că scosei din buzunar foaia de repartizare și i-o întinsei starostelui. Acesta o apucă între două degete, o studie mirat pe toate fețele și mi-o înapoie. Aveam să aflu mai târziu că nu știa carte, ca de altfel toți locuitorii satului. Singurele semne pe care obișnuia să le facă erau crestăturile anuale pe unul din stâlpii structurii de rezistență ai casei. înțelegând, am vrut să deschid gura să-i explic, dar femeia nu mi-a dat răgaz. După un schimb scurt de priviri cu starostele, s-a ridicat, a scos din cuptorul îngropat în perete, și pe care nu-1 remarcasem până atunci, o pâine, câteva bucăți de came friptă și patru legături de ardei iuți, în loc de orice alt condiment. M-am întors către staroste, dar ochii lui erau mai amorfi ca oricând. Femeia ne-a așezat în față câte un taler. Starostele a luat o bucată mare de carne, un ardei și un sfert de pâine. Apoi m-a cercetat iar cu aceeași privire seacă și obosită. Am întins nesigur mâna și mi-am așezat în taler mâncarea, într-o cantitate aproximativ egală cu a starostelui. Am auzit în spate un foșnet și, întorcând capul, am zărit pe unul dintre copii, care dispăruse o clipă, neobservat, întorcându-se cu un ulcior plin de rachiu, după cum aveam să constat puțin mai târziu. Femeia ne întinse ceșcuțe de lut. Am rămas cu ceașca în mână, neștiind dacă trebuie să toastez sau să aștept ca mai întâi să înceapă gazda. Starostele nu mă luă însă în seamă și bău. Procedai la fel. Ulciorul rămase între noi, iar omul începu să mănânce. La

câteva secunde, femeia și copiii își vârâră la rândul lor mâinile în friptură. Nițeluș cam dezgustat de

procedură, mă văzui nevoit să-i imit și de această dată.

Masa aceasta stranie ținu aproape o oră. Starostele făcea pauze lungi între gesturi, manevra cu mișcări sacerdotale bucățile de came și pâine. Mă fascina, fără să aibă, sunt sigur, intenția asta. In cele din urmă, femeia și copiii, care sfârșiseră de mult cu mestecatul, se ridicară la un semn al omului și începură să strângă vesela. Dacă farfuriile acelea de lut ar fi putut avea pretenția să se numească astfel. Afară, soarele căzuse binișor către apus, iar lumina lui, de un roșietic specific, îmi aminti că deocamdată încă nu aveam un loc în care să-mi pot petrece noaptea. în cele din urmă, starostele mă întrebă cine sunt. îi explicai totul, în cât mai puține cuvinte. Când terminai, omul rosti tărăgănat:

— învățător?... nu știu. Da'-n noaptea asta o să dormi aici. Și zici că vrei să rămâi la noi?

Nu i-am răspuns, nu era nevoie. Am pornit încet spre pădure, cu mâinile în buzunar, încercând să nu-i mai simt în ceafă privirea aceea izvorâtă parcă din niște ochi de idiot iremediabil.

* * *

E straniu cât de bine țin minte toată panoplia amănuntelor legate de plecarea mea din oraș. Evenimentul a însemnat, desigur, pentru subconștientul meu de individ

până atunci prin excelență sedentar, un lucru mult mai important decât judecasem în mod conștient. In al doilea rând, mai reprezintă acea zi nu doar o călătorie către o lume nouă, către o destinație inedită, ci și cea mai proaspătă amintire care mă leagă de civilizație. Și refuz, eul meu refuză uitarea, distrugerea acestei punți de legătură cu trecutul. Odată ajuns aici, în vale, o mulțime de iluzii s-au dus pe apa sâmbetei; trebuie să mărturisesc totuși că oamenii și locurile nu m-au întâmpinat tocmai rău. încă din prima noapte m-a părăsit obsesia paraziților, obsesie pe care o căpătasem auzind tot felul de povești cu ciobani și țărani din creierii munților pentru care conceptul de „baie anuală" nu reprezintă un simplu motiv de amuzament. N-am avut de întâmpinat nicio dificultate în acest sens. Când m-am trezit, odihnit ca niciodată (aerul? mișcarea?), soarele se ridicase destul de mult peste piscurile alburiu-albăstrii ce înconjurau valea într-un mod care mi-a amintit, nu știu de ce, de Caprona lui Burroughs. Am ieșit vioi afară și m-am spălat puțin, scoțând apa dintr-o fântână deloc adâncă. Apoi am văzut câțiva băștinași lucrând la o sută de metri depărtare, în stânga casei starostelui. Starostele era cu ei. în primul sfert de oră am privit tăcut, neînțelegând ce anume construiau. Mai târziu m-am lămurit: făceau o casă. Doi inși aduceau lemne lungi, curățate bine de coji și ramuri nedorite. Alți câțiva băteau în pământ țăruși, întinzând între ei o împletitură groasă de nuiele. Totul, fără cuie: legăturile se făceau cu scoabe de lemn și cu un fel de tendoane vegetale care se obțineau din stratul imediat inferior cojii unor arbuști.

Casa mea! Urma să am o casă!

Treptat, m-am lăsat cuprins de acel entuziasm juvenil caracteristic omului care primește un dar sau participă la crearea unui lucru deosebit. Într-adevăr, mă uimea ingeniozitatea cu care lucrau constructorii. Am încercat să-i ajut, dar experiența mea de orășean mai mult încurca lucrurile, așa că, până la urmă, m-am lăsat păgubaș și mi-am aprins o țigară. Atunci s-a întâmplat primul fenomen care m-a făcut să intuiesc că dincolo de misiunea mea mai exista ceva la care trebuia să cuget. Abia aprinsesem țigara, că oamenii s-au și oprit din lucru, fixându-mă uluiți. M-au înconjurat apoi în tăcere. Mi s-au părut încărcați de intenții ostile și tocmai mă munceam să înțeleg atitudinea lor și, de ce n-aș recunoaște, să găsesc un mijloc de-a scăpa cât de cât teafăr, când starostele a întins mâna spre fumul țigării și m-a întrebat cu voce neliniștită:

— Ce-i asta? Cum faci?!

Atunci, eliberat brusc de spaimă, am izbucnit într-un hohot de râs homeric. Dar numai eu râdeam. Ceilalți se uitau la mine foarte serioși, ba chiar un pic intrigați de felul meu de-a mă comporta. Așteptau un răspuns. Dar râsul meu nu putea fi stăvilit cu una cu două; situația era prea colosală, mai ales când mi-am amintit de țigările fine pe care le luasem în bagaje, sperând ca prin ele să mă dau bine pe lângă șefii de-aici. Din fericire, în cele din urmă am reușit să mă calmez și, învingând ridicolul momentului, cu crampe în mușchii obrajilor, am prins să le explic sătenilor ce este țigara. Cuvintele mele suiau reverberate ciudat în aerul limpede al dimineții.

Și, deodată, m-a fulgerat îndoiala. Cine eram eu să tulbur cu țigările, bagajele și cultura mea aceste locuri? Ritualurile vieții sătenilor deveniseră valori; însăși viața lor devenise valoare. Se descoperise cea mai perfectă comuniune cu albastrul cerului, cu apa, cu clorofila ierbii. Pe acești oameni nu-i cunoșteam, nu-i înțelegeam. Neantul ce li se citea în priviri dovedea existența a ceva adormit. O fractură a memoriei, o falie pe care cine-mi dă dreptul s-o umplu? Cine m-a trimis aici să creez în oameni punți de care ei n-au nevoie?

Și cuvintele mele sunau tot mai întretăiate și neconvingătoare. în cele din urmă, când am terminat, s-au privit o vreme; apoi, la unison, mi-au cerut țigări. Au fumat tușind și lăcrimând. A trebuit să le explic că nu se trage așa în plămâni când te-apuci de fumat, că obișnuința vine încet, e nevoie de o perioadă de adaptare. Le-am explicat apoi efectele nocive ale fumatului, iar la întrebarea lor previzibilă am răspuns că eu nu mă pot lăsa, ar fi... un act de voință ce mă depășește... deocamdată nu pot, însă... într-o zi...

Au dat din cap înțelegători și mi-au mai cerut un rând de țigări pe care, de astă dată, l-au fumat mai prudent. Apoi s-au întors la construcția casei. Montau acum acoperișul, așezând una lângă alta țigle din scoarță groasă de copac, călăfuite cu un fel de latex vegetal ce rămânea relativ elastic după întărire, oferind mobilitate întregii structuri. Când au terminat, încă nu sosise amiaza. Până la ora 14:00 se sfârșise și tencuirea cu pământ a pereților. L-am luat pe

staroste deoparte, întrebându-1 dacă trebuie să plătesc lucrătorilor ceva, dar el s-a uitat mirat la mine și a clătinat încetișor din cap. Le-am ținut până la urmă un discurs destul de lung și penibil, prin care le mulțumeam pentru ajutor, dar nu sunt sigur nici azi că nu l-au interpretat ca pe o pedeapsă pentru cine știe ce vină obscură. Poate de aceea, după discursul meu, s-au grăbit să-mi mai ajusteze puțin fereastra (care, în lipsă de geam, iama se astupa complet) și să ungă curelele ce sprijineau ușa și țineau loc de balamale. Până la urmă au dat să plece, dar i-am adunat iar în jurul meu și i-am atenționat că a doua zi dimineață încep cursurile de alfabetizare și îi rog să fie pre- zenți împreună cu familiile și prietenii lor. Oamenii mă asigurară că așa vor face și plecară. M-am dus să mănânc la staroste, cu care ocazie femeia lui mi-a făcut cadou câteva oale de lut și un taler din același material. Cuțit, lingură și furculiță aveam. In loc de pahar foloseam capacul termosului. Starostele mi-a explicat la masă chestia cu găinile, îndemnându-mă să nu mă abțin dacă am nevoie de vreuna în vreo împrejurare. Mai spre seară i-am urmat sfatul și m-am ales cu un puișor pe care l-am preparat în modul cel mai primitiv cu putință, adică jumulindu-1, în-figându-1 într-o frigare improvizată și având grijă să-l răsucesc de pe-o parte pe alta o dată la două minute. Apoi m-am culcat, neuitând să sting focul, căci rășina acoperișului era periculos de proaspătă. Și iată - am mai apucat să gândesc înainte de a adormi - ce ajunge orășeanul la țară: un individ neajutorat care, fără grija localnicilor, ar da ortu[7] popii cât ai bate din palme...

15

Exageram, firește. Și m-am mai gândit: mâine, pentru acești oameni, începe școala. Eram convins de utilitatea acestui lucru?

Pe vremea aceea eram convins. Mica îndoială strecurată în suflet de întâmplarea cu țigările se risipise. Pe jos, într-un colț, lumina Lunii aurea cataramele geamantanelor. Printre ele, geamantanul cu cărți. Și un fel de presimțire m-a făcut parcă să aud din direcția aceea un ticăit, ca al ceasului unei bombe cu efect întârziat. Cine și-ar fi putut închipui că o fractură a memoriei lumii nu poate fi umplută cu una, cu două? Sau că nu poate fi umplută deloc?

Capitolul doi

Despre prima zi de școală nu păstrez în memorie aproape nimic. Mi se pare ciudat acest lucru. Pe-atunci încă nu mă apucasem să scriu jurnalul - asta s-a întâmplat abia după aproape două săptămâni, când am înțeles, obscur, că fenomenele care au loc în jurul meu merită, într-adevăr, să fie reținute. în fond, asistam la transformarea unor oameni naivi, primitivi, în cetățeni ai lumii civilizate. Le ofeream mărinimos realizările acesteia, ce- rându-le (nu uitam asta la nicio lecție) să ofere, la rândul lor, societății, roade ale muncii și gândirii. Azi știu că nu transformarea băștinașilor în oameni civilizați m-a făcut să țin un jurnal. Altceva, mult mai adânc, mult mai cutre-

murător s-a revărsat dinspre ei către mine. Dezlănțuisem un fenomen-avalanșă de umplere a fisurii memoriei. Atunci, dacă aș fi înțeles asta, culmea: cred că m-aș fi bucurat. Fără să știu că, de fapt, fisura nu era una obișnuită, din cele întâlnite peste tot de diferiții indivizi trimiși, ca și mine, să împrăștie civilizația Occidentului. Fisura asta nu se putea umple decât la suprafață. Se putea construi peste ea un pod. Dar ce pod! N-am uitat niciodată să le servesc băștinașilor ce se alfabetizau fraze de genul: „trebuie să vă schimbați felul de viață, lumea trăiește altfel!" sau „munca voastră e a întregii societăți și toți depindem unii de altii!", fără să-mi dau seama că nu am de-a face cu niște copii ce abia așteaptă să asimileze cunoștințe, ci cu oameni având deja un sistem propriu de gândire. Un sistem despre care, aidoma conchistadorilor și a misionarilor creștini, nu m-am ostenit să aflu nimic.

Oamenii terminaseră de învătat alfabetul în doar două >

săptămâni, fapt care încă nu m-a făcut să-i stimez prea mult. Consideram că într-un creier neumplut cu nimic noțiunile se asimilează mult mai ușor și rămân mai bine și pentru mai mult timp imprimate. M-au intrigat însă copiii: din clipa în care le-am spus că toți cei de vârsta lor în lume știu să citească (i-am mințit, da - una din minciunile cu care, în lumea civilizată, credem că putem face mai mult bine decât cu un adevăr), au început să învețe cu o ardoare puțin obișnuită, obținând rezultate absolut spectaculoase. Adul- ții i-au urmat îndeaproape. învățau tot ce le ceream - și abia acum îmi dau seama că niciunul dintre ei nu mi-a

pus acea întrebare pe care copilul civilizatului n-o pune, aflând răspunsul în jurul său, dar pe care necivilizatul e nevoit, prin însăși condiția sa, s-o pună atunci când se află la granița unui nou mod de viață: la ce e necesară învățătura? Dar pe vremea aceea nu prea stăteam să meditez la asemenea lucruri. Mergeam la pescuit, făceam plajă înconjurat de un cârd de copii ce se străduiau să mă imite, fumam și visam la momentul în care mă voi întoarce în lumea din care venisem.

Apoi, într-o zi, cineva mi-a cerut o carte. Țin minte că am desfăcut emoționat geamantanul și i-am spus: alege! Eram un prinț, un demiurg, un vrăjitor! Exact la timp l-am oprit, în clipa când mâna lui a arătat către Robinson Crusoe. Era singura carte pe care nu puteam s-o dau, nu mă simțeam în stare. Mă lega ceva de acest personaj. „Era cartea mea, viața mea părea pe atunci totuna cu cea a sărmanului Robinson, cel ajuns la capătul lumii și educân- du-1 acolo pe Vineri, transformându-1 din sălbatic în servitor devotat". Am transcris din jurnal. De altfel, țin să menționez că jurnalul a reprezentat pentru mine un excelent prilej de defulare, de-a lungul a câteva săptămâni, și totodată un mijloc la fel ca oricare altul de-a pierde timpul. Este, cred, cazul să transcriu aici din el câteva pagini ce dovedesc încă o dată (dacă mai e nevoie) cât de tare se poate autoamăgi un individ și cât de ignorant poate rămâne, dacă vrea cu tot dinadinsul asta.

„21 iunie. Azi, clasa mea a ajuns la litera z. Am selectat câțiva indivizi care mi s-au părut mai dotați și i-am pus

să dea un fel de lucrare de control. S-au descurcat mult mai bine decât m-aș fi așteptat. Cât despre copii, ei sunt formidabili. Citesc și scriu aproape fără greșeală, îi învăț acum regulile gramaticale de bază. In ziua în care am venit în vale, toată lumea mă privea complet absentă. între timp, privirea unora s-a deșteptat, parcă e mai vie, mai curioasă. Ieri am făcut un recensământ: în vale trăiesc 145 de oameni. Cu mine cu tot. Dintre ei, 84 învață. Tot ieri am aflat un lucru care m-a uimit: băștinașii nu cred în supranatural și n-au absolut nicio noțiune religioasă. Chestia e mai neobișnuită decât pare la o primă vedere, căci istoricește se consideră că sentimentul religios a apărut aproape odată cu omul. Oare cei de-aici să se fi separat de restul omenirii încă înainte de...

Dar nu! Ar fi prea de tot!

Și totuși, dacă mă gândesc, e interesant că nici îmbrăcămintea, nici limba nu sunt deosebite de cele ale tăranu- lui de pe la noi. Există însă ceva deosebit, ceva ce ține de structura psihică. Cum văd oare lumea niște oameni care nu au în spatele istoriei lor mituri? Poate că nu așteaptă decât un imbold ca să și le creeze: un mit e un experiment repetabil. Poate au nevoie de niște exemple extraordinare dar, măcar ideatic, repetabile. Cine știe? Oricum, lipsa religiei este egală cu lipsa imaginației. Și când din spirit lipsește imaginarul, în mod obligatoriu lipsește și îndoiala. Ori, a nu te îndoi e un lucru bun sau un lucru rău? Bun: nu te mai temi de nimeni și de nimic. Crezi nemărginit lumea pe care o vezi în jur, dar, și mai des, doar în tine

19

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

însuți. Puterile tale sunt colosale, căci toată voința ta participă la realizarea unui singur țel. Rău: a nu te îndoi înseamnă a împietri. Și mai ales: dacă te schimbi, o faci doar sub presiunea unor forțe exterioare mai puternice decât tine, cărora nu le poți opune înțelegere și flexibilitate.

22 *iunie.* Mi-am făcut prieteni printre copii. O fetiță, Maria, și trei băieți, Iosif, Solomon și David. Mă intrigă numele astea desprinse din miturile ebraice, dar probabil că sunt, pur și simplu, nume auzite de la străinii care mai trec, cam o dată la doi-trei ani, prin sat. Azi le-am arătat copiilor o carte. Am crezut că vor fi foarte mirați, dar unul dintre ei a țâșnit spre casa lui și s-a întors triumfător, purtând în mână o... Biblie! Surpriza mea s-a mai destrămat aflând că nimeni din sat nu știa ce scrie în ea. Am citit câteva pasaje în gura mare, ca să mă amuz. Pe urmă i-am luat pe cei trei puștani și pe Maria și am plecat la pescuit. Dar m-am trezit, lângă apă, că toți copiii se luaseră după noi. Modul în care prindeam eu peștele (sau, mai degrabă, nu prindeam) i-a distrat. Au intrat în apă și, cu mâna, au prins fiecare, în circa douăzeci de minute, mai mult pește decât aș fi prins eu cu undița în câteva săptămâni. Chestia asta nu mi-a convenit cine știe ce. Le-am explicat că pescuitul meu e un sport și sportul înseamnă eleganță și... și... ei bine, și sportivitate! Nu cred că au înțeles mare lucru. După-amiază m-am plimbat prin împrejurimi. Am vizitat și moara de apă, o construcție ciudat de ingenioasă, apoi m-am plimbat mai departe până la pod și la mica topitorie de cânepă.

20

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

24 *iunie.* Zilele sunt destul de monotone. Copiii

învață tot ce le cer și nu-mi creează nicio problemă deosebită. Ochii lor nu mai sunt chiar atât de apatici. Cât despre persoanele adulte, acestea au început să-mi ceară cărți. Le-am dat ceva beletristică, dar mai ales lucrări de popularizare a științei. Uneori, copiii se adună în jurul meu și-mi pun întrebări. Ciudate întrebări. Cineva m-a întrebat, de exemplu, cât costă norii. A durat destul până să-mi dau seama că citise probabil undeva vreo frază de genul: „Totul costă bani". Altul m-a întrebat ce rost au păsările care cântă. Aproape că mă sperie acest spirit pur materialist. în sfârșit, primesc și întrebări ceva mai rezonabile. Ca, de exemplu: cine și de ce a scris cărțile? Răspunsul meu a fost: cărțile le-au scris diverși oameni care au trăit lucruri deosebite și au hotărât să le pună pe hârtie ca pe niște exemple demne de urmat.

Caut mereu să răspund astfel, direct, simplu, fără să mă complic."

Iată, deci, trei zile din acest jurnal început pe 21 iunie a.c. și pe care-1 anexez, de altfel, caietului de față. In aceste doar două pagini se pot întrevedea suficient de clar germenii greșelilor viitoare. Tot ceea ce mi-am închipuit despre oamenii din vale am făcut-o doar prin prisma modului meu de gândire. Am constatat că n-au idei religioase și am luat aceasta drept o dovadă a lipsei de imaginație. Lucru care mi-a anesteziat simțul acela tainic ce-mi șoptea că poate nu e asta explicația. Și am procedat mai departe cum aș fi procedat aiurea, cu copiii lipsiți de imaginație: le-am

explicat lumea noastră încercând s-o reduc la câteva aspecte care mie mi s-au părut, la vremea aceea, fundamentale. Totuși, intuisem încă de pe-atunci curios de bine faptul că a nu te îndoi de ceea ce ești și ceea ce faci conduce, în clipa contactului cu un mod superior de existență, la schimbare. La o schimbare fără „înțelegere și flexibilitate". Am fost mai apoi contrariat de ingeniozitatea construcției morii de apă, fără să-mi dau seama că o asemenea construcție presupune, totuși, un grad ridicat de imaginație și o experiență îndelungată a generațiilor. Care experiență, în mod sigur a putut produce și altceva decât respectiva moară. In sfârșit, întrebările copiilor și adulților mi se păreau ciudate - și erau ciudate, vis-ă-vis de sistemul meu de valori. Iar explicațiile școlărești, trase de păr, ilogice adesea și mai adesea incomplete, oferite de mine cu dărnicie, n-au făcut decât să distrugă și mai adânc echilibrul psihic instaurat de secole în oamenii din vale. Lucrurile acestea nu le știam pe-atunci. Și nici azi nu mi le pot lămuri pe deplin, pentru că nu-mi dau încă seama (și poate nu voi reuși asta niciodată) care este componenta fundamentală ce lipsește din ființa lor, în comparație cu a noastră, sau ce componentă e în plus. Dar, recunosc, nici nu mi-a păsat prea mult de această componentă. Mi-am admirat doar postura de Robinson modem, naufragiat pe o insulă plină cu sălbatici care abia așteptau să fie educați. Azi înțeleg cât de bine a putut să exprime această carte sistemul european de gândire. Căci albul urgisit de soartă, azvârlit pe o insulă de vitregia oceanului, căruia tot el îi aruncase mănușa, în clipa în care soarta i-a adus în cale

un semen n-a strigat „frate!" și nu l-a poftit, ca pe un oaspete de soi, în casă, în măruntul și fragilul cap de pod al civilizației pe care o reprezenta. A preferat să scoată pușca din dulapul pe care și-l construise cu trudă, s-o îndrepte spre semen și să-l transforme pe acesta nu în tovarăș, ci în slugă!

Europeanul Robinson nu dorea atât oameni cu care să discute, cât mai ales oameni cărora să le poruncească. Iar această atitudine există și azi, ascunsă adânc în tainițele sufletești ale fiecăruia dintre noi...

Și atunci, de ce ar trebui să mă mire neînțelegerea de care am dat dovadă? De ce ar fi trebuit să-mi cer să fiu altfel decât puteam? O să spuneți: pentru că eu eram acolo emisarul lumii. Dar tocmai promovând un asemenea mod de-a vedea lucrurile, rămâneam un adevărat emisar al societății de care aparțineam. O să spuneți iar: bine, dar societatea ta promova principiile egalității, ale garantării drepturilor cetățenești, ale libertății și prieteniei. De acord. Dar vă întreb: din punctul de vedere al civilizației noastre, am încălcat eu oare aceste drepturi? Ori, tocmai asta e partea dureroasă a lucrurilor. O societate sănătoasă, viabilă, nu conduce automat la transformarea oricărei alte societăți tot într-una de acest gen, în clipa contactului dintre ele. Spre exemplu, diferențele dintre societatea aztecă și cea spaniolă erau destul de reduse, totuși se cunosc prea bine consecințele nefericitei lor întâlniri. Ce să mai zicem de contactul dintre o societate modernă și una aflată în stadiul epocii de piatră!

Și atunci, revin: care e greșeala mea? Greșeala mea de Robinson? In fata societății, niciuna. în fata celor din vale, iarăși niciuna. N-am ucis pe nimeni. N-am obligat pe nimeni să facă rău. Le-am cerut un lucru absolut nevinovat: să învețe. Și ei au învățat - în felul lor...

Dar de ce atunci se naște în mine sentimentul acesta de vinovăție? Oare poate exista o instanță superioară, un fel de justiție a lui Dumnezeu, care acționează astăzi asupra mea? Dar eu nu cred în Dumnezeu. Și, din toate celelalte puncte de vedere, sunt nevinovat. Minus unul - și nu înțeleg care...

Capitolul trei

Pe măsură ce locuitorii satului citeau, învățau, ochii lor străluceau tot mai tare. Mi se pare, chiar, că v-am mai spus asta. Privirile, conștiința, inteligența lor păreau că învie. Le-am dăruit cărțile pe care le adusesem, cu sentimentul grădinarului care cultivă lângă casă cea mai frumoasă floare. Și credeam în mugurii acestei flori. Și nu m-am trezit la realitate decât prea târziu: cărțile mele se aflau deja toate în mâinile sătenilor. Aveam să constat, în curând, bucurându-mă ca un copil de „setea de cultură" pe care credeam că o văd în ei, că volumele nu numai că au fost în totalitate citite, dar - unul peste altul - și învățate pe dinafară. Lucrul m-a șocat; o astfel de memorie ieșea

din obișnuit, fie și pentru motivul că părea comună tuturor, ca și când într-adevăr oamenii aceștia ar fi

reprezentat o mutație. Și, odată cu memoria, părea să se afirme tot mai mult și imaginația. Părea că tâmpenia ce li se citise în ochi era ucisă, ca zmeul cel rău din basme, de făt-frumo- sul învățăturii și culturalizării. Iar eu, convins de misiunea mea istorică de a aduce lumină la sate, eram din ce în ce mai mulțumit.

într-o zi, cineva a avut ideea de a construi o fierărie. L-am ajutat cum am putut, i-am dat proiecte de foaie, de clești, ciocane, cuie și tot felul de asemenea unelte absolut necesare în orice fierărie de pe pământ, dar după numai o săptămână a venit altul, care mi-a cerut să-1 ajut să-și facă un combinat chimic... Apoi mi-a explicat că a citit volumele mele de popularizare și „Chimia organică", un manual studențesc pe care îl luasem întâmplător cu mine. I-am arătat că posibilitățile noastre de realizare a unui asemenea colos industrial sunt, practic, nule și l-am sfătuit, râzând, să caute altceva. Tot mai mulți locuitori veneau la mine cu sugestii, unele valabile, altele cu totul năstrușnice. Câțiva copii au reinventat telegraful și telefonul, și nici măcar nu s-au ostenit să mă mai întrebe dacă pot să construiască sau nu așa ceva. Totul s-a făcut din materiale locale, utilizate cu o ingeniozitate absolut derutantă. Când am văzut satul împânzit de fire, într-o dimineață, m-am frecat la ochi, crezând că retina mea e de vină. Alții au construit un fel de tramvai, pe care l-au instalat între case, folosind tot materiale locale. Energia

electrică au obținut-o dintr-un pârâu apropiat. Dar pentru asta aveau nevoie de un dinam, ca să nu mai vorbesc de motorul tramvaiului, a cărui structură

generală era prezentată, e adevărat, într-una din cărți, dar nu și modul în care putea fi proiectat. Iar ceea ce am văzut când m-am dus la fierar, aproape că m-a băgat în sperieți! El lua minereu de cupru, îl introducea într-o mașină ciudată și turna pe deasupra o pastă alburie. Apoi, printr-o sită asemănătoare cu cea a unei mașini obișnuite de tocat came, scotea firele de cupru curat, iar sterilul se autoelimina printr-o trapă laterală. Când am văzut asta, am crezut că visez. Eu nu aveam în nicio carte descrisă o asemenea mașină și nici nu știam că ar putea fi posibilă sau că ar exista undeva în lume. Cineva, nu mai știu cine, mi-a explicat atunci că lichidul albicios reprezenta o descoperire milenară prin care, cu ajutorul sucurilor de plante, metalele sunt topite la rece și separate din minereu. O descoperire pe care n-o aplicau aproape niciodată, căci până în acest moment nu avuseseră, pur și simplu, nevoie de ea. Și n-au făcut decât să combine principiul unei mașini tocătoare, descris undeva în cărțile aduse de mine, cu această rețetă străveche. Apoi am văzut cum meșterul bobina rotoarele de dinam dând exact atâtea spire cât era nevoie. N-am reușit să înțeleg cum de știa câte spire trebuie bobinate. El mi-a spus că *simțea,* așa cum simți că ești sătul sau somnoros...

După două zile, la celălalt capăt al satului se ridicase o sticlărie. în altă parte, se afla un atelier de ceasuri. Toate

casele erau acum luminate de becuri electrice construite pe plan local. Nu știu nici azi dacă filamentul era de wolfram, unde găsiseră minereul și dacă respectivul filament a fost realizat în același

mod ca și firele de cupru ale alter- natoarelor. Pompa care vida globurile de sticlă se afla lângă moară și era acționată hidraulic. Gazele inerte le obțineau, cred, pe cale biologică - bănuiesc că la asta foloseau vasele pline cu culturi de bacterii din jur. Tot lângă apă s-a ridicat și microfabrica de hârtie. Procedeul era aproape la fel de simplu ca și cel al construcției firelor electrice. Se lua lemnul, se tăia în bucăți de mărimi conve- nabile, se azvârlea într-un cazan și se turnau peste el câteva găleți dintr-un extract care topea celuloza și îndepărta orice alte impurități. Apoi, pasta obținută se lamina cu un dispozitiv simplu și se impregna cu un clei întăritor și antisugativ. La câteva zile după toate aceste evenimente, individul care îmi spusese că dorește să construiască un combinat chimic și-a reînnoit propunerea. Și atunci, sub impresia celor văzute, am acceptat. în circa două săptămâni, individul și-a înălțat, într-adevăr, un combinat chimic!

A mai trecut o lună și în vale se produceau deja îngrășăminte, pesticide, cuie, burghie, rigle de calcul, mobilier, cărămizi, lacuri și vopsele, crete, pixuri, izolatori electrici, covoare, tricouri, polietilenă, ascuțitori. Nu era domeniu în care locuitorii satului, deșteptați din somnul lor ances- tral, să nu combine tehnicile de vârf cu diverse rețete rămase din moși-strămoși. Apoi s-au gândit să facă tractoare

și automobile. Lipsa de benzină au compensat-o printr-un catalizator care, la o anumită presiune, descompunea apa în părțile ei componente, transformând-o într-un combustibil ideal. Cauciucul l-au obtinut sintetic, iar caroseria au modelat-o din fier, topit, la temperatura obișnuită, de același suc vegetal uimitor. Și, privind cum e pătruns fierul de substanța aceea organică, n-am putut să nu fac legătura cu vechea și uitata mixtură prin care oamenii, în urmă cu peste patruzeci de mii de ani, muiau și modelau fildeșul mamuților...

* * *

Toate aceste întâmplări aproape că mă sufocau prin aura lor de incredibil. Construirea unei civilizatii în două »
luni nu s-a mai petrecut niciodată, niciunde. In două luni, din grupurile de căsuțe risipite în imensitatea verde nu mai rămăsese nimic. Peste tot se înălțau vile elegante, unite de drumuri drepte, asfaltate, grupurile sanitare aveau canalizare, industria construcției de locuințe prospera. Mai târziu, am constatat că volumele pe care le îm- prăștiasem prin sat nu se citiseră la întâmplare, ci într-un mod organizat, dar și original: fiecare carte se parcurgea în colectiv, în așa fel încât tot satul trebuia să-i știe conținutul. Abia după aceea se putea trece la cartea următoare. S-a nimerit ca volumele de beletristică, inclusiv Robinson Crusoe, să se citească abia spre sfârșit, după ce se parcurseseră aproape toate cărțile tehnice și de popularizare.

28

în fond, asta mi-a ușurat enorm misiunea. Oamenii învățau singuri, nu mai aveau nevoie de modesta mea persoană. Cel puțin așa credeam, pentru că abia mai târziu - prea târziu - am înțeles că profesorul nu are doar menirea de a-1 face pe elev să învețe, ci și aceea de a-i inocula un anumit mod de existență, o concepție, aș zice filosofică, despre lume și viață. Este exact lucrul care nu mi se părea pe atunci absolut deloc necesar.

Dar cele două luni de avânt tehnologic au trecut. De fapt, avântul acesta a continuat independent de mine, dar o vreme nu mi-a mai păsat de el. Și asta pentru că, într-o zi, a avut loc întâmplarea aceea teribilă care mi-a zguduit din temelii existența. Observasem că mai mulți elevi lipseau de la școală în ultima vreme. La întrebările mele, mi s-a răspuns că s-au jucat de-a Robin Hood și s-a nimerit ca tocmai ei să întruchipeze personajele din Evil Hold. M-am mulțumit pe moment cu explicația, deși povestea mi se părea cusută cu ață albă: ce legătură avea jocul lor cu școala? Și deodată, gândindu-mă la asta, am tresărit: înainte de începerea școlii, niciun copil nu se jucase în vale. Fusese un amănunt pe care nu-1 remarcasem până atunci. Jocul presupune imaginație, iar oamenii de aici, neposedând-o, mi se păruse normal ca nici copiii lor să nu se joace. „Ziceți că v-ați jucat de-a Robin Hood?" i-am întrebat. „Da", au răspuns toți. „Și unde sunt cei ce i-au jucat pe conte, pe pădurar, pe...?" „Acolo", au zis ei. „In stânga văii?" „Da, acolo!" „Au rămas acolo să se joace și mâine?" „Nu, - mi-au zis câțiva - ei mâine nu mai pot să se joace."

29

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

„Și nici poimâine?" i-am întrebat, cu sufletul la gură.

„Nu, niciodată!"

Atunci țin minte că, îngrozit, m-am repezit spre locul arătat, sperând că temerile mele sunt o glumă, refuzând în mod conștient să cred ceea ce instinctul meu rostea deja cu toată convingerea. Și acolo, în stânga văii, pe un covor de mușchi, am întâlnit pe primul dintre copiii dispăruți. Zăcea inert, căzut într-o rână; părea că doarme, dar când l-am răsucit, am observat imediat sub el pata stacojie, aproape suptă de vegetație. Pe trupul înțepenit alergau furnici, iar din stânga pieptului se ițea un capăt rupt de săgeată. Mai departe, lângă niște ruine carbonizate (rămășițele Evil Hold-ului, probabil), cadavre cu pielea plesnită, cu ochii scurși de dogoare, începuseră deja să putrezească. M-am răsucit brusc, întâlnind în spatele meu privirile liniștite ale copiilor care se luaseră după mine. Furia și disperarea mă făceau să turbez. Am urlat ceva la ei, am trecut prin fața lor de la unul la altul, i-am făcut imbecili, asasini, nemernici. Alergam și mă răsuceam în loc împroș- când ocări către mutrele lor uimite și inocente, către ochii lor în care mi se părea că descopăr înfiorătoare porniri, monstruoase intenții sadice. Apoi m-am rezemat de trunchiul unui copac, am vomitat și am plâns. Când, după aproape un sfert de oră, m-am întors din nou către ei, dispăruseră. Toată ziua m-am simțit bolnav. Am ajuns acasă clătinându-mă, ocolind automat oamenii, în ochii cărora nu mă mai simțeam în stare să privesc. Apoi, treptat, simțurile anesteziate de șoc au început să se trezească. Mi-am

revenit în camera mea; mult mai târziu, pe înserat, a trecut pe la mine Maria și am avut cu ea o discuție

pe care nu mă mai ostenesc s-o reproduc. în esență, copiii procedaseră așa cum procedează uneori oamenii primitivi într-o ceremonie rituală: consideraseră că aceia dintre ei care, prin tragere la sorți, fuseseră aleși să întruchipeze personajele negative, *deveneau* personajele în cauză și, ca atare, trebuiau uciși de-adevăratelea. Mai auzisem de lucruri asemănătoare, dar aici exacerbarea fenomenului era de-a dreptul dramatică. Oamenii aceștia nu înțelegeau, pur și simplu, diferența dintre realitate și ficțiune. De la Maria am aflat că toți considerau cărțile drept consemnări fidele ale unor evenimente reale, repetabile, autentice modele de viață. Iar această convingere fusese, vai, întărită tocmai de explicația pe care le-o oferisem eu: „cărțile au fost scrise de diverși oameni care au trăit lucruri deosebite și au hotărât să le pună pe hârtie ca pe niște exemple demne de urmat"...

Am început, îngrozit, să-i explic în ce anume constă, de fapt, esența cărților. Dar mă învârteam într-un cerc vicios, căci toate explicațiile mele erau blocate cu întrebări de genul: „dacă faptele nu s-au petrecut, ce rost avea să mai fie scrise?" sau „dacă faptele sunt o simplă parabolă, cum spui, înseamnă că totuși se pot trage învățăminte din ele și, ca atare, rămân exemple demne de urmat". Atunci mă opream și reluam firul dintr-un alt capăt. Dar cum ai putea să descrii unui orb culorile? Iar la replica mea: „cărțile reprezintă adesea parabole ale unor lucruri care nu sunt

demne de urmat, ele apar tocmai ca un fel de semnal de alarmă", fetița mi-a răspuns, logic, că nu există nicio notație care să specifice în ce sens

trebuie luată cutare sau cutare acțiune sau expresie; ce e rău pentru unii, e bine pentru alții, iar argumente de genul „e rău" sau „e bine" n-au nici pe departe valori de adevăr. Așa că ea și toți cei din vale vor continua să creadă în exemplul cărților, deoarece atâția oameni care s-au ostenit să le scrie, care și-au dat pentru asta sângele și sudoarea (Doamne! folosea chiar fraze auzite de la mine!) nu puteau să greșească, pe când eu, solitar reprezentant al civilizației, pot.

Și a plecat.

Atunci, abia, am realizat pericolul, în întregul lui. Aveam două soluții: ori să fug, lăsând totul baltă și așteptând ca lucrurile să se așeze de la sine, ori să rămân în vale, încercând să schimb locuitorilor ei această inadmisibilă optică. Am ales cea de-a doua variantă, deși încrederea în capacitățile mele de-a corecta ceea ce greșisem se dusese deja pe apa sâmbetei.

încercam pe-atunci să imaginez un plan de bătaie. încă de-a doua zi, jocurile periculoase urmau să înceapă din nou. Mă chinuiam să descopăr o metodă de a opri desfășurarea lor. Nu vedeam, însă, decât soluții extreme, imposibile. Să mă întorc în lumea civilizată și să aduc armata? Să confisc toate cărțile și să le distrug? Nu. Imposibil. Imposibil!

Zilele care au urmat au fost pline de orori. Pe ulița mare sunau mereu săbiile și din când în când câte un răcnet de

moarte cutremura văzduhul. Apoi, într-o dimineață, am auzit împușcături. Mai târziu, cete de copii și adulți se retrăgeau îmbrăcate în haine soldățești către miazănoapte. Pe brațele soldaților improvizați se zăreau banderole cu zvastica. Din urmă soseau

alții, deghizați în soldați ai trupelor aliate. Pe Maria au ucis-o chiar la ușa mea. Baioneta i-a pătruns în piept, i-a străbătut aorta și plămânul stâng, a ieșit apoi printre coaste, sub omoplat, și a țintuit-o de lemnul ușii. Oasele ei, curățate azi aproape complet de furnici și alte gângănii carnivore, zac încă, prinse pe alocuri în ligamente, prin tufișurile de lângă zid. Atunci m-am gândit că poate e, totuși, mai bine să fug. La această hotărâre m-a împins și faptul că țăranul care mă adusese până aici se întorsese cu încă un călător: un geolog venit să caute o vână de pirită cupriferă. îl cheamă Cezar. L-am adus la mine și i-am explicat în puține cuvinte totul. Și chiar în clipa în care ne făceam bagajele, am auzit sub fereastră ros- tindu-se câteva cuvinte, dintre care unul a trezit în mine o groază indescriptibilă. Cuvântul era: „atomic"'...

încheiere

Așa că am rămas. E singura soluție și Cezar mi-a dat dreptate. Interesându-mă, am aflat de la unul dintre copii că în seara zilei precedente se citise *Malevile* de Robert Merle. într-una din cărțile mele științifice exista și princi-

piui de construcție al unei bombe atomice. Dar nu principiul mă îngrozește, ci ideea fundamentală de la care plecase autorul în *Malevile:* distrugerea atomică a lumii. Cezar nu crede că lucrurile pot

ajunge atât de departe.

Eu însă *îi cunosc mai bine.*

Dacă și-au pus în cap să construiască bombe atomice, o vor face. Am urmărit azi de la geam cum lângă râu se ridică o construcție nouă.

Afară aproape că s-a înserat. Prin întuneric zăresc, când și când, ochii strălucitori și inteligenți ai vreunui localnic. Peste câteva minute, acest caiet va fi înmânat țăranului, care va pleca să-l predea în mâinile organelor competente. Eu, însă, rămân aici. Voi încerca să câștig ultima șansă a omenirii. Inconștient, am construit în acești sărmani locuitori ai văii ideea că pot fi călăii lor și călăii Pământului. Vine noaptea și nu știu dacă nu cumva e ultima noapte a lumii.

Pe masă am aranjat armele. Puști, grenade, aruncătoare de flăcări, toate cumpărate de la sătenii care nici nu bănuiesc ce am de gând. în noaptea asta voi ataca uzina. Apoi, dacă nu vor apuca să mă ucidă, îi voi ucide eu. Metru cu metru, voi înainta prin sat alături de prietenul meu Cezar, semănând moartea. Copii, tineri, bătrâni, bărbați sau femei. E singura soluție. Oribilă, copleșitoare, dar singura. Mă gândesc că în urma luptelor interne, numărul lor s-a redus substanțial. E pervers și sublim ceea ce voi face. Și mi-e groază de sângele pe care-1 voi vărsa, căci sânge mai nevinovat ca al acestor oameni niciodată n-a

mai curs pe Pământ și în veac de veac nu va mai curge. Și tot ce-mi doresc mai mult e ca la sfârșitul distrugerii satului să mai am puterea de a-mi duce pistolul la tâmplă și mâna să nu-mi tremure în acel miez înspăimântător de Noapte a Timpului...

MAȘINA DE DOR
— din amintirile unui medic provincial -

„De ce, mamă, ne batem joc
de adevăratele iubiri și le
păstrăm totdeauna lângă noi
doar pe cele în care mor
norocul și Soarele?"

Ulița noastră se afla undeva, către marginea burgului; rar, un automobil mai răscolea praful sedimentat de ploile verii. Zilele, acolo, erau pline de Soare sau poate așa se păstrează ele în memoria mea, iar aerul rămânea mereu proaspăt și parfumat de florile grădinii din fața vilei - căci aveam pe-atunci o vilă drăguță, cu verandă și câteva camere: cinci? șapte? nu-mi mai aduc aminte, e singurul amănunt lipsit de claritate. Mi se pare, totuși, că erau șapte, iar dacă amintirea e imprecisă, asta se datorează, desigur, existenței camerei secrete de la etaj, despre care toată lumea păstra o tăcere aproape superstițioasă și care tăcere, mie, puștiului de paisprezece ani, fără prejudecăți

și prea puțin conciliator, mi se părea teribil de suspectă. Chiriașul camerei de la etaj fusese, în funcție de numărul anilor mei și de puterea mea de înțelegere, când Baba Cloanța, când un strigoi, când, în sfârșit, un marțian. Pe vremuri, pomenirea acestui chiriaș reușea să-mi domolească năzbâtiile - deveneam subit de o cuminţenie exem- I
piară, căci mă temeam de necunoscutul agresiv cu mult mai mult decât de cureaua tatii. Dar îmi revine limpede în fața ochilor amintirea faptului că, împotriva tuturor și mai ales împotriva temerilor mele, încercasem de mai multe ori să mă strecor către camera de la etaj și să forțez ușa. în câteva rânduri fusesem prins de cei doi frați mai mari, pe care-i uram în acele clipe cu toată ființa mea, și depus pe covor, în fața tatălui, care, evident, îmi oferise porția despre care socotea că am neapărat nevoie. Apoi, mama mă lua în brațe, plângea împreună cu mine și mă întreba: „Ce să cauți tu acolo? Vrei să mori? Să nu te mai avem?" Când n-am mai crezut nici în Baba Cloanța, nici în vreun marțian pripășit la noi în casă (depășisem zece ani) mi s-a părut straniu că plânsul maică-mii nu era absolut deloc prefăcut și mai multe observații metodice executate asupra părinților convergeau, toate, către ideea că în camera aceea se afla, într-adevăr, cineva. Cineva despre care nimeni, niciodată, nu se ostenise să-mi vorbească clar. într-o zi, am prins-o pe mama singură în bucătăria de vară din spatele casei și am întrebat-o dintr-o suflare:

— Mamă, spune-mi, te rog, adevărul. Cine șade și ne ocupă nouă camera de la etaj, cine e acela de care vă te-

meți, dar eu nu mă tem, știu că nu e Baba Cloanța și

nici vreun strigoi, dar spune-mi, cine șade acolo și cu ce drept, cine i-a dat lui voie să șadă acolo și să ne sperie așa pe toți?

Mama și-a dat la o parte o șuviță căruntă, scăpată din frâul basmalei de in cenușiu, a dat să răspundă, dar în aceeași clipă am auzit în spate vocea tatii și am tresărit amândoi:

— Ești isteț, băiete. Nu te mai osteni. în camera aia nu stă nimeni. Avem tot felul de lucruri vechi, îngrămădite unele peste altele, gata să se prăbușească de-a valma. De-asta nu vă dau voie să intrați acolo. Or fi păianjeni, șobolani. Sunt și cărți, dar cele mai multe au putrezit. E praf, e murdărie, n-aveți ce căuta. Când o să mai creșteți, vom face și acolo curățenie. Deocamdată, e mai bine să rămână totul așa cum e. Unele amintiri trebuie lăsate să moară și să putrezească.

M-am uitat la mama și ea a dat din cap. A făcut-o, însă, prea repede și cu ochii îndreptați către tatăl meu, într-o complicitate mută care n-a izbutit să mă păcălească. A zis:

— Ascultă-1 pe tata, du-te la joacă și nu te mai gândi.

S-a răsucit către plită, fără să mai scoată un cuvânt, iar tata s-a îndreptat și el încet către fundul curții. Un singur lucru uitase: nu-mi ceruse cuvântul de onoare că nu voi mai încerca să intru în acea cameră. Și pentru că uitase un lucru atât de important și pentru că nu dădusem nici altcuiva cuvântul că-mi voi întrerupe cercetarea, am urcat iarăși la etaj, lipindu-mi urechea de ușa încăperii tainice. Ușa era încuiată, iar dincolo de ea, liniștea închipuia

38

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

parcă o a doua ușă. Și multă vreme după ce am întrebat-o atunci pe mama: *„Cine șade și ne ocupă nouă camera de la etaj, cine e acela de care vă temeți, dar eu nu mă tem, știu că nu e Baba Cloanța și nici vreun strigoi, dar spune-mi, cine șade acolo și cu ce drept, cine i-a dat lui voie să șadă acolo și să ne sperie așa pe toți?",* multă vreme m-am gândit la minciuna tatălui meu, căci o simțeam minciună cu acel simț tainic pe care cei mari refuză să-l închipuie caracteristic copiilor.

Era către jumătatea lui aprilie când, trecând prin fața curții lui Sandu, vecinul nostru, m-am izbit nas în nas cu moș Toader, poștașul, care abia ieșise la pensie. Nas în nas e un fel de-a zice, căci moș Toader era mult mai înalt decât mine. Avea o mustață haiducească în jurul căreia se prefigurau celelalte trăsături: ochii negri, sprâncenele acoperite parcă de colb, obrajii încă netezi în ciuda vârstei înaintate. Eu veneam dinspre școală și țin minte că purtam în mână curelele ghiozdanului. Obiectul atârna bălăgănin- du-se; îl izbeam cu piciorul, imprimându-i o mișcare de rotație și eram cu totul neatent la ce se întâmpla în jurul meu. Un ultim șut a făcut ghiozdanul să descrie un desăvârșit arc de cerc, izbindu-se de genunchiul stâng al lui moș Toader. Am ridicat ochii și curelele mi-au scăpat din mână, văzând uitătura chiorâșă a omului. Din ghiozdan, cărțile s-au desfăcut în evantai pe asfalt. înghețasem. Moșul m-a cântărit o vreme, apoi, înduioșat probabil de spaima mea, s-a aplecat și a început să adune cărțile risipite.

— Cărți... fir-ar ele ale naibii de cărți! Nu vă mai sătu- > *
rați de citit slovele - bâiguia, în vreme ce degetele nodu-

roase tremurau atingând coperțile. Ce-oți găsi în ele, nu pricep! Uite-așa a-nceput și George, unchiu-tău...

Am tresărit.

— George? Care George, nene?

— Unchiu-tău. Ce, tu nu știi? Adică, de! Mă-ta nu ți-o fi spus...

— Cine era George?

— Mai bine - continua să bodogănească moșul. Că nu trebuie să... chiar dac-o fi fost tac-tu vinovat, ești copilul lui. Asta este...

îmi trecuse orice spaimă, iar curiozitatea mă împingea să insist.

— Cine era unchiu' George, moșule?

— Ei, cine? Unchiu-tu, n-auzi? Uite-așa era și el, ca tine. Nici el nu auzea când vorbeam. Zicea că are lumea lui...

— Mai trăiește?

— O fi murit, ce știu eu? Hai, du-te-acasă. Te-or aștepta ai tăi.

Și pe când se îndepărta, l-am auzit azvârlind mai domol către mine:

— Să nu-i spui lui tac-tu că ți-am spus. Dacă el n-a vrut să știi...

Am mers acasă, intrigat de lucrurile aflate, de faptul misterios că am avut cândva un unchi pe care-1 chema George și de cunoașterea soartei căruia ai mei făcuseră tot posibilul să mă ferească și că se ascunde ceva în trecutul părinților, un lucru care i-a înspăimântat suficient de tare pentru a nu mai aduce niciodată vorba despre el.

40

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Legam în chip firesc lucrurile de existența camerei secrete, camera aceea plină cu amintiri ce trebuiau lăsate, după spusele tatălui meu, să moară și să putrezească. Oare - îmi ziceam - taina unchiului să

se afle ea cumva acolo, în arhiva familiei, prin albume cu fotografii ori prin jurnale intime încropite stângaci, ori poate camera ascunde obiecte ce i-au aparținut, ce l-au însemnat sau pe care el le-a însemnat, folosindu-le, cu un fel de pecete a ființei sale, pecete prin care ar putea fi cunoscută sau, cine știe, recunoscută acea ființă? Și de ce n-aș avea dreptul să dau la o parte misterul de peste numele și făptura rudei mele neștiute - aș putea stabili modul în care fiece membru al familiei a acționat atunci, atitudinea fiecăruia, deci: aș putea să judec, să condamn, să stabilesc gradele de vinovăție? Doar moș Toader îmi vorbise de o vină a tatălui meu...

Desigur, pe vremea aceea nu gândeam astfel, dar acolo unde logica șchiopăta, venea intuiția, firească oricărui puști, să acopere lipsurile. Și, desigur, nu mă ispitea absolut deloc ideea de a descoperi amănunte noi conversând cu mama sau cu tata. Eram sigur - simțeam - că ar fi trebuit să știu întâi destule pentru a-i putea, în cadrul unei discuții, domina și înfrânge. Am prânzit deci în bucătăria de vară împreună cu frații mei, păstrând doar pentru mine cele aflate. Mama ne turnase supa în farfurii și mă urmărea cu coada ochiului, intrigată, probabil, de faptul că mă vede atât de cuminte. Șuvița de păr rebel, țâșnită de sub basma, se clătina pe deasupra oalelor, arătând ca un semn de întrebare alb.

41

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— Mănâncă și carnea - mi-a spus. N-avem prea multă.

Mestecam în silă și mă gândeam. Aveam nevoie de informații și nu puteam să le obțin decât de la bătrânii mahalalei. Pe oamenii aceia trebuie să știi cum să-i iei, altfel nu scoți nimic precis - iar eu

căutam dovezi certe ale existenței unchiului meu. M-am ridicat de la masă și am pornit către ușă. îmi venise ideea să-l caut pe vecinul nostru de vis-ă-vis, care locuise pe strada asta încă dinainte de începutul războiului.

Nenea Valentin - sau nea Val, cum i se spunea pe scurt - locuia singur. Soția lui pierise cu foarte multi ani în urmă într-un accident, dar nimeni nu cunoștea împrejurările în care se petrecuse tragedia. Valentin nu se recăsătorise. Poate o iubise atât de tare încât nu putuse s-o înlocuiască cu nicio altă ființă. Oamenii spuneau că doamna fusese deosebit de frumoasă și că picta cu mult talent. în cârciuma lui Vasilache, de la capătul străzii, exista un tablou pe care clienții obișnuiau să-1 atribuie dispărutei. Oricum, esențial nu mi se părea decât faptul că nea Valentin era omul potrivit să-mi ofere detaliile pe care le căutam. Când am ieșit pe poartă, țineam în brațe mingea de fotbal care trebuia să-mi slujească drept pretext. Am șutat cât am putut de puternic, iar ea a zburat exact în direcția pe care o alesesem anticipat.

— ...dracu'! am auzit în spate. M-am răsucit și l-am văzut pe tata. Am vrut să fug, dar parcă prinsesem rădăcini.

— Nu te mai astâmperi? Ți-am spus să nu ieși cu mingea pe stradă!

42

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

îl priveam năuc, neîndrăznind să deschid gura și să mă apăr. Din fericire, n-a înțeles adevăratul motiv al spaimei mele și a arătat cu mâna către casa lui Valentin, ce-și înălța acoperișul de țiglă roșie deasupra merilor care-i umbreau toată vara fațada. »

— Acum, ce stai? Ia înapoi mingea! Și dispari din ochii mei!

Peste cinci secunde băteam la poarta vecină, fericit că scăpasem atât de ieftin.

— E deschis - a sunat o voce egală dinăuntru.

Am apăsat clanța care avea forma unei frunze răsucite.

— Vino-ncoace!

Se aflau în curte patru rânduri de meri zugrăviți cu var de la brâu la călcâie și înconjurați, fiecare, de răzoare în care mâna gospodarului semănase pătrunjel, pelin și mușețel. Patru rânduri de meri proaspăt înfloriți, în care zuruiau albinele ca motorul unui avion îndepărtat.

— Mi-a căzut mingea în curtea dumneavoastră - am explicat, cu privirea îndreptată în direcția verandei, acolo unde mi se păruse a se afla originea glasului. într-adevăr, Valentin apăruse în prag.

— Și aveți o curte foarte frumoasă - am adăugat.

Omul începu să râdă, mulțumit de aprecierea mea. Fața lui brăzdată de riduri deveni plină de bunăvoință.

— Al cui ești?

— Al Iu' Ștefan, de peste drum.

— Și ești ăl mic? Te-a învățat taică-tu să măgulești oamenii...

43

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Ultima remarcă am luat-o drept ce părea a fi: o simplă remarcă.

— Și dumneavoastră sunteți un om de treabă. Semă- nați cu unchiul - am azvârlit ca într-o doară, mirându-mă de propriul tupeu.

— Care unchi?

Valentin devenise dintr-o dată atent.

— Ei, știți dumneavoastră! m-am prefăcut eu. Și el era un om de treabă. Așa mi-a spus tata.

Blufam, pedalând pe un gând obscur ce-mi stăruia

în minte: tata s-a făcut vinovat de ceva, odată. Cu Valentin nu-1 zărisem niciodată stând la taifas așa cum făcea cu alți vecini.

— Ți-a spus? Ți-a spus el asta? Te pomenești că-1 chinuie și părerea de rău! Păi... s-o scrie pe-o scândură și s-o bată în cuie pe gard. N-am să cred până n-o văd. Deși asta tot n-o să mai poată îndrepta nimic.

Mă apropiasem, între timp, la un metru de interlocutor și încercam să înțeleg motivele tonului său ironic.

— Tata a zis că se mai poate - l-am contrazis intenționat.

— Să se... puah! E nebun! Pe George n-o să-l mai poată niciodată aduce înapoi de-acolo de unde este. Era un om nemaipomenit unchiu-tău, ascultă aici! Au râs și și-au bătut joc de el. Atât au știut să facă, atâta i-a dus mintea. Cum ai zis că te cheamă?

— Vlad - m-am prezentat iute.

— Vlad... așa, Vlad... era un om grozav, George! Am copilărit cu el și l-am cunoscut ca pe un frate. Frate! - râse

44

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

amar Valentin. Uite ce i-a făcut fratele lui cel adevărat! Mai bine nu se-ndrăgostea de Maria!

— Tata?

— Ei, taică-tu! George! Doar de el vorbesc.

— George? De mama?

Valentin m-a cercetat deodată suspicios.

— Păi, ziceai că știi.

M-am orientat rapid.

— Nu mi-a spus asta. Nu chiar tot. Vă dați seama.

Valentin începu să se ambaleze.

— Atunci, la ce bun ți-a mai spus? Ori spui totul, ori mai bine nu spui nimic! Ia ascultă aici: să știi că

maică-ta pe George l-a iubit întâi. Era o femeie foarte frumoasă. Linia asta...

Ridică mâna și-mi atinse punctul dintre sprâncene.

— Linia asta - continuă el. George spunea că... în sfârșit, prostii de om care iubește...

— Ce spunea? Ce spunea, nene?

— Spunea... ei, că-1 doare linia asta. Și lumina cu care e țesută. Ceva ca o duioșie de nepotolit, asta simțea când o privea. O ai și tu. Poate o au și frații tăi, nu știu, nu i-am văzut de-aproape. E ca o pecete ce se așează deasupra unei slove tainice din care se hrănește destinul. Sunt cuvintele lui George. Câte mai spunea!

N-am replicat nimic. Mă simțeam ușor stânjenit.

— Cert e că o iubea cu pasiune. Și cine n-ar fi iubit-o? Și eu am iubit-o - da, da! Și poate că dacă n-ar fi existat Ana, poate că... dar ce importanță mai are acum? Spune, puș- tiule - mă privi deodată ciudat. Tu crezi în destin?

— Nu m-am gândit - am răspuns sincer.

— Eu cred - spuse Valentin. Cred că există lucruri pentru care suntem făcuți și altele pentru care nu suntem tăcuți. Și mai cred că în clipa în care ne refuzăm fericirea, din lașitate sau argumentându-ne refuzul în alt chip (totdeauna, din păcate, reductibil la primul) schimbăm ceva în ordinea vieții noastre și ceva moare pentru totdeauna și nu mai poate fi nici măcar amintit. Așa s-a întâmplat și cu Maria: s-a lăsat prinsă în vârtejul unui destin greșit și zadarnic. Cât despre taică-tu, el poate fi condamnat de George, dar oamenii nu-i pot reproșa nimic. Atâta că eu l-am cunoscut pe George - pe adevăratul George, nu pe acela pe care-1 vedeau ceilalți. Căci un om de nimic nu poate iubi mai presus de propria-i ființă. Iar George a iubit mai presus de el, mai presus, poate, chiar decât Dumnezeu. Da - mă privi cu atenție. Semeni Măriei. Ai grijă, băiatule. Să știi să alegi. E foarte important să știi să alegi...

Mă atinse încă o dată în mijlocul frunții.

— Lipsește doar șuvița aceea castanie... Dacă ar fi George aici, el ar putea să spună mai multe. Ar ști să-ți povestească tot. Eu... doar fragmente, cât auzeam de la unul sau de la altul. George n-a venit niciodată să se plângă. El avea lumea lui. Spunea că pe un simplu sentiment se pot construi milioane de frumuseți. Și totul ar fi fost bine dacă nu s-ar fi băgat Ștefan. Și dacă Maria nu s-ar fi speriat în noaptea în care a încercat să-i arate ceva din lumea aceea. De atunci s-au stricat toate. Au început certurile, necazurile, iar el tăcea.

46

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Venea Ștefan să-i fure iubita de sub nas și nu

zicea nimic, doar zâmbea, și zâmbea așa încât nu puteai să nu te simți cutremurat privindu-1. Doar eu înțelegeam ce se ascunde sub zâmbetul lui, câtă ură se amesteca iubirii și o învenina. Și-așa a învățat George să urască. Și uneori plângea, cred că avea nopți lungi în care nu închidea ochii nicio clipă, iar când mai venea pe la mine, zicea: uite cum piere în oameni credința!

Valentin a arătat cu mâna peste drum, către casa noastră.

— Ștefan a câștigat, măi băiatule, căci era făcut să câștige. El se pricepea să se poarte cu femeile, nu era un neajutorat ca George. Și dacă spui că îi pare rău, să știi că nu te cred, n-am cum să te cred. Dar de plătit, tot va trebui să plătească odată. Pentru plată nu e niciodată târziu. Și înainte de-a fi dat afară din casa în care se născuse, George a venit la mine și nu mi-a spus decât câteva cuvinte pe care nu le voi uita. Dreptatea, a zis, o va face lumea pe care am de gând să le-o las moștenire.

Valentin a tăcut și a rămas pe gânduri. Aș fi vrut să-l întreb ce s-a întâmplat până la urmă cu unchiul George, dar nu îndrăzneam. Ca să trec mai repede peste momentul stingheritor, i-am amintit de minge. Mi-a făcut semn s-o iau (se înțepenise într-o stivă de lemne în spatele casei) apoi, când am revenit, mi-a zâmbit și mi-a arătat poarta.

— Acum, du-te - a zis. Și să ții minte: când doi frați se ceartă pentru o femeie, ura dintre ei nu mai poate fi acoperită decât de pământ...

Am alergat cu mingea sub braț către casa noastră, ca urmărit de-o nălucă. Abia când am ajuns în camera mea,

greutatea privirii lui Valentin mi s-a ridicat de pe suflet. O minte de copil nu lucrează suficient de rapid pentru a reuși să închege din aceste amănunte o istorie, cum aveam să aflu mai apoi, aproape neverosimilă. De altfel, acest neverosimil încă nu ieșise în suficientă măsură la iveală. Totuși, căpătasem ceea ce dorisem: certitudinea faptului că unchiul George existase. Și știind că pentru a reconstitui trecutul informațiile primite nu erau de ajuns, m-am gândit imediat că mărturiile cele mai prețioase ar trebui să se afle chiar în această casă. Dar cum să le descopăr? Mi-am adus aminte de albumul cu fotografii din camera părinților. Nu era greu de obținut, mama mi-1 dăduse adesea, ba chiar îmi prezentase numele multora dintre personaje. Insă tocmai acest lucru vorbea de la sine despre imposibilitatea aflării în el a unor dovezi. M-am gândit că, probabil, cineva distrusese toate fotografiile în care se aflase imprimată imaginea unchiului. Le distrusese ori doar le ascunsese undeva în casă.

Am revenit, bineînțeles, dintr-o idee în alta, la camera secretă. Vechituri și cărți - așa spusese tata și vorbise de niște amintiri care putrezeau. Pe atunci nu mă temeam de amintiri triste căci, pur și simplu, nu aveam încă așa ceva și cu atât mai puțin nu puteam să mă tem de amintirile altora. Azi mă întreb, încă uimit, în numele cui am făcut tot ceea ce am făcut și de unde provenea ideea obsedantă a răscolirii trecutului părinților mei. Poate mă înscriam în acea tentativă general-umană a descoperirii originilor, a elucidării unor istorii încă neelucidate? Un determinism

încă neconștientizat mă obliga să-mi descopăr poziția mea particulară, să mă autodefinesc în temporalitate; dar mai ales tindeam să cunosc pentru a nu greși, protejându-mi cu înțelegerea erorilor altora ființa încă fragilă. Sau, mai simplu, totul s-a născut din revolta copilului ce-și presimte adolescența și caută să-și salveze de ocrotirea, cel mai adesea prost înțeleasă, a părinților, zborul de mâine? Poate că deja în subconștient îl uram pe tata, îl condamnam fie și pentru simplul fapt că există și încercam să descopăr dovezi împotriva lui care să mă împace cu ideea de-al părăsi curând în urmărirea propriului meu destin? Nici mama nu era scutită de acuzații, o simțeam aliata lui, doreau să ucidă împreună un trecut comun și mă revoltau încă o dată prin faptul că încercau să mă priveze și pe mine de luarea la cunoștință a evenimentului a cărui pomenire o ocoleau cu asiduitate. Ei bine! - îmi spuneam. Dacă ei vor să uite, n-au decât. Dar eu cu ce sunt vinovat și de ce trebuie să plătesc prin ignoranță ceea ce ei plătesc zi de zi prin uitare? Unchiul George era unchiul meu, iar părinții mei mi-1 furaseră... >

Și atunci, deși nu știam toate aceste lucruri, deși mă revoltam în numele unor cauze încă străine, m-am dus la mama în bucătăria de vară, m-am rezemat, grav, de tocul ușii și am întrebat-o sfidător, azvârlindu-i o privire de gheață:

— Mamă, spune-mi, te rog, cum arăta unchiul George și spune-mi ce fel de om era și de ce i-ați făcut ce i-ați făcut, tu și cu tata?

49

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Și aș mai fi întrebat-o poate și altceva, dacă n-aș fi văzut-o cum se clatină ca lovită peste față cu un

obiect greu și cum își mușcă buzele de parcă ar fi vrut să pună cu dinții stavilă unui țipăt care m-a speriat și mai mult prin mutenia în care se petrecea. Și m-a durut ca și când aș fi lovit în mine însumi; dar în clipa următoare am redevenit rece și calm și am răsucit cuțitul în rana pe care o intuiam adâncă și cumplită, adăugând:

— Poți să nu-mi spui și puteți să vă păstrați tainele cum veți ști mai bine, dar de aflat tot am să le aflu, curând.

Mama s-a răsucit către mine cu un chip urâțit de spaimă și i-am văzut șuvița căruntă lipindu-se de fruntea îmbro- bonată de sudoare.

— Să nu-i spui lui tată-tu - a șoptit, deși îmi închipui foarte bine azi cât o costase acea șoaptă. Să nu-i spui. Acum pleacă, vorbim pe urmă...

Câștigasem. Mama nu va putea să nu-și țină făgădu- iala, așa că i-am întors spatele și am ieșit, purtând într-un colț al buzelor un zâmbet trist, gândindu-mă la suferința ei, și încă unul victorios, în celălalt colț. Mult mai târziu am înțeles că mama nu fusese niciodată o ființă într-ade- văr puternică. La mai mulți ani distanță de întâmplările pe care le povestesc, rațiunea m-a ajutat să le cuprind în mod deplin înțelesul și să descopăr în fiecare dintre participanți autenticele motivații interioare. Adesea mi-am spus: oamenii lovesc în semenii lor ca să se apere de aceștia: azi, cred că ei o fac, pur și simplu, pentru că nu au rădăcini. Cei mai mulți fug și se ascund de trecutul lor sau îl

uită; în ce măsură asta îi lasă goi, ar putea s-o spună oricine observă cu atenție acest fenomen. Și mult, mult mai târziu de clipa în care am întrebat-o pe mama: *„Spune-mi, te rog, cum arăta unchiul George*

și spune-mi cefei de om era și de ce i-ați făcut ce i-ați făcut, tu și cu tata?", mi-am dat seama că mamei și tatii le-a fost frică de unchiul George pentru că îl simțeau altfel decât ei. Iar dacă e adevărat că amândoi posedau un sistem interior de referință față de care își raportau ființele și aspectele existenței imediate, nu aveau în schimb absolut deloc pus la punct un sistem profund de evidențiere a ființărilor interioare în timp. Prezentul nu operează decât rareori cu esențe. Mama, *aparent* era puternică; purtată încoace și încolo de vântul vieții, căpătase peste suflet o coajă greu de străpuns, o coajă ce o putea feri de izbiturile superficiale, dar nu și de cele adânci, reflexive și care i-ar fi cerut, pentru a fi pre-întâmpinate, acel sentiment care ne ordonează uneori psihicul nu în numele cantității evenimentului, ci calității lui - sau, altfel spus, valorii acestuia.

Atunci, însă, abia intuiam motivele comportamentului uman și, părăsind-o pe mama, am intrat în casă și am urcat scara interioară, pentru ca, după câteva clipe, să mă aflu în fața ușii camerei secrete. Intenționam să-i forțez broasca și să caut acolo dovezile pe care le doream, dar n-a fost nevoie, căci, apăsând clanța, am avut stupefacția să constat că ușa era deschisă...

Soarele revărsa o dogoare liniștită peste câmpia care se întindea până la orizont, dar apa, curgând cu viteză

moderată prin albie, aducea de undeva o adiere răcoroasă și umedă. Alături de mine, trântită pe o pătură roșie așternută peste nisip, dormita o fată cu plete în care se prelungea parcă culoarea râului. O

iubeam profund și statornic, în fața timpului care trecuse și a timpului pe care-1 știam venind; acest sentiment îi străjuia somnul și-i înconjura ca o aură trupul minunat, difuzându-se apoi aproape material în întreaga ordine a acestei amiezi de vară târzie. Iubeam și deveneam eu însumi atemporal și calm, la fel de calm ca nisipul sau Soarele sau unda semi-străvezie a apei din râu.

Intr-un târziu, fata a deschis ochii și mi-a zâmbit.

— Tu nu dormi?

— îmi place să-ți veghez somnul - m-am trezit rostind. Mă stăpânea totuși ideea că nu sunt reale nici cerul, nici fata și nici oglinda râului. Dar eu sunt real? Mi-am purtat mâna stângă peste față. Pe obraji am simțit mulțimea perilor aspri.

— Ce este?

— îmi placi și tu - am șoptit și m-am întins pe pătură lângă ea. Insă căutam, oarecum, să mă detașez; totul făcea parte dintr-un scenariu pe care vârsta nu-mi îngăduia încă să-l trăiesc. Vârsta? Care vârstă?

— Te iubesc - am șoptit, sărutând-o. Pe femeia aceea o cunoșteam, dar nu reușeam să-mi aduc aminte de unde. Și malul râului îmi părea vag cunoscut. Și cerul. Și Soarele.

— Mai bine pescuiește - a zis ea. Mă zgârii. De ce nu te-ai bărbierit?

52

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Azi? Ieri? Mâine? Acolo timpul părea înlocuit de o cu totul altă dimensiune: ceva îi schimbase forma, îi dăduse alt rost: nu, nu mai avea nimic comun cu intervalul care separă în mod obișnuit evenimentele, căci toate se contopiseră într-un singur eveniment ce-și împlinea condiția unicității chiar prin

diferențierile și nuanțările ce-1 făcuseră cândva să pară discontinuu. Dar mă rodea o îndoială imposibil de reprimat. Ceva nu arăta cum ar fi trebuit, sau eu eram acela care nu-și avea încă rost acolo, în miezul sentimentului care ardea?

— Ce este? am auzit în urmă.

îndoiala lărgi cercul rațiunii, șterse culoarea cerului și dădu la o parte draperia peisajului însorit. M-am ridicat în picioare în fața ușii, scuturându-mă. încă păstram în nări mirosul de apă și de nisip încins. Mi-am lipit fruntea de toc și am rămas o vreme nemișcat, ascultând bâzâitul câtorva muște ce se izbeau mereu în geamurile de la capătul coridorului. O clipă mi-a trecut prin minte ideea că sunt, probabil, bolnav. Deocamdată nu puteam să-mi explic în alt mod rătăcirea care mă făcuse să mă simt bărbat în toată puterea cuvântului, stând alături de o fată pe care n-o cunoșteam și, în același timp, o știusem parcă dintot- deauna. Cineva din mine o recunoscuse, dar recunoașterea rămăsese încă difuză, undeva, la hotarele subconștientului. Apoi m-am temut să nu înnebunesc. Mai văzusem nebuni: îl știam pe Săndel, care venea seara la cârciumă boscorodind despre contesele care-1 iubiseră cândva și trecea cu mâna-ntinsă pe la mese, cerșindu-și tainul de

țuică sau de rom. Dar, privindu-mă, mi-am zis totodată că nu poate fi vorba de una ca asta atâta vreme cât nu simțeam să mă fi schimbat sau să doresc lucruri care nu există. Atunci am hotărât că aici se ascunde o taină și am pus mâna din nou pe clanță, apăsând-o cu hotărâre.

Se făcuse deodată iarnă. O iarnă grozavă, cu troiene înalte și cu fulgi mari, care alunecau tăcuți din cerul vești către fața mea, topindu-se la atingerea nasului sau a frunții. M-am auzit, în spate, strigat cu un nume care nu era al meu. M-am întors. Cineva mă chema în interiorul unei cabane de lemn ce scotea aer cald prin deschizătura ușii. Am răspuns chemării, înaintând către tărâmul cel nou cu aceeași senzație de vag cunoscut pe care mi-o inspirase și peisajul antecedent. Interiorul nu prezenta niciun element ieșit din comun, cu excepția, poate, a mirosului de gutuie coaptă ce stăruia în jur. Pe plită se coceau, într- adevăr, două gutui, iar pe patul încărcat de velințe, fata cu părul de culoarea râului mă privea râzând jucăuș.

— Mai ninge?

— Ninge - am răspuns.

— Aș vrea să fie mereu așa - a zis ea. Să ningă până la fereastră... ba nu, până uite-acolo, la acoperiș. Mănânci o nucă?

— Una singură? am dat din umeri.

— Celelalte sunt pentru cozonac.

— O, dă-1 încolo de cozonac! M-am trântit pe pat lângă ea și am îmbrățișat-o. Vrei să-ți spun o poveste?

— Ce fel de poveste?

54

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— O poveste despre un om care-a-nvățat că timpul nu există. Că nu este decât un zbor către și dinspre oameni și oamenii pot fi fericiți în clipa în care se confundă cu zborul acesta al nimănui și al tuturor...

— El era Făt-Frumos? a zâmbit fata.

— A, nu, nu era frumos deloc...

— Atunci nu-mi place. Cu cine semăna?

— Știu eu? Am început să râd. Poate cu mine. Râdeam, întrebându-mă din nou cine sunt, ce caut eu în iarna străină alături de această fată necunoscută și, totuși, binecunoscută.

— Ei, da. Pretinzi că sunt frumos?

— Nu, deloc!

— îmi place că nu mă contrazici. Dacă m-ai contrazice, ar fi... cum să-ți spun? Ca și când ai pleca...

— Și dacă, într-o zi, voi pleca?

— Ar fi foarte rău - am spus, întristat. Un gol în care poate-aș încerca să azvârl tot felul de alte lucruri pentru a-1 umple. I-aș lega malurile cu vanitate, mi-aș spune că n-am pierdut nimic, deși aș ști precis că, prin tine, pe mine însumi am reușit să mă pierd... m-aș duce, îngrozit, când nu mă vede nimeni, în fața oglinzii, să-mi număr ridurile crescute pe obraz în nopțile în care lipsești, aș uita să dorm, să mănânc, aș mirosi poate a sudoare, dar la ce bun m-aș mai strădui să-mi pese?...

— Destul! îmi pune palma peste gură și adaugă: minți frumos. Altădată mi-ai spus altceva!

— Altceva?

55

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Mă concentrez și încerc să aflu în mine ce i-am spus altădată, dar când și cu care glas, al lui, al meu? Al cui, adică?

M-am ridicat de lângă ușă, mi-am scuturat pantalonașii scurți de praf și am încercat să mă dumiresc unde mă aflu. Undeva, jos, tocmai răsuna vocea fratelui meu mijlociu. Mă striga, de data asta cu numele meu cel adevărat.

— Vlad! Te ia mama dracu'! Dă-mi mingea!

- Ce-i?

Reușisem să-l păcălesc. A crezut, poate, că vin de-

afară.

— Dă-mi mingea!

— Du-te și ia-o. E la mine-n cameră.

— Tu nu vii la fotbal?

— Mai încolo. Mi-e somn.

Am pândit lângă camera mea până l-am văzut cărăbă- nindu-se, apoi, din câteva salturi, am urcat din nou scara interioară. Am pus mâna pe clanță, mi-am luat avânt și am dat la o parte creanga care fusese gata să mă atingă peste față.

— Atenție! am spus.

In urma mea, fata cu părul de culoarea râului călca prin mlaștina care ne depășea gleznele. Deasupra noastră se întindeau două sute de metri de junglă, iar în față, în spate, la dreapta și la stânga, două sute de kilometri cel puțin. De data asta, înaintasem mai departe ca oricând.

— Poporul Pierdut - i-am arătat fetei o piatră sculptată de mâna omului și îngropată pe jumătate în mâzga pe

care o bănuiam verzuie. Lumina puțină, atâta câtă ajungea până la noi filtrată de pădure, abia dacă ne ajuta să ne orientăm.

— Al treilea semn din acest perimetru - am continuat. Dacă gaucho-ul acela bătrân și beat din Pueblo nu ne-a mințit, nu mai avem decât o jumătate de zi de mers până la temple.

— Și dacă nu vom găsi nimic?

— Imposibil - am spus hotărât. Existența Orașului Marelui Jaguar e atestată istoric. Locul lui, însă, n-a fost descoperit...

— Crezi că vom găsi ceva din comorile lui fabuloase?

— Nu știu. Există legende care afirmă că

învățătorul acestui popor a sosit dintre stele.

— Și tu crezi asta? Poate nu e decât un vis.

— Poate că totul nu e decât un vis.

Un vis? - am gândit. Firește, un vis! Eu nu puteam să mă aflu acolo, în jungla amazoniană. Nu aveam cum să mă aflu acolo... M-am smuls dureros din imagine, căutân- du-mă o bună bucată de vreme de-a lungul liniilor existențiale străine. Apoi m-am ridicat de jos și am privit temător către scara interioară. Nimeni. Coboram treptele fără să pricep nimic altceva decât că deschiderea ușii declanșa un miracol care putea să mă poarte într-un corp străin, în timpuri și spații despre care n-avusesem niciodată habar. Totuși, senzațiile au fost atât de inedite și de profunde încât au reușit, cum aveam să-mi dau seama mult mai târziu, să mă marcheze. Pentru mine, fata cu

părul de culoarea râului a însemnat un veritabil model, un tipar în jurul căruia s-au axat căutările adolescenței chiar dacă înțelesesem deja demult cine fusese acea făptură, chiar dacă asupra originalului imaginii păstrată în camera interzisă, degradat de asprimea existenței, îmbătrânit în lungul cenușii propriului destin, mi-am revărsat toată ura acumulată nefiresc, toată ura pentru care nu fusesem făcut și care înlocuise încrederea...

Căci concluzia se impunea cu orbitoare claritate chiar și copilului de paisprezece ani de atunci: femeia aceea era mama mea.

Nu încerc să aduc argumente în sprijinul modului în care am acționat și care să mă disculpe: nu mă simțeam, nu mă simt nici azi vinovat, deși un psiholog pretențios ar putea să caute evidențierea

unor complexe oedipiene ceea ce mie, azi, nu mi se pare că ar friza, într-adevăr, absurdul. Știu foarte bine că există explicații logice pe care conștientul le caută în disperare de cauză, pentru a acoperi o altă explicație - cea reală - din subconștient. Poate că psihologul ar avea dreptate spunându-mi: erai cel mai mic dintre frații tăi, iar cel mai mic dintre frați tinde în- totdeauna să lupte pentru a depăși modelul fraților săi mai mari: lui nu i se cuvine totul, ca primului născut, și simte asta; și de aceea, personalitatea lui se descoperă mai repede, e mai tenace și mai întreprinzător în a dovedi în primul rând că fratele mai mare nu-și merită poziția și statutul. Are loc până în preajma vârstei de doisprezece ani o luptă surdă în care părinții sunt chemați să intervină

ca aliați când de partea unuia, când de partea altuia. Apoi, adolescența destramă totul cu explozia sa de frumusețe și mizerie, cu tentația căutării unor teritorii necunoscute, dar presimțite dureros, cumva. Iar dacă fratele mai mare rămâne legat de părinți, cel mic se revoltă împotriva tuturor și fuge de-acasă ori își găsește refugiu în cărți, în prieteni, în viața dinafara familiei, căci a fi presupune a căuta mereu un echilibru între tine și mediu: a dărui când îți prisosește ceva sau a cere când îți lipsește - fie că e vorba de un simplu gest tandru, fie că e vorba de un sistem întreg de trăiri și concepte. Poate că ar avea dreptate psihologul spunându-mi toate astea, dar am și eu dreptatea mea când afirm că lupta dintre mine și ai mei nu a stat doar sub semnul impulsivității și emoționalului, ci a urmat o cale perfect logică, perfect coerentă în numele sistemului de valori universal acceptat pe care tindeam să-l adopt împotriva unor sisteme înguste și lipsite de măreție.

Fără îndoială, îmi spun, un alt motiv al existenței destinului trasat la întâmplare al majorității ființelor omenești este și nesincronizarea sistemului valoric individual cu sistemul valoric social. Dacă n-ar fi așa, nu ne-am permite să încălcăm legile sau să ascultăm de ele doar în numele fricii, iar diferențierea dintre legea internă și legea externă conduce în mod automat la degradare și alienare. Sigur, repet: pe atunci, toate aceste gânduri nu fuseseră încă formulate, însă instinctul le presimțea și căuta să le împingă în fața rațiunii. Deocamdată acționam fără a-mi

pune prea multe întrebări de ordin cauzal. Știam, spre exemplu, că după-amiază tata avea ceva treabă în oraș și că puteam astfel discuta nestingherit cu mama. Ceea ce am și făcut, la cinci minute după ce l-am zărit ieșind. Mama se afla tot în bucătăria de vară. Mă aștepta.

M-am așezat pe unul din scaunele libere. N-am între- bat-o nimic. Nu era nevoie. A început să vorbească aproape imediat, dând impresia că repetă o lecție învățată pe dinafară. Am ascultat-o povestind rând pe rând despre dragostea lui George - dragoste de care nu bănuise nimic multă vreme, - despre întâlnirile lor, apoi despre modul în care Ștefan, fratele lui George, venise la ea și-i propusese să-l ia pe el de bărbat și cum ea acceptase, căci ajunsese să se plictisească de șovăielile și neîndemânările lui George, ajunsese chiar să se teamă într-o oarecare măsură de imaginația lui fără frâu și pe care ea, nu se pricepuse s-o înțeleagă. Și George venise la ea într-o noapte și i-a spus că e fericit chiar dacă e singur - el și doar imaginea femeii iubite - căci trebuie să fii fericit când iubești: ființa la care ții poate să plece sau să-ți fie furată, dar sentimentul nu ți-1 poate nimeni fura, căci singurele bunuri care ne aparțin cu adevărat sunt cele lăuntrice. Iar ei i se făcuse frică, nu putea concepe existența unei astfel de iubiri care sfida convenienţele dulcege și nu reușea să fie înfrântă prin nicio metodă. George deveni, în viziunea ei, un anormal - ceea ce și era, mamă, continua ea să monologheze, era un anormal care visa cu ochii deschiși o altă lume, una mai bună și mai dreaptă, ca și cum asta de-aici ar putea

fi dată la spate cu toată ușurința, ca și când el ar fi fost chiar Dumnezeu, dar așa era George, mamă, se-nșela pe el și mă-nșela și pe mine, iar tată-tău l-a alungat și l-a batjocorit în fața oamenilor și el zâmbea de parcă ar fi fost nebun de-a binelea; zâmbea, acolo unde alții ar fi urlat cel puțin. Altceva nici nu merita, așa să știi, și tată-tău l-a lăsat să urce la etaj, să-și ia ce mai avea de luat de-acolo și să plece unde vrea, în lumea largă. Camera aia a fost camera lui. De aceea, după ce-a plecat, Ștefan a încuiat-o și-a zis: amintirile să moară aici și să putrezească: fratele meu nu mai există de-acum pentru mine și nici pentru tine, femeie, nu mai există! *Și a luat toate fotografiile și scrisorile lui George și planurile alea de mașini sau ce-or fi fost, le-a adunat gră- rnadă-n curte, a turnat pe ele benzină și le-a dat foc.* Și a mai azvârlit acolo, în flăcări, și alte lucruri, tot ce-a găsit prin casă și i se părea lui că seamănă cu făptura unchiului tău. Nu știu de unde ai auzit tu de George, băiatule, dar orice ți-o fi vorbit omul acela, dacă ți-a arătat că s-ar fi petrecut altfel lucrurile, să știi că a mințit.

Mama s-a oprit și am lăsat să stăruie între noi un moment lung de tăcere.

— Dar voi doi, - am spus în cele din urmă - tu și cu tata, ati fost fericiti?

— Da, băiatule, eu și cu tata am fost fericiți și mai suntem încă.

— Și unchiul George unde e? S-a mai întors?

— De întors, n-avea cum să se mai întoarcă. Am aflat că a murit tăiat de tren lângă București. Dac-o fi fost o în-

tâmplare și nu cumva și-o fi pus capăt zilelor,

Dumnezeu să-l ierte.

— Și în camera de la etaj ce-a mai rămas?

— Nu-i mare lucru. Tată-tău ți-a spus adevărul.

Am tăcut din nou amândoi, dar eu nu mă simțeam deloc mulțumit.

— Aș mai vrea să aflu - am prins a vorbi atunci tărăgănat - dacă ai fost tu, vreodată, mamă, pe malul unui râu, cu unchiul George, pe vremea când încă îl mai iubeai. Dacă ați stat la soare și el a pescuit în timp ce tu dormeai pe o pătură roșie întinsă peste nisip. Și aș mai vrea să știu dacă ați fost vreodată la munte și dacă ningea atunci cu fulgi mari cât pumnii tăi și dacă nu cumva i-ai dat să mănânce nuci și gutuie coaptă. Și dacă vreodată, cine știe prin ce împrejurări, nu v-ați aflat amândoi în jungla Amazonului, căutând să descoperiți vestigiile unei civilizații uitate care se cheamă Poporul Pierdut.

Mama a pălit, și-a dus mâna la gât de parcă ar fi fost gata să se sufoce, dar mi-a răspuns cu o voce absolut liniștită:

— N-am fost niciodată cu George altundeva decât în orașul ăsta, băiatul mamei! Și n-am părăsit niciodată țara, nici singură, nici împreună cu unchiul tău.

Am crezut că minte, dar ceva mai târziu am înțeles că, de data asta, spunându-mi totuși adevărul, încerca să ascundă un alt adevăr, mult mai periculos, prin intermediul căruia aș fi putut ajunge la înțelegerea deplină a secretului încăperii de la etaj. Căci, cum avea să mi se confirme curând, mama nu fusese cu unchiul George în munți sau

într-o țară sud-americană. încercam să descopăr ce anume lega între ele momentele pe care le trăiam la

deschiderea ușii, dar singurul element constant era doar sentimentul pe care eu - sau el, oricine-ar fi fost personajul în pielea căruia pătrunsesem - îl purtam față de fata cu părul de culoarea râului. Acel sentiment ce se revărsa din mine afară până și către nisipul sau mlaștinile peste care călcam atunci împreună. Și nu reușeam să uit bucuria care mă încerca la simplul gând că ea există, că puteam s-o privesc sau chiar s-o ating.

în după amiaza aceea m-am învârtit încoace și-ncolo prin casă. Aș fi vrut să merg la cârciumă, să întreb oamenii, dar mă temeam că voi da acolo peste tata. Am încercat să învăț, deși nu se prindea de mine nimic, iar literele îmi jucau pe dinaintea ochilor. Timpul trece neînchipuit de greu când n-ai nimic de făcut - o constatare, desigur, banală, dar singura în măsură să definească exact starea în care mă aflam atunci. Nu așteptam altceva decât să treacă ziua: n-aveam niciun pretext pentru a trage o fugă la nenea Valentin, iar în camera de la etaj nu doream, deocamdată, să mai intru. Mai bine zis, nu mă simțeam în stare, deși, mai apoi, am avut destul timp să regret că n-am făcut-o. Căci ceea ce nimeni nu știa (sau așa îmi închipuiam eu atunci) era că amintirile de-acolo nu muriseră, nu putreziseră, cum hotărâse tata să se întâmple. Ele trăiau și ardeau mai departe în jurul sentimentului care le-a generat, ardeau triumfând și înmulțindu-se, născând prin interferența originalelor amintiri noi, care nu existaseră inițial.

63

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Mă uluia viziunea caruselului dezlănțuit de imagini izvo- rând unele din altele, contopite iar și din nou despărțin- du-se, trăind în haine totdeauna

proaspete, ca o pasăre Phoenix ieșită din oul sufletului omenesc și lăsată să se zbată în afara lui și căutându-1 necontenit pentru a renaște. Nu cunoșteam metodele prin care unchiul George reușise asta: mai târziu am aflat de existența unei aparaturi complicate, mi-a vorbit despre ea și nea Valentin, aceasta fusese, după spusele sale, marea descoperire a unchiului, lumea nouă pe care a visat s-o ofere Măriei, o lume nemuritoare dinaintea căreia ea s-a tras înapoi speriată de evazionismul gestului. In seara aceea am adormit devreme, pentru că, în ciuda gândurilor care nu-mi dădeau pace, simțeam că mă apropii cumva de capătul firului tainei. Noaptea m-am trezit de două ori, prima dată având senzația că deasupra camerei mele, la etaj, umblă cineva, iar a doua oară părându-mi-se că omul acela a coborât și a intrat la mine și că mi-a mângâiat încetișor obrazul stâng. Dar impresiile celor două momente s-au amestecat intim cu impresiile oferite de ceea ce visam atunci, așa încât nici astăzi nu sunt în măsură să pretind că, deși credibile, senzațiile ar fi avut într-adevăr un suport real.

Dimineața m-a trezit definitiv soarele ce-și cuibărise o fâșie de lumină lângă urechea mea. Am dejunat fără o vorbă, simțind între mine și mama atmosfera oarecum modificată către ostil. Pe de altă parte, am remarcat în vreo două rânduri priviri care legau într-un fel anume

ochii maică-mii de cei ai tatii și mi-am dat seama că între ei avusese în mod sigur loc o discuție. Mă pregăteam ca tata să mă ia de-o parte după-masă și ori să mă dăscălească, ori să-mi tragă o chelfăneală,

dar el n-a rostit decât „plec în oraș" și s-a grăbit să părăsească primul bucătăria. Ceea ce abia dacă bănuiam atunci despre tata, avea să mi se confirme în cursul zilei care a urmat: puterea și siguranța lui formale ascundeau o lașitate de substanță a cărei revelare a reușit să mă elibereze de orice datorie morală pe care, conștient sau nu, mi se părea că e necesar s-o am față de el. De iubit, cred că-l iubisem cândva - nu poți urî cu adevărat un om dacă nu l-ai iubit niciodată, ura ulterioară reprezintă o reflexie firească și chiar necesară pentru păstrarea echilibrului tău interior - așa că am reușit să-l urăsc pe tata din tot sufletul, chiar dacă un asemenea sentiment mi s-ar fi părut altădată profanator. Am rămas ultimul la masă, iar după ce frații mei au ieșit din bucătărie, am privit către mama și am întrebat-o:

— Mamă, cum arăta unchiul George?

Și-a mușcat buza de sus, dar am continuat.

— Ce fel de ochi avea? Era scund sau înalt? Părul lui semăna cu al tatii?

Și am adăugat, după ce mi-a răspuns la aceste întrebări:

— Cum mergea? Rar și apăsat, sau ca omul lipsit de griji, sau se grăbea mereu? Umbla îmbrăcat în costum? Ce cămăși îi plăcea să poarte? Se ducea la teatru sau la cinema? Sau trecea mai des prin cârciumă, la Vasilache? Sau îi plăcea să se plimbe pe străzi - ziua? Seara? Noaptea?

65

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Mama nu a evitat niciun răspuns: a vorbit calm, își amintea foarte bine fiecare amănunt, chiar m-a surprins că nu uitase nimic - mai târziu am înțeles și motivul - iar când a terminat, a adăugat blând:

— Băiatule, nu te mai gândi la toate astea. Tată-tău o să se supere dacă află. Il mai urăște încă.

— De ce-1 urăște, mamă? Doar el a fost acela care i-a făcut rău!

Mama a dat din umeri. Niciodată nu și-a pus în cap să descopere motivele urii tatii: știa doar că ura lui există și o luase ca atare, fără să încerce să-i adauge sau să-i scadă ceva. Poate - mi-a spus - e în firea omului să urască sau să se teamă de cel pe care l-a lovit. Poate pentru că prea zâmbise George ciudat în zilele acelea. Prea părea să-l ierte pentru toate. Nimic nu umilește mai mult sufletele învingătorilor ca iertarea pe care le-o acordă învinșii. Toate astea mi le-a spus mama atunci: și deși mi s-a părut convingătoare, în realitate, cum aveam să constat ulterior, nu făcuse altceva decât să mă înșele din nou. Și mult după ce am întrebat-o: *„Cum arăta unchiul George? Cefei de ochi avea? Era scund sau înalt? Părul lui semăna cu al tatii?",* am înțeles că torturile la care o supuneam se aflau conținute cumva în zâmbetul pe care unchiul George i-1 adresase tatălui meu când acesta îl batjocorea în fața oamenilor...

M-am ridicat de la masă fără să-i spun mamei niciun cuvânt despre ceea ce aveam de gând să fac, am ieșit afară și, după ce am ocolit casa, am pătruns în vestibul. Sus la etaj, m-am oprit înfiorat câteva clipe în fața ușii. încercam

să ghicesc în ce loc se va petrece întâlnirea viitoare cu fata din vis: la pol? Pe fundul oceanului? Am manevrat clanța, dar ușa a refuzat să se deschidă. Cineva trecuse înaintea mea pe aici și-o încuiase. Neavând ce face, am coborât scările, hotărând să merg iar pe la nenea Valentin.

Părea că mă aștepta. Stătea rezemat de unul

dintre stâlpii care sprijineau acoperișul verandei. Când m-a zărit, în ochii lui au lucit două luminițe.

— Aș fi pus mâna-n foc că vei veni - a spus. Ia merele astea. Sunt de anul trecut, din toamnă.

Am prins în palme fructele mari și galbene, atât de mari și de galbene încât păreau confecționate din ceară.

— Nene Valentin! Aș vrea o fotografie.

— Ce fotografie?

— Cu George. Cu unchiul George - m-am corectat.

Valentin a schițat un surâs. >

— Cred că intenționezi să mă faci părtaș la o poznă. Ce-ai în cap?

— Te-am mințit - am rostit aproape obraznic. Nu știam nimic de unchiul George când am venit la dumneata. Nu știam decât că a existat.

— Hm! Bănuiam... Tatăl tău nu este omul căruia să-i pară rău de cineva. Nu, nu e deloc omul care ar fi trebuit să fie.

— Dar de atunci am aflat multe - m-am lăudat. Știi, sus la etaj există o cameră secretă...

— Știu.

- Știi?

— Camera lui George - a dat din umeri Valentin. Acolo ținea aparatele. Mai funcționează? De fapt, te-ntreb degeaba; sunt convins că funcționează.

— Mi-a spus mama că tata a ars tot.

— A ars poate planurile. A ars fotografiile. Dar aparatele nu putea să le ardă. Dacă funcționau, n-avea cum să ajungă la ele. Doar George putea. Erau poarta către lumea lui. De-aceea casa voastră e mereu bântuită de fantomele trecutului. Și oamenii vorbesc despre asta, nu i-ai auzit?

— Ba da. Dar tata mi-a spus atunci că fantomele nu există.

— Sunt fel de fel de fantome. Acestea, de exemplu. Te iau cu ele și te poartă prin cele mai ciudate locuri, animate de dorul care face să existe povestea lor.

— Știu... am văzut...

Valentin a tresărit nervos.

— Ai fost acolo? Ai...?

— Da, ușa era deschisă.

— Și? m-a cercetat el grăbit. Ai trăit în lumea aceea?

— Cred că da. Eram... eram cu mama. Așa cum arăta, cred, mama pe atunci. întâi pe malul unui râu, apoi într-o cabană, la munte. Pe urmă... o să râdeți: în junglă...

— Poporul Pierdut! a tresărit din nou Valentin. Veneau câteodată la mine, pe-atunci trăia nevastă-mea. Asta era una dintre poveștile pe care le inventase de dragul Măriei, în fiecare seară, o poveste. Vorbea atât de frumos încât lucrurile pe care le rostea păreau aievea. Păreau că se-ntâmplaseră sau urmau să se întâmple curând. Avea un dar

uluitor în a te face să crezi tot ce dorea. însă poveștile lui aveau totdeauna happy-end. Asta nu-mi plăcea. Erau prea frumoase, băiatule... cum ai zis că te cheamă? A, da, Vlad. Sigur că da, Vlad, cum de-am uitat? Spuneam de poveștile lui George: nu semănau cu viața. Ăsta-mi părea a fi marele lor cusur. Deși, de fapt, n-aveau niciun cusur. Doar George era făcut pentru o lume mai bună. O lume în care lucrurile să fie ca în poveștile lui. Aici, la noi, el nu-și putea găsi locul.

— Deci, poveștile...

— Sunt acolo - a arătat Valentin către casa noastră. Toate pe care le-a spus și o mulțime pe care n-a apucat să le spună. George presupunea că de-a lungul vremii, datorită recombinărilor, se vor naște altele.

— Și nu se poate, totuși, ajunge acolo? Nu le poate nimeni opri?

— Ți-am spus: asta nu putea s-o facă decât George. N-ai cum să stingi un vulcan care erupe mereu. Energia e preluată din mediul înconjurător, nu de la vreo priză. Iar dacă te apropii, câmpul indus te face să pierzi imediat legătura cu lumea reală.

— Așa-i - l-am aprobat. Am deschis ușa și m-am trezit altundeva.

— în lumea lui George, vrei să spui. Vezi, el spunea că fiecare om e o lume. Că în fiecare om există mii de lucruri minunate care se irosesc, pentru că nu totdeauna apar condiții care să le pună în evidență. Și că ar trebui depozitate undeva, într-o arhivă, păstrate pentru a fi citite, ca

să zic așa, și duse mai departe de alții. E ca și când fiecare om s-ar apuca să scrie o carte cu lucrurile pe care le-a visat și n-a putut să le trăiască, dar nu una imuabilă, ci una care să circule-n sine și să se dezvolte neîntrerupt. L-ai citit pe Borges?

Am negat, clătinând din cap.

— Borges a scris o poveste intitulată „Cartea de nisip". E vorba despre o carte care posedă un număr finit și, totuși, nelimitat de pagini. George a vrut să devină el însuși o astfel de carte. Și cum niciodată paginile cărții de nisip nu se repetă, tot astfel amintirile, adevărate sau false, din camera aceea nu vor putea fi niciodată trăite identic de mai multe ori la rând. Ori de câte ori vei deschide ușa, vei da de altceva.

— George a murit, nu-i așa?

Valentin a privit către mine mirat.

— Să moară? Nici vorbă. George trăiește, e acolo!

— Mama spunea că a murit.

— Mama ta spune ce a auzit de la alții și în primul rând de la taică-tău...

Valentin se aplecă spre mine și-mi șopti ca și când l-ar mai fi putut auzi și altcineva:

— Când Ștefan l-a trimis sus să-și ia lucrurile, toată lumea l-a văzut urcând, dar de coborât nu l-a văzut coborând nimeni. Tu crezi că aparatele puteau funcționa atâția ani singure? Uite, eu nu cred. Pe vremuri, mergeam câteodată pe la el și-l găseam cu ele în funcțiune. îl așteptam în fața ușii sau, dacă mă grăbeam, îl chemam...

70

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— îl strigai?

— îl chemam. Trebuia să mă concentrez și să mi-1 închipui. Câmpul permite doar accesul undelor cerebrale.

— Și acum? De ce nu-1 chemi? N-ai încercat să-l aduci înapoi?

— Am încercat. Nu vine. Și are dreptate. La ce bun? Acolo e fericit. Pentru el, nu mai există chin, nu mai există întâmplări dureroase. De ce să se întoarcă aici?

— Mi-ai promis o fotografie - mi-am adus aminte.

Valentin s-a ridicat.

— Abia acum îmi dau seama că ai trecut la persoana a doua, singular - constată el, dar vocea nu părea mustrătoare. Așteaptă puțin.

A intrat pentru câteva clipe în casă. Când a revenit, purta între degetele mâinii drepte un carton îngălbenit de vreme.

— Ține. Nu știu ce vrei să faci cu ea, dar nu-mi pasă. Hai, du-te, e ora prânzului.

Mama - mi-am zis în timp ce traversam șoseaua - știa ca urcasem la etaj și că deschisesem ușa. Știa, căci eu însumi fusesem acela care i-am spus: *„Aș vrea să aflu dacă ai fost tu, vreodată, mamă, pe malul unui râu, cu unchiul George, pe vremea când încă îl mai iubeai. Dacă ați stat la soare și el a pescuit în timp ce tu dormeai pe o pătură roșie întinsă peste nisip. Și aș mai vrea să știu dacă ați fost vreodată la munte și dacă ningea atunci cu fulgi mari cât pumnii tăi și dacă nu cumva i-ai dat să mănânce nuci și gutuie coaptă. Și dacă vreodată, cine știe prin ce împrejurări, nu v-ați aflat amândoi în*

jungla Amazonului, căutând să descoperiri vestigiile unei civilizații uitate care se cheamă Poporul Pierdut". Sigur, aș fi putut auzi despre toate astea de la oameni, dar acei oameni ar fi adăugat că mama n-a fost niciodată în junglă sau pe malul râului sau în

cabana troienită de zăpezi ireale. Din întrebarea mea ea a dedus imediat că nu de la oameni știam ceea ce știam - și i s-a făcut frică. Frică, aveam să înțeleg, că propriul ei fiu a văzut-o cu ochii iubitului, că poate a sărutat-o cu buzele aceluiași iubit, că poate, acolo, în visele închise la etaj, au făcut chiar dragoste...

Psihologul care ar analiza toate cele povestite aici ar putea, eventual, descoperi, cum am mai spus, expresii ale complexului Oedip, dar să nu uite că pe atunci începusem deja s-o urăsc pe mama din cu totul alte motive decât cele amintite de Freud. Viziunea mă azvârlea într-o vârstă care-mi era străină, alături de o fată ale cărei trăsături, idealizate vădit de imaginația unchiului George, corespundeau într-o măsură destul de redusă cu trăsăturile autentice ale ființei ce mi-a dat naștere, chiar dacă rămâneau, totuși, recognosdbile. De altfel, întâmplarea întreagă se dovedea mult prea stranie și cu implicații ce depășeau cadrul oferit de retrăirea proiectivă a motivului binecunoscutei tragedii antice. Mă întrebam, de exemplu, care fuseseră cauzele ce determinaseră acționarea aparatelor de către George, în momentul în care fratele său îl dăduse afară din casă. Ce dorise, de fapt? Ce sperase? Că o va recuceri pe Maria prin acest gest? Sau poate n-avusese unde să se ducă fără ea, n-avusese unde să-și consume teribilul

său sentiment altundeva decât în lumea căreia el însuși reușise să-i deschidă porțile - singurul loc de pe suprafața pământului ce păstra imaginea existenței lor comune și o putea depăna astfel la nesfârșit, sub forma unei laborioase și maleabile

texturi de iluzii? Acum mi se părea că înțeleg ura tatii vis-â-vis de teribila prezență din casă și pe care nu reușea cu niciun chip s-o supună. Atunci, de ce mama a pretins că unchiul George fusese un neisprăvit, atâta timp cât cunoștea actuala invulnerabilitate a acestuia? Ori poate l-a catalogat drept laș pentru refugiul pe care și-l alesese? Dar, iată: el a reușit. Iluzia s-a dovedit mai puternică decât realitatea. Atunci - de ce?

Intrând în casă, am auzit în urmă vocea tatălui meu. Nu știu ce mi-a venit: m-am ascuns în spatele ușii de stejar și am așteptat. Poate nu doream să-l văd sau ajunsesem să-i pândesc mișcările, bănuind că aflase deja de la maică-mea de noile mele preocupări. în orice caz, tata a intrat în hol bodogănind printre dinți o înjurătură oarecare, apoi a urcat scara ce ducea la etaj. Am auzit cheia răsucindu-se în broască și, privind în sus, am observat cum, deodată, pe coridor a izbucnit o flacără subțire, de culoare violetă. A durat câteva secunde, după care s-a stins. Sunetul cheii s-a repetat și tata a coborât în grabă. L-am urmărit în vreme ce ieșea, îndreptându-se către bucătăria de vară. Ajuns acolo, a luat-o pe mama de umeri, a strâns-o la piept și a sărutat-o. Am crezut că o face ca pe o mișcare de revoltă împotriva chiriașului său nedorit, dar nu era așa - sau poate, totuși, era și așa, ca un fel de-a

spune că Maria e a lui și, orice s-ar întâmpla, va rămâne a lui. însă în clipa în care s-au despărțit, iar mama s-a răsucit spre plită, tata s-a șters la gură, purtând întipărită pe față o indescriptibilă expresie de dezgust. Și-atunci, ochii mi s-au umplut de lacrimi și, țin minte, m-am aplecat înainte ca orbit de lumina unei viziuni. înțelesesem.

Tata n-o iubea pe mama. Poate o iubise demult, când mai avea părul de culoarea apei din râu și buzele pline și roșii. Poate că se luptase cu George pentru ea și reușise să-l înfrângă, căci George era, în aparență, un om ușor de înfrânt, un nebun al cerului ce-și țâra printr-o lume de noroi aripile imense de dragul unei fete care-1 ademenise printre muritori, ca mai apoi să-i refuze fericirea promisă. Dar victoria i-a devenit zadarnică în clipa când și-a dat seama că, odată cu dispariția lui George, dragostea lui pentru Maria s-a stins, dacă nu cumva nici nu existase vreodată. Și târziu, în culmea acelei disperări care ne face fie viteji, fie lași fără pereche, a pătruns în camera de la etaj, în care se jurase, probabil, la început, că niciodată nu va pătrunde, să-și drogheze sufletul cu dragostea fratelui său, dragoste care rămăsese acolo întreagă, vie, eternă, ca orice adevărată dragoste. De câte ori o făcuse? Poate de mii de ori, întâi rar și pe furiș, apoi din ce în ce mai des. Se întorcea la Maria cu sufletul plin de o iubire străină, pe care o consuma grăbit, să nu se termine înainte de vreme și pleca apoi, ca o carcasă goală, poate pleca pe străzi încercând să înțeleagă diferența dintre ceea ce simțea când se afla sus și ceea ce simțise lângă femeia lui, poate pleca

în cârciumă și bea acolo, într-un colț, nesupărat de nimeni decât de limpezimea faptului că diferența aceea se accentua pe măsura trecerii timpului, pe măsură ce Maria îmbătrânea și se urâțea, pe măsură ce el însuși devenea mai grăbit și mai rece. S-o fi întrebat acolo, în cârciumă, sau pe stradă, care e, de fapt, distanța dintre real și imaginar și cum e posibil ca ideea să fie mai puternică decât evenimentul brut, cum e posibil să-l supună într-o măsură atât de mare și dacă nu cumva lumea ar putea fi, într-adevăr, mai bună decât este și dacă merită să fie mai bună. Poate s-a întrebat toate astea gustând câte puțin din gândul cenușiu că fratele pe care l-a înfrânt a rămas, totuși, cel mai puternic, că a venit vremea umilinței incredibile de-a cerși de la George ceea ce cândva el îi refuzase acestuia și că George a acceptat să-i dea sentiment din prisosul sentimentului său, că a făcut-o și o va face azvârlindu-i mereu în ochi fericirea de la care a fost izgonit și pe care, totuși, a reușit s-o câștige. Și poate s-a mai cutremurat gândin- du-se că George ar fi în stare să cheme pe oricine la banchetul iubirii, ca și când ar striga: „veniți să învățați aici adevărata dragoste" și că asta ar fi totuna cu a o face pe Maria târfă a întregii lumi, a tuturor georgilor care l-ar trăi pe adevăratul George și că, iată, bunătatea și candoarea fratelui său ostracizat prin refuzul de a răspunde batjocurii de-atunci încep să se transforme într-o răzbunare feroce, împinsă pe un tărâm ideal, unde binele și răul devin absolute și conțin o dreptate profundă și tăioasă ca o lamă de brici. Căci în niciun caz nu putea să-1 condamne

pe George pentru ce-a făcut înainte de a se condamna întâi pe sine. Și, în fond, ce-a făcut George pentru a merita să fie condamnat? Și-a creat o lume, iată, și a fugit în ea și de-acolo împrăștie flacăra de culoarea amintirii peste sufletele care au nevoie de amintiri. Iar el, Ștefan, el are din ce în ce mai multă nevoie de amintirile fratelui său: și deoarece tata nu era prost, sunt convins că s-a gândit la toate aceste lucruri și la altele, cum ar fi faptul că George a venit pe pământ cu aripile lui mari care-1 împiedicau să meargă, a venit chemat de iubire și că prin iubirea sa înaltă cât cerurile pe care le părăsise a izbutit să-și câștige un cer mult mai albastru și mult mai înalt, unde zboară și azi, fără ca nimeni să-1 mai poată opri. Un cer în care poate transporta uneori făpturi insignifiante și repetabile cum ar fi, de exemplu, el, Ștefan, sau oricare dintre clienții cârciumii lui Vasilache, sau orice alt locuitor al pământului...

Așa a arătat, îmi spun azi, la atâția ani de la evenimentele pe care le descriu, răzbunarea unchiului George. Și mă gândesc uneori la mama și nu mă mir de faptul că auzeam din gura ei doar cuvinte puține și aspre. Știu sigur că aflase încă de mult de incursiunile pe care bărbatul ei le făcea în camera de la etaj, că le ghicise imediat motivul și că suferise de două ori, întâi ca femeie înșelată de soț cu o altă femeie și apoi ca femeie înșelată de soț cu ea însăși. Căci sus, tiparul ființei sale fusese păstrat intact și mă-ntreb câte seri n-au găsit-o plângând în fața oglinzii, numărându-și ridurile sau firele de păr alb crescute printre firele de păr de culoarea apei de râu. Apoi, treptat,

a învățat să păstreze doar pentru ea taina acestei dureri surde crescând ca un cancer și ofilind-o timpuriu, a învățat să nu mai verse lacrimi și să poarte un zâmbet prefăcut impecabil în colțul gurii, la sosirea bărbatului, și un zâmbet cald, blând și autentic, care-o făcea din nou frumoasă, la auzul glasurilor copiilor ei. Iar eu, copil al ei fiind, mă întorsesem către ea pe buze cu numele lui George, cel alungat din lumea noastră și, în numele acestuia, intere- sându-mă doar triumful unei dreptăți absolute și mai puternică decât viața și moartea, fără să-mi pese de suferința pe care o generam în acest fel, o lovisem.

Iar când am zărit dezgustul întipărit pe figura tatii, când am intuit motivul, în felul viziunii care se naște la lumina ireală a fulgerului unei furtuni de vară, am alergat în casă și, repezindu-mă pe scări către camera unchiului, am scos din buzunar fotografia primită de la vecinul nostru, con- centrându-mă asupra ei și chemând. Am auzit reverbe- rându-se pe coridor un trosnet violent, din podea au țâșnit câteva flăcări subțiri, colorate, și încet, ca o părere, ușa s-a deschis.

Mi-e foarte greu să descriu azi, deși păstrez încă vii amănuntele senzațiilor de atunci, prima mea întâlnire cu unchiul George. Poate pentru că vorbele s-au tocit, s-au uzat, de-a lungul timpului, prin repetare, devenind incapabile să exprime trăiri: ele, mai degrabă, reușesc să frâneze comunicarea decât s-o favorizeze, reprezentând doar o medie a descriptibilului. Culmile și genunile, adică tocmai lu- crurile care cred că ne determină mărimile sufletelor, se

pierd - de aceea pot, aici, scrie doar că unchiul meu

arăta exact ca în fotografie, că părea de douăzeci și ceva de ani, că mă privea zâmbind și că, într-un târziu, a întins o mână către mine și m-a mângâiat pe obraz cu un gest pe care l-am simțit și trist și vesel și ușor obosit. Apoi a întrebat:

— Tu ești Vlad, nu-i așa?

— Da, unchiule - am îngăimat.

— Așteptam să mă chemi - a șoptit. Vreau s-o văd pe Maria...

— Pe mama? E jos. E cu tata.

— Vreau s-o văd - a repetat. Condu-mă acolo.

Am pornit înaintea lui, am deschis ușa de stejar de la intrare și l-am condus către bucătăria de vară. Părinții mei se aflau încă împreună acolo, iar mama a fost prima care ne-a văzut: și-a coborât mâinile pe lângă corp ștergându-le de șorțul la fel de cenușiu ca și basmaua cenușie de sub care țâșnea șuvița albă arătând acum aidoma unui semn al mirării, apoi a părut că oftează, iar pe fața ei transpirată am citit un amestec indescriptibil de uluire și evlavie. Tata s-a întors către noi și a părut gata să țâșnească înainte, dar s-a oprit în ultima clipă, înțepenind așa, cu gâtul întins, cu ochii ieșiți din orbite și cu mâna dreaptă pregătită pentru a apuca un obiect nevăzut. Și tot mama a fost cea care a destrămat tensiunea momentului, a pornit mai întâi încet, apoi grăbindu-se tot mai mult către George, s-a repezit în brațele acestuia și s-a agățat de pieptul lui cu sălbăticie, șoptindu-i numele, repetându-i-1 din ce în ce mai tare și mai tare, până când șoapta s-a transformat în țipăt.

78

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Tata încă nu se mișcase: poate că nici nu se putea mișca, poate îl înlemnise acolo gândul că pentru el a

sosit timpul să dispară, să intre în pământ ori să se facă una cu peretele casei, când mama s-a depărtat puțin de unchiul George și l-a privit duios, cu ochii înecați de lacrimi.

— Lasă-mă să te văd...

Atunci am intuit ceea ce mama avea să-mi confirme peste puțină vreme, faptul că ea însăși se aflase de multe ori la ușa camerei secrete, parcurgând împreună cu el mlaștini, deșerturi sau păduri, călătorind prin lumea aceea și iubindu-1 mereu, că judecase și răsjudecase totul, că învățase să-l prețuiască și să-l înțeleagă, că-1 chemase, ca mine, în nenumărate dăți, din bătrânețea ei prematură, ca dintr-un adânc nenorocos și sumbru. Iar el nu răspundea decât cu alte și alte amăgiri și nu se arătase niciodată s-o mângâie cum o mângâie acum și să-i șoptească așa cum îi șoptește acum:

— Maria... fetița mea frumoasă...

Iar mama era frumoasă în brațele unchiului meu, fru- moașă cum nu mi-aș fi imaginat că știe să fie, în ciuda anilor, a basmalei ori a șuviței albe care se tot clătina deasupra frunții. Și nu mi-aș fi putut nicicând închipui că apelativul „fetițo" e capabil să cuprindă atât de bine între vocale și consoane conturul unei femei bătrâne, îmbrăcată într-un șorț murdar și cu o șuviță de păr alb scăpată de sub basmaua cenușie. Și, mai târziu de toate cele povestite aici, am aflat că tata știa despre drumurile mamei către camera de la etaj și că le acceptase nu dintr-o generozitate

pe care sufletul lui n-o cunoștea, ci doar pentru a o obliga și pe ea să accepte drumurile pe care el însuși le făcea tot mai des într-acolo.

— Iartă-mă, George...

II strângea în continuare în brațe și murmura:

— Am vrut să divorțez, dar trebuie să le las copiilor un tată...

Unchiul George continua s-o mângâie încetișor, iar eu îmi priveam părintele, întrebându-mă când o să se dezghețe acea statuie de came în care viața pulsa înăbușită.

— Și să știi că-ți mulțumesc. Să știi că m-ai învățat multe - vorbea mama. Și cum să te iubesc. Și cât aș fi putut fi de fericită...

Atunci tata s-a mișcat, și-a trecut mâna dreaptă, cea pe care o ținuse toată vremea ca și când ar fi vrut să apuce un obiect invizibil, peste față, a făcut un pas, apoi încă unul către cei doi, după care s-a năpustit ca un bezmetic spre poartă, a dat-o la perete și a dispărut în soarele străzii.

— O să fie bine - suspina mama. Uite, toate relele au zburat din sufletul meu. Și copiii or să-nvețe să te iubească, iar seara să le spui povești, auzi tu, George? Să le spui povești cum îmi spuneai mie, demult, aici în grădină, sau dincolo, la Valentin. Să-i înveți și pe ei să viseze cum am visat eu cu tine atunci. Să le-arăți drumurile oamenilor și stelele și firele de iarbă: să faci pentru toate povești. Și-o să înțeleagă și Ștefan și-o să rămână cu noi, că nu duce nicăieri ura, nicăieri, George! Ea e făcută doar să ne mistuie până la scrum și să ne secе puterea de-a râde și de-a crede-n frumos...

80

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Dar tata dispăruse și n-aveam să-l revăd decât seara, târziu, beat până la neștire, adus de un vecin binevoitor.

N-a spus o vorbă, n-a părut să bage-n seamă pe nimeni. S-a culcat în camera de la stradă, pe când

mama, unchiul George, eu și frații mei, cărora apariția unchiului li se părea un eveniment ce abia dacă spărgea monotonia cotidiană (li se spusese că sosise cu trenul din București, așa că n-au prea avut ce să comenteze), cinam împreună în bucătăria de vară.

— Vlad - mi-a spus mama, după ce s-a strâns masa și am rămas câteva clipe singură cu ea - dacă te-am mințit ori poate te-am urât, iartă-mă, copilule.

Am tăcut stânjenit, dar mama, interpretând greșit tăcerea mea, a continuat:

— Ți-am vrut răul pentru că îmi voiam mie binele. Suferința îi face pe oameni egoiști, băiatul meu.

— Nu s-a întâmplat nimic - am murmurat atunci.

Mama m-a sărutat și mângâindu-mă pe creștet, a mai spus:

— Mergi și te culcă. E bine dacă m-ai iertat. Poate va veni și ziua în care o să-nvăț și eu să mă iert.

Am pornit încet către camera mea, întrebându-mă, așa cum aveam să fac multi ani de-aici înainte, de ce oare un- chiul reacționase imediat la chemările mele și niciodată la chemările mamei. Dispun azi de mai multe răspunsuri posibile, dar cel mai plauzibil ar fi că principala caracteristică a unchiului nu era, cum își închipuia toată lumea, generozitatea, ci, pur și simplu, spiritul de dreptate. Nu

pot crede în lipsa desăvârșită a egoismului din portretul său: n-a existat, de la începuturile lumii și până acum, nicio persoană cât de cât creatoare care să nu posede un orgoliu implicat de însăși conștiința capacității sale cognitive și de creație, a poziției privilegiate. Adesea, pentru asemenea oameni, noțiunea de dreptate absolută (adică autentificată la scara sistemului social de valori) domină noțiunea ordinară a dreptății aplicată în beneficiul sau reținând doar punctul de vedere al unei persoane anume. Pentru instaurarea acestei dreptăți e în stare de sacrificii imense, tocmai datorită înțelegerii condiției sale demiurgice. El cunoaște de sus, în întreg, mecanisme neuzuale cu care poate ordona existența și le folosește în funcție de scopurile pe care și le-a impus. Nu e deloc un alienat, cum își închipuie cei care-1 văd singularizându-se și renunțând adesea la ceea ce oamenii obișnuiesc să numească bucuriile vieții. Detașarea lui urmărește doar obținerea unei vederi de ansamblu a realității și o accentuată liberalizare. El nu e dreptatea, chiar dacă are nemăsuratul orgoliu de a o face, și nu acționează atât *pentru binele lui,* cât mai ales *în numele lui.*

Azi sunt aproape convins că unchiul George știuse absolut tot ce se va petrece între Ștefan și Maria, că prevăzuse fiecare lacrimă, fiecare gest dureros, fiecare geamăt. Și răzbunarea sa nu s-a întâmplat să fie pentru că tata îi răpise femeia iubită, ci pentru că exista în sufletul lui o dragoste imensă, care trebuia neapărat dăruită femeii alese de el s-o primească și nu i s-a părut drept ca femeia aceea

s-o ignore sau s-o respingă. Un om obișnuit l-ar fi urât pe Ștefan și ar fi căutat să i-o plătească imediat. George, însă, a tăcut (poate de dragul Măriei) până la capăt și n-a lovit decât atunci când a simțit că totul era pierdut. Un egoism ciudat l-a ajutat să se lase călcat în picioare în numele ideii concentrate în femeia pe care o iubea. Apoi, a venit ceasul răzbunării - și aceasta a fost crudă, mai crudă decât tot ce și-ar fi putut vreodată imagina, în materie, Ștefan. George și-a condus fratele pe căile durerilor dinainte alese, i-a oferit cel mai josnic rol, i-a azvârlit, în fața camerei de la etaj, ciozvârte din iubirea aceea mare, cum ai azvârli resturile prânzului în blidul unui animal de casă. Nici măcar nu i-a mai făcut tatii nemăsurata cinste de a-1 urî pentru a pune, fie și prin acest sentiment, între ei semnul egalității. Și sunt sigur că tata, care nu era, totuși, prost, a avut vreme în zilele următoare să cugete la destinul ce-i fusese trasat de către propriul frate, să cugete și să înțeleagă mai mult și mai bine ca oricând că odinioară, înainte de-a se lega de femeia pe care o dorise George, el fusese om ca toți oamenii, supus întâmplării și fratele lui fusese aidoma lui și că azi lucrurile stăteau deja cu totul altfel. Și a crezut, poate, că dacă George fusese capabil să se răzbune într-o măsură egală pe femeia iubită, înseamnă că n-o iubise destul, dar ceea ce tata nu știa și n-avea să apuce să mai afle, era că toate fuseseră programate să se sfârșească în ziua în care unul dintre fiii lui avea să se dezică de el și de Maria, făcându-i să-și conștientizeze rolurile pe care unchiul George îi obligase să le trăiască. De

aceea, pentru a se întoarce, George nu așteptase

decât chemarea mea.

Au trecut astfel două zile în care nu s-a petrecut mai nimic demn de-a fi menționat. Unchiul se integrase atât de bine în atmosfera casei încât aveam uneori senzația că anii îndelungați în care lipsise nu fuseseră decât un vis din care toți izbutisem să ne trezim. Mama trăia o fericire nouă, iar tata pleca dimineața pentru a reveni abia noaptea târziu, beat, și a adormi fără să azvârle nimănui nicio vorbă. In cea de-a treia zi, pe la prânz, mama m-a luat deoparte și mi-a spus:

— Vlad, George vrea să te ia sus, să-ți arate aparatura lui. Am fost și eu aseară. Ține minte: *pe peretele de la răsărit se întinde un fel de pupitru plin de beculețe și indicatoare. La miazăzi se află un inel mare, în centrul căruia se zbat un fel de fuioare de fum amestecate cu mai multe mii de foițe ca de staniol, mărunte și dese. Spre miazănoapte există un dulap acoperit de cadrane și tot felul de instrumente complicate. Ții minte?*

— Da, mamă - i-am spus. Dar de ce?

— Să te uiți acolo și să-mi spui pe urmă ce-ai văzut tu. Hai, du-te.

George s-a ivit în spatele nostru. M-a chemat zâmbind și am pornit pe urmele lui. Ușa camerei rămăsese întredeschisă, iar el a împins-o la perete. Lângă ușă se înălța o coloană compusă dintr-o înșiruire de romburi suprapuse, pe suprafețele cărora se alungau lumini colorate: în clipele în care acestea se stingeau, coloana părea realizată din argint. Mi-am rotit apoi ochii de jur-împrejur, căutând să

cuprind dintr-o privire totul. N-am zărit nimic din

cele descrise de mama, în schimb, de-a lungul pereților, se înșirau câteva alcătuiri barbare și, în același timp, grațioase de fire colorate, metal și sticlă; într-un colț, între două plăcuțe semitransparente, despărțindu-se una de cealaltă în unghi obtuz, pluteau irizări violete.

— Generatorul de câmp - a arătat George către plăcuțe. Mi-au trebuit doi ani să-l construiesc. Ei, - s-a întors către mine - procedăm la o revizie?

— Merg? am întrebat, arătând, la rândul meu, către aparate.

— Da. La intensitate minimă, afectând doar subconștientul. Intensitatea câmpului se reglează de la maneta aceea neagră. Mișcarea trebuie executată foarte încet, până când e depășită bariera potențialului conștiinței...

A râs apoi, văzând figura mea nedumerită.

— Poveștile se dezvoltă în memoria aparatului an de an, multiplicându-și volumul în progresie geometrică - a mai spus. Sistemul e însă construit pe principiul finitu- dinii nelimitate, așa că limita superioară a capacității memoriei nu este niciodată atinsă. O să-ți explic poate, cândva, cum se realizează asta. Sau îți vei explica singur când vei învăța noțiunea de asimptotă. Și acum, fii drăguț, lasă-mă singur câteva momente. Rămâi afară până te chem.

Am dat din cap, am ieșit și m-am postat în fața ușii. Nici azi nu știu dacă apariția tatii a fost întâmplătoare sau fusese și ea prevăzută de unchiul George, dar ultima variantă mi se pare cea mai plauzibilă. Tata se afla la capătul

de jos al scării și nu părea beat deloc. Privirea lui strălucea sumbru când a început să urce pas cu pas, cu o încetineală exasperantă și îngrozitoare prin aerul ei implacabil. M-am tras fascinat înapoi, dar el nu mi-a acordat nicio atenție. S-a agățat cu mâna stângă de clanța ușii, pe care a deschis-o violent, privind înăuntru cu ochi ficși.

— George! a spus.

Nu-mi zăream unchiul, dar sunt sigur că se afla întors către tata. Apoi Ștefan a trântit ușa în urma lui. Peste două secunde, împins mai mult de frica de a nu se întâmpla ceva rău decât de curaj, mi-am lipit urechea de lemnul acesteia. L-am auzit îndată pe tata:

— De ce te-ai întors? Ce mai vrei? Pe Maria? Maria a rămas a ta mereu, știi prea bine. Pe copii? De ce nu ne lași în pace? Sau ai venit să-ți savurezi victoria? Să vezi ce-am ajuns datorită ție? Tu ai rămas tânăr. In toți anii ăștia, ai rămas cum ai fost. Nu știu cum dracu' ai făcut asta. Dar nu-mi pasă. De ce nu pleci? De ce nu te-nsori și nu îți vezi acum de-ale tale? Ne-ai distrus. Nu-ți ajunge? N-am plătit destul pe pământul ăsta? Acum douăzeci de ani ai spus ceva în care atunci n-am crezut: că dacă Dumnezeu ar fi dorit-o pentru el pe Eva și l-ar fi gonit din rai doar pe Adam, atunci Adam s-ar fi înarmat și s-ar fi întors în rai să-și ucidă, de dragul acelei femei, Dumnezeul. Și tu spuneai că ar fi reușit. Spuneai că dragostea e mai puternică decât viața, decât moartea și chiar decât credința. Ai avut dreptate, George. Ai fost mai tare. Ai fost un Adam blestemat care n-a vrut să plece din rai fără femeia lui. Bine. Foarte bine. Dar acum, ce mai vrei?

Nu știu ce-a făcut sau ce i-a spus atunci unchiul George, căci vorbea prea încet. Am auzit însă, deodată, ceva spăr- gându-se și gemete întretăiate de gâfâituri adânci. Apoi zgomotul unor obiecte trântite și alte gemete încordate și bufnetul unui corp rostogolindu-se pe jos. Am pus mâna pe clanță, înspăimântat, neștiind ce să fac. In sfârșit, s-a declanșat undeva un țiuit ascuțit, iar între canaturile ușii au prins să joace irizări violete. Atunci m-am hotărât. Am deschis brusc ușa la perete, trăgându-mă înapoi din fața valului de fum înecăcios întretăiat de fulgere și globuri orbitoare ce răzbi dinăuntru. Undeva, în beznă, lupta continua, dar n-o mai puteam urmări din cauza imaginilor fragmentate ce începuseră să mă cuprindă într-o horă tăcută: râu, Maria, ceață, soare, ghețuri, junglă, Maria, copaci, orhidee... Apoi toate au devenit una și m-am prăbușit pe parchet.

Când mi-am revenit, fumul generat de izolațiile care încă mai ardeau apucase să se ridice către tavan. Pe jos, tata zăcea cu capul dat pe spate, cu gura deschisă într-o grimasă bizară ce sugera fericire și o uimire fără sfârșit. îmi pot azi închipui cele petrecute: lupta lor, care îi dusese probabil în preajma aparatelor, și mâna ce împinsese brusc, până la refuz, maneta neagră. Știu și cui a aparținut mâna care a împins-o, desăvârșindu-și răzbunarea. Știu acum totul și nu pot decât să mă cutremur.

L-am căutat din priviri pe unchiul George, dar nu se mai afla acolo. Doar tata zăcea mai departe în aceeași poziție și, în cele din urmă, am înțeles că murise. Mai întâi

mi-am închipuit că primise o lovitură în cap sau că

se lovise el însuși în cădere dar, aplecându-mă să-l privesc, n-am descoperit absolut deloc semne de violență. M-am ridicat, ăm rotit ochii în jurul meu, cuprinzând în întregime imaginea unor piese amorfe, cu aspect globular, chircite și înnegrite de flăcări, așezate pe lângă pereți, iar când am ieșit, am mai avut puterea să pricep ce forță fusese aceea care-1 ucisese, în cele din urmă, pe tata. Maneta ridicase brusc câmpul către valoarea maximă. Toate amintirile și poveștile lui George s-au năpustit atunci către fratele său, copleșindu-1 cu milioanele de variante virtuale ale existenței Măriei,- iar el nu mai apucase să le trăiască pe rând, să le înțeleagă și să le ordoneze. Când se văzuse înconjurat deodată de lumea aceea străină, murise sufocat nu de frică sau din cauza urii pe care o simțea față de George ci, pur și simplu, de fericire...

Am coborât în hol și acolo era mama, cu chipul ca de piatră, așa cum i-1 cunoscusem mereu. M-am oprit în fața ei și-am spus dintr-o suflare, arătând către capătul de sus al scărilor:

— A venit tata... s-au luptat... e mort - și unchiul George a dispărut!

M-a prins în brațe, șoptind obosită:

— N-a fost George. N-a fost decât o poveste.

— Cum?

— Știam, dar am vrut să mă amăgesc. Și eram curioasă. Mă tot gândeam ce va mai inventa. Oricum, îi mulțumesc... *

88

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— De ce-i mulțumești, mamă? am rostit eu moale. Ți-a făcut atât de mult rău, cum nimeni altcineva n-ar fi fost în stare.-

Mama a dat încetișor din umeri. Șuvița de păr alb se despicase în două și atârna dreaptă.

— Așa. Fiindc m-a lăsat să-l mai văd o dată în casa

mea. Intrând pe ușă, cum l-am visat în atâtea rânduri și spu- nându-mi „fetiță frumoasă". Spunându-mi-o ca atunci, demult.

— Și tata?

— Să răspunzi cui va fi să te-ntrebe - a zis mama cu o voce accentuată ciudat - că tatăl tău a murit azi într-un accident. A murit în timp ce încerca să ducă mai departe descoperirea unchiului George. Să facă o lume mai bună și mai dreaptă pentru toți...

* * *

Și la câteva luni după ce o întrebasem pe mama: *„de ce-i mulțumești, mamă? Ți-a făcut atâta rău, cum nimeni altcineva n-ar fi fost în stare",* am mers împreună la București, să vedem mormântul lui George. Arăta ca orice mormânt lăsat în paragină, iar pe crucea de lemn am mai putut desluși câteva cuvinte împuținate de ploi și soare. Și m-am gândit - și mă mai gândesc și azi - că unchiul a fost singurul care a știut să-și construiască un al doilea sfârșit, așa cum și-l dorise, un sfârșit ideal, în numele unei iubiri ideale și a unei dreptăți care să-i semene și că nimeni pe

pământ nu va mai reuși vreodată să-și făurească o Mașină de Dor care să-i poarte șansa peste marginile timpului și spațiului său. Cât despre modul în care George a realizat asta, nu se mai poate afirma nimic și mă tem că extraordinara lui descoperire va rămâne, pentru totdeauna, un mister inelucidabil...

CRUCEA SUDULUI

Da, urăsc oamenii. Le detest răsuflările greoaie, neîndemânatice, șuierătoare, puțind a putreziciune, detest umbrele lor care se târăsc pe pământ, se târăsc și-și sfâșie piepturile printre bolovani, pentru că lumina e în partea opusă, așa zic ele, și se târăsc mai departe, adunându-și speriate zdrențele în jurul conturului efemer, mi-e silă de toate astea și-mi zic: la ce bun? N-am găsit aici decât lacrimi și bube, hoituri și sânge, și drumuri, nenumărate drumuri ducând tot mai departe de noi înșine.

Și mai ales promisiuni.

Da, există o Cruce a Sudului, dar nu acolo unde o caută Bătrânul cu fața arsă de neliniștea anilor, nu unde o bănuie orbii, ciungii, idioții și înțelepții caravanelor. Toți sunt orbi, iar orbii sunt orbi de două ori. Cu mâinile întinse se milogesc la drumuri, se milogesc la magi, uneori ling pământul sau beau apă din mlaștinile puturoase; poate suferind vor găsi lumina cea dreaptă, poate durerea le va da fericirea dintâi. Caravane de masochiști conduși de câte un înțelept lovit de damblaua sfântă a speranței, a mântuirii, toți mâncând, dormind sau făcând dragoste pe dru-

mul populat doar de osemintele nenorocoșilor și prin care vântul închipuie acorduri nebunești. Toți crezând în adevăruri pure și dreptăți eterne - închipuiri mai fantastice decât vântul însuși...

Eu am ochii deschiși. Ii pipăi și-i simt deschiși, mă ustură la atingerea degetelor sărate. Eu am ochii deschiși, văd totul și le spun oamenilor cum se construiesc casele, cum se sapă grădinile, tot felul de lucruri pe care nimeni nu vrea să le cunoască, necum să le creadă. Pe el îl cred. Pe el, pe Bătrân. Se pare că speranța e totdeauna mai tare decât înțelepciunea. Unii spun că în mine sălășluiește duhul rău, că sunt trădător al cauzei, instigator. Dar în urma mea vreau să las ceva adevărat, nu doar praf și orizonturi. Nimeni nu gândește ca mine. Sunt singur. Când trec, copiii aruncă după mine cu pietre. Oamenii scuipă. Sunt proști și lacomi de absolut. Și-i iubesc.

Da, iubesc oamenii. Pentru că știu totuși să viseze, chiar dacă își ascund în corturi nevestele, să nu le pângărească privirile mele de necredincios. Chiar dacă fecioarele lor mă ocolesc și m-ar lăsa să crăp flămând și însetat la marginea drumului. Să mă muște pulberile, să-mi intre în ochi, în obraji, în trup, până m-aș transforma într-o statuie de nisip, o mumie de care chiar câinii s-ar feri să-și atingă colții...

...Așa gândesc uneori, când stau în cortul Bătrânului și mănânc terci pregătit de nevastă-sa. Bătrânul e om bun. Mă privește mirat și nu înțelege, nu poate să înțeleagă ce vreau de fapt. Dar are grijă de mine. Ii e milă, poate, mi

se pare chiar că i-o pot citi în ochi: mila stăpânului față de prepelicarul pe care el însuși l-a împușcat, dintr-o regretabilă greșeală. Mă privește și-mi dă să beau, un chiup de răcoare cristalină, o picătură din sângele deșertului. Bătrânul e om bun. Eu sunt un om rău. Nu-i mulțumesc >
niciodată, deși visez uneori stele. Slăbiciuni pe care însă le alung cu un gest. Sunt un om rău, așa spun toți. II urăsc și pe Bătrân, deși nevasta lui, la poruncă, îmi pregătește baia. Oare de ce ține la mine Bătrânul?

Ar trebui să mă lase să crăp. Oricine în locul lui ar face asta, orice om cu scaun la cap. El nu. Ah, uitasem: Bătrânul e cel care promite stele. Ori poate simte nevoia detractorilor? Tot un fel de masochism. Superior. Eu n-am aptitudini pentru profesiunile care bat la poarta nemuririi. Am văzut prin deșert destule miraje, dar le-am înțeles.

Totuși, poate că Bătrânul nici nu e atât de vinovat pe cât pare. N-a ales bine direcția. El a zis: spre sud! Dar la fel de bine putea să rostească „spre est". Sau „spre nord". E o prostie să-ți închipui că totul depinde de cuvinte. Fericirea nu se află pe o direcție lăsată de alții prin testament.

E plăcut în baia Bătrânului. Apa mă face să mă simt aproape fericit. Poate că, de fapt, Crucea Sudului ar trebui căutată în ape. Undeva, pe mări. Am să mă gândesc la asta. A, nu! N-am intenția să calc pe urmele Bătrânului. El e convins că toți oamenii de pe pământ visează o singură fericire. Una mare, pentru toți. Ori, oamenii sunt prea diferiți. Iar Bătrânul e mai diferit decât toți ceilalți. El mă hrănește, nu dă cu pietre.

93

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Oare e vreo diferență? Poate totul se va dovedi un

calcul subtil al Bătrânului: nimeni nu poate spune că e tiran atâta timp cât exist eu, care îl hulesc pe față. Nu, degeaba, Bătrânul nu e tiran. Bătrânul e doar un visător care s-a rătăcit în mijlocul viselor. Și caută să iasă, și puterile îl părăsesc. Mă tot întreb ce va spune când se va trezi. Dacă se va trezi vreodată. Oare există vreo diferență între hulă și libație? Intre piatră și pâine? Prea adesea pâinea a devenit în mâinile oamenilor piatră. Prea rar piatra a devenit pâine. Da, e o diferență. Bătrânul - un om bun. Eu - un om rău...

Exagerez - și știu că exagerez. Nu există buni și răi. Există aproape buni și aproape răi. Dacă Bătrânul ar muri, poate că nu aș fi alungat și nici scuipat de mulțime. Poate aș putea să le deschid ochii. Sau poate că m-ar omorî și pe mine și m-ar arunca peste mormântul lui, cu fața în țărână. Nu știu. N-am să aflu decât la moartea Bătrânului, dacă nu cumva mă voi prăbuși înaintea lui. Ceea ce nu cred: sunt prea tânăr. E avantajul meu asupra lui. Sunt tânăr. Oamenii caravanei chiar așa-mi spun: Tânărul. Iar eu urăsc oamenii. Pentru că el îi iubește. Nu, greșesc. El nu-i poate iubi. El le promite. Iar eu, care iubesc sau urăsc, nu mai am loc printre promisiunile lui.

Oamenii mă roagă uneori să-l las în pace. Spun că e Bătrânul lor, că e torța lor cea căruntă pe drumul către desăvârșire. Fiecare se simte o umbră a Bătrânului și-n- cearcă să-1 imite. Dar nu-i pot înjgheba decât forma. In priviri, în gesturi, toți sunt Bătrâni. Insă fondul lor, ei

bine, fondul lor rămâne totdeauna al meu. Pentru că oamenii urăsc sau iubesc. Ca și mine. Au patimi, nenorociri și fericiri. Bătrânul știe aceasta. Bătrânul n-are patimi, nici nenorociri și nici fericiri. Și știe că, oricum, mai devreme sau mai târziu, îl voi învinge. Eu, sau altul ca mine. Pe el, sau pe altul ca el. El promite; nu poate decât să promită și să umple lumea cu speranțe nebunești. Eu vreau să-i învăț pe oameni să-și plămădească orașe cu case și grădini. Le spun că, de fapt, Crucea Sudului există pretutindeni. Vechii marinari, cei care ne-au lăsat legenda, au găsit-o departe, foarte departe. In scrierile lor se prezintă foarte amănunțit obeliscul și cele patru stele din vârf. Dar nicăieri nu se fac aluzii referitoare la drumul parcurs până la ea. Poate că nici n-a fost un drum adevărat. Poate că Bătrânul n-are rost. Și se teme ca oamenii să nu afle asta. De aceea s-a născut caravana. De aceea caravana nu poate muri, sau nu va muri decât împreună cu Bătrânul.

El nu cunoaște altă frumusețe. Când i-am arătat tablourile mele, le-a privit mirat, le-a întors pe toate părțile, apoi mi le-a înapoiat. Mai târziu, oamenii le-au ars undeva, în afara taberei. Am fost de față, pentru că doream să-i cunosc mai bine. S-au arătat destul de stingheriți de prezența mea, iar focul abia a reușit să mistuie ultima pânză. Apoi incendiatorii s-au împrăștiat cu capetele plecate. îmi venea să strig: am învins! Dar Bătrânul ar fi înțeles că-mi cunosc menirea și poate că m-ar fi ucis. Așa, atâta timp cât îl acuz și fac pe inocentul, nu poate decât să mă hrănească. Atât.

Am ieșit din baia Bătrânului. Apa îmi aleargă pe trup în fire subțiri, din ce în ce mai subțiri. îmbrac halatul lui. Am acest drept. Ca în fiecare noapte, voi dormi la el în cort. Nevasta lui îmi va petici haina ruptă de un mărăcine. O alifie tămăduitoare mi se va aduce pentru umărul lovit de piatra unui fanatic. Voi fi oarecum fericit.

Mâine intrăm iar într-o zonă mlăștinoasă. Bate vântul dinspre sud și aduce miasma. îmi amintesc că data trecută s-au înecat multi oameni, iar alții, mai numeroși, au rămas rătăciți între liane și păpurișuri. Peste tot, o viață se- miacvatică, o viață sălcie. Țânțarii, frigurile. Gura plină de noroi și viermi de apă. Mâluri mișcătoare, șerpi și tulpinile jegoase ale copacilor crescând bolnave și răsucite deasupra insulelor de ierburi. Cârliaci gigantici, otrăvitori. Apoi iar limanuri, pânze subțiri de apă stătută prin care batracieni morți putrezesc, cu burțile acoperite de muște negre, sub soarele torid. Oamenii se acoperă și ei de bube împuțite, copiilor li se umflă ochii și membrele și pier în spasme. Ologii plătesc mlaștinii cel mai mare tribut. Dar brațele și picioarele cangrenate produc noi și noi ologi, așa că numărul lor nu se împuținează, ci crește mereu. Aproape toți cei ce se nasc, la bătrânețe vor avea ceva lipsă. Trupește sau sufletește. Pentru că, uneori, oamenii înnebunesc în mijlocul nopții din mlaștină.

Păianjenii uriași poartă vina. Sau liliecii, sau lipitorile, sau duhoarea, sau toate la un loc. Oamenii umblă adesea în patru labe, se târăsc pe jos din pricina frunzișului aplecat deasupra apei.

96

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Iar în față, Bătrânul merge cu pas rar, măsurat, și

vorbește. Vorbește de Crucea Sudului, de minunile ei înghețate, de visele veșniciei. Din când în când, ridică mâna și straiele lui de pânză îmbibată cu apă rea strălucesc ciudat și fac să bată mai tare inimile celor ce îl urmează.

Bătrânul nu știe că visul cel mai mare al veșniciei e omul. Dar eu știu, de aceea râd când îl văd croindu-și drum prin trupul viu al mlaștinii. De aceea pot râde când îl văd arătând spre sud, cu chipul plin de luminile infinitului. Pentru că nu cred în necesitatea jertfelor infinite. Singurul lucru care merită să fie trăit e căutarea. Căutarea în care te învingi pe tine însuți. Crucea Sudului poate fi oriunde. Cele mai perfecte legături sunt cele care unesc punctele printr-o linie dreaptă.

Sufăr când văd copiii murind și pe mamele care-i arun- că-n lături, indiferente, ca să-l poată urma pe El în călătoria fără sfârșit. îi plâng pe bărbații care-și pun piciorul cangrenat sub cuțitul doctorului - un nepriceput - pentru a nu muri, pentru a mai putea auzi glasul lui răsunând prin hățișuri. Mi-e milă până și de el, de Bătrân, și-i strig din urmă că e un nemernic și sunt gata să fiu omorât chiar de cei cărora le iau apărarea. Spuneam odată că poate și lui îi e milă de mine. Greșeam. El nu e decât promisiuni, din creștet până-n tălpi. Unde ar mai putea avea loc mila, sau oricare alt sentiment?

Știu că la ieșirea din mlaștină toți îi vor cădea la picioare și-i vor mulțumi că i-a scos afară, în soare și aer curat. Uită că tot el i-a împins să intre în tenebre. Le voi

aduce iar aminte de asta și ei mă vor alunga cu pietre până la cortul Bătrânului, unde mă așteaptă o

farfurie de terci și un chiup cu apă curată, limpede, ca minunile promise în depărtările reci ale sudului.

Adorm. Simt că adorm. Bătrânul e un om bun, iar eu sunt fața lui întoarsă. Cel puțin așa spun oamenii. Crucea Sudului e un vis, un vânt. Rămâne o promisiune care poate dura mult timp, dar nu poate ține o veșnicie. Dar ce poate dura o veșnicie? Eu visez să construiesc orașe, în picturile pe care ei le-au ars erau orașe, străzi, case în care oamenii, dacă vor, pot fi fericiți. Cu adevărat fericiți.

Niciodată omul n-a fost mulțumit de condiția lui. A vrut mai mult, sau altceva. Și eu caut cumva Crucea Sudului, laolaltă cu Bătrânul. Eu am calea mea. El, calea lui. Nu suntem mai mult decât oameni, chiar dacă mie mi-e milă, iar lui nu.

Nici orașele nu sunt veșnice. Sunt doar o metodă mai ușoară. Oamenii disprețuiesc însă ușurința și mă disprețuiesc și pe mine, care le-o propun. Vorbesc despre masochism. Suferința devine sete și credință. El crede într-o singură fericire. Eu cred în fericirea individuală, care nu e - nu poate fi - aceeași pentru toți și în toate timpurile. Fiecare e dator să-și devină propriul său Bătrân și să-și caute idealul. Să caute mereu, dar nu lăsându-se târât în caravane.

„Să nu vă pese - striga Bătrânul - de suferințe! Să nu vă pese de primejdii, de vise rele și amărăciuni! Undeva, în sud, de unde vântul aduce uneori un clinchet slab ca

foșnetul unor astre perfecte, în direcția spre care hălădu- iesc mereu speranțele noastre și spre care veșnic vor hălădui, în mijlocul liniștii pline de frumusețe și înțelepciune, patru stele ne așteaptă de mii de veacuri. Ne așteaptă scânteind tremurător în vârful unui obelisc de piatră albastră. Cine vede

Crucea Sudului, capătă puterea să închege apele și să sfărâme munții. Inima lui se va umple de iubire ca o mare de corăbii neliniștite".

Ciudat. El vorbește de iubire, el, în fața căruia oamenii își jertfesc viețile; el, care nu face niciun gest pentru a opri chinul și primește zâmbind sângele lor, cu ochii plini de luminile zilelor ce vin. Și eram gonit când încercam să împiedic toate aceste fapte, și eram hulit. Numai Bătrânul părea mirat, pentru că nu cunoștea nici ura, nici iubirea. Oamenii mă huleau, iar câțiva făceau pe mirații, dorind să semene cu Bătrânul, dar nu reușeau: le vedeam ochii sticlind, biete umbre încercând zadarnic să fie într-adevăr ceea ce păreau a fi.

Și mă simțeam învingător aținându-i, căci numai așa îi puteam păstra oameni și sper s-o pot face până la sfârșit...

ÎNTOARCEREA ACASA

....a fost ziua în care Mana s-a sinucis a patra oară, imprevizibilă cum o știți; Maria care, mergând, lăsa, în loc de urmele pașilor, pete diafane de singurătate. Au găsit-o cu o floare roșie înfiptă-n piept, pe cărarea grădinii, în timp ce eu, în cealaltă parte a casei, murmuram: ia mai nu te tot sinucide, parcă ți-ar fi frică de trupul tău și de sufletul ăsta, de oameni, de case, de pământ și cer, ia mai nu te tot sinucide, zău, ești desuetă - și cine înțelege de ce o faci, întâi să-ți tai venele cu solzii peștelui placoderm pe care l-am găsit într-o stâncă, apoi să mănânci pagina aia otrăvită din ziar în care scria despre activitatea guvernului, apoi să te arunci în tine însăți de la etaj - morți care mai de care mai atroce, abia ai fost salvată, știi bine, aș vrea să te mai învăț și altceva; iar ea mă asculta aproape indiferentă și asta mă durea, căci investisem în ea o serie întreagă de gesturi, tot atât de multe câte fac mâinile unui zidar care construiește o catedrală; mă durea, dar mă bucuram că, totuși, ascultă ce spun și nu știam că, în vreme ce eu îi vorbeam astfel, în partea cealaltă a casei, ascunsă și liberă, Maria tocmai fusese descoperită cu pieptul stră-

puns de floarea roșie și catifelată. Iar acum, când mă apropii din nou de casă, nu fac decât să-mi aduc aminte.

Deschid ușa și las privirea să se înece în covor, laolaltă cu tălpile pantofilor sport, apoi ochiul mă depășește, o ia înainte, căutându-mă, căci venisem într-o fugă de la gară, fără să reușesc să mă ajung din urmă, dar în hol nu e nimeni, ba nu!, e bunicul și o minge mare, roșie, care explodează de afară, din careul ferestrei deschise, și-l lovește pe bunic în umăr; apoi, obiectul elastic sare lovind zidul, murdărindu-1 și împrăștiind stropi minusculi și fragmente fine de tencuială în raza aurie a soarelui acelei amiezi poleite de toamnă. Seara n-am mai plecat la cinema, rula un film cu pirați, iar eu am simțit o panică de nede- scris când personajul principal e rănit și începe să curgă sânge. I-am spus lui tata „vreau la w.c.", el a înjurat că mă găsisem tocmai atunci, am ieșit, am stat la cabină socotind cât durează până-și rezolva problemele eroul de pe ecran, apoi totul a trecut și, târziu, mi-am spus că nu pot să văd oameni morți sau răniți fără să mi se zbârlească gândurile, dar nu eram decât un idiot de copil sensibil, un mare idiot de copil. Dimineața a fost același soare de ieri și mi-am adus aminte că nu putusem să văd filmul, că fusesem pedepsit pentru mingea aia și că visul fusese, probabil, avertismentul cuiva. Atunci i-am spus Măriei: nu mă face să mă cred, lângă tine, bărbat, nu mă face să fiu murdar și gelos: ți-aș mușca buzele alea, te-aș mângâia și ți-aș vărsa în mine inima ta. Tot răul din ea s-ar amesteca intim cu tot răul din inima mea și ne-am face atunci

o baltă murdară în care să reflectăm stele. Când te apropii de mine, simt pofte ciudate: mi se face să fac din apă vin și să umblu desculț pe mare. Tu semeni unui mit bogat și sălbatic, tu ești paloarea crudă a dimineților de duminică. Nu mă face să te iau în brațe și să te sărut, căci te-aș îmbrățișa cu sângele și te-aș săruta cu marginea unei lumi. Nu te face femeie, nu mă face bărbat. Așa am rugat-o atunci, sub cerul transparent al duminicii misterioase - și nu m-a ascultat, privea la crengile copacilor și pipăia netedul gazonului, iar ochii mei se brăzdau de crengi și palmele mele simțeau fantoma ierbii, ca și când eu aș fi trăit deodată prin ea.

M-am grăbit să deschid ușa și să trec în camera de oaspeți unde m-am plimbat o vreme, nestingherit, pe lângă fratele meu, care desena odinioară ceva pe-o planșă. Nu eram nici acolo, dar auzisem ușa spre dormitor închizân- du-se și voiam să dau binețe tuturor - umbrei cireșului, mai ales, și cărților așezate în teancuri groase pe lângă birou și pe rafturile înșirate de-a lungul pereților, formând o uriașă bibliotecă improvizată. Hei, tineri, am râs, vă aduceți aminte? Fiul risipitor s-a întors din literatură pe jos - hai, aduceți-vă aminte, știți despre ce vorbesc, sunt o sinteză de-ntâmplări petrecute și iar petrecute, sunt sintagma vechilor voastre erori, n-am uitat nimic - doar să plâng la filmele indiene și să râd la filmele lui Chaplin hai să vă arăt inima mea, mâinile și picioarele, ochii și pălăria veche, le recunoașteți? Afară luna se făcuse roșie, era eclipsă, iar tu, Maria, stăteai pe veranda

înaltă și mă priveai prin lunetă, în loc să privești

cerul. Un lunatic! strigasei. Am dat din umeri, eu nu pot să iert, nu pot să uit, căci altfel ce anume ne-ar mai diferenția? Odată ai pretins că sunt împrăștiat, că mă ofer pe nimic, că arunc în fața porcilor mărgăritare. Eram elev, tu nu știi, frățior cu planșe-n față, munceam zilier pentru bani, eram mai modest ca azi, n-aveam nevoie decât de un aparat de fotografiat - o, unde sunt fotografiile de odinioară?... -, un alt mod de-a vedea decât cu ochiul, un alt mod de-ati aminti decât cu memoria; aveam prieteni cărora le recitam din Esenin și speram că într-o zi voi putea fotografia poezia și esența ei, așa mi-era felul pe-atunci, iar oamenii se prefăceau că mă-nțeleg - eu așa cred azi, că doar se prefăceau; și, în timp ce închideam ușa spre dormitor, mi-am mai spus: am trăit asemenea lucruri încât nici ție, Maria, nici altcuiva nu-i mai este permis să-și contopească simțurile cu mine, așa cum am făcut-o, sub cerul duminicii de-atunci.

M-am lăsat în fotoliu, cu gândurile împrăștiate pe jos ca un teanc de reviste; tu îți pusesei pe trup o cămașă roșie ca focul și eu îmi pusesem o cămașă albastră. Tu mă priveai cu ochi care ardeau, iar eu te priveam cu închipuirea care ardea mai tare. Tu ai apucat un foarfece și te-ai apropiat de mine, ai prins cămașa albastră și ai decupat din partea stângă o bucată de pânză în forma inimii. Mi-ai pus-o în palma care pulsa, împreună cu foarfecele. Eu ți-am prins cămașa cea îndărătnic roșie și, de peste sânul tău stâng, am decupat o inimă de pânză. Ai spus: păs-

trează inima asta roșie, să-ți amintească de noi în zilele multe în care vom fi altceva. Ți-am spus:

păstrează inima asta albastră a mea; nu e roșie, căci demult sângele meu curge într-o altă inimă, undeva, departe, într-o inimă îndărătnic roșie, pe care poate că nici n-o bănuiești să fure într-atâta un sânge străin. Acum a rămas în ea numai un lac albastru, adunat din lacrimile scurse pe versanți...

Pe-atunci mă chinuia o îndoială pe care am vrut să ți-o transmit ca să nu ne sperie fericirea noastră.

Totul în casă era trecut, în afară de camera pe care tata o construise în lipsa mea. Totul în casă devenise foarte târziu: pe ușa deschisă din dormitor au năvălit fluturi us- cați, de toate mărimile; se prelinseră prin aer către mine, apoi mă traversară și se pierdură undeva în spate. Acum o puteam zări pe Maria așa cum o găsise moartea și am lămurit, în sfârșit, un amănunt care mă obsedase luni întregi: deși privea spre ușă și părea că mă cheamă, am avut atunci senzația stranie că nu pe mine mă văzuse; mă chema, dar nu fusesem chemat eu, ci altcineva; iar acum, uitân- du-mă bine, am înțeles în sfârșit că ea privise înainte, prin timp, la cel care azi deschide această ușă, la mine, cel din târziu; acum, din toată Maria nu mai puteam zări decât ochii - și nu cum îi zărisem atunci, reci și străbătându-mă odată cu stolul de fluturi uciși, ci vii și deodată înțelegători și cuprinzători de adevăr, cum îi știusem demult. Ea murea acolo, deși știam că dincolo, în grădină, din pieptul Măriei crește lujerul unui trandafir. Ia inima mea, o inimă roșie...

104

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

M-am ajuns, în sfârșit, din urmă, abia înainte de a apăsa clanța ușii care se deschidea către camera nouă. Am intrat în mine ușurat, totul devenise firesc, iar camera nouă nu mai presupunea umbre, nu mai

aducea cu sine trecutul și neliniștea anilor care-au fost. Acolo era doar viitorul, lucruri care se vor întâmpla și vor rodi noi și noi întâmplări...

Am deschis ușa și m-am dat la o parte din calea aerului rece și igrasios, m-am strecurat printre moleculele lui, să privesc podeaua goală de ciment și firele albicioase ale păianjenilor tineri.

DUPĂ CHIPUL ȘI ASEMĂNAREA TA

„Și am văzut atunci un cer nou și un pământ nou."
(Apocalipsa lui Ioan)

Frumoși sunt astăzi cei nefericiți, frumoși cei ale căror ființe deja nu mai sunt cu nimic legate de vizuina noroioasă și pestilențială unde viețile noastre își amestecă zborul între robie și dezlegare!

Fericită ești, lume în care vântul nu adie, către nările lacome, miasme putrede!

Fericită și abia de atins și plină de neînțelesuri pentru copiii beznei!

Și iată că nici frigul nu mai există azi doar în afara noastră: el s-a mutat în noi, cu tot întregul său, căci prea multă vreme lucrurile nevrednice sau nesăbuite dintre acelea care formează Răul n-au fost cu nimic diferite de ceea ce eram. Poate de aceea e greu azi să găsești ceva să

ne sperie; stăm zile lungi pe care le simțim abia toropit strecurate prin mica gaură de aerisire dintre noi și afară, un horn ce urcă neștiut nici de Tata și nici de Mama, și ascultăm o liniște cuprinzând spiritele și pe care apoi, noapte de noapte, glasul meu o alungă - căci numai el, vai, numai el o mai poate înspăimânta! Glasul ce zidește în purpura imaginației fraților mei fantastice și incomprehensibile viziuni...

Azi viețile noastre au deja un altfel de sens decât cel de până la venirea Nowei; dar asta s-a întâmplat abia după ce a trecut Prima Vreme, cea a cunoașterii oarbe, a rostirii neștiutoare.

Mai întâi fusesem șapte, dar doi dintre frații mei au murit. Nimic tragic în asta, căci pe atunci nu cunoșteam altă soartă pentru a avea termene de comparație. Venea noaptea și frații mă primeau pe platforma de lemn pe care se alungau ploșnițe de mărimea degetului gros al Tatălui nostru; soseam acolo după ce traversam zona mlăștinoasă ce despărțea mica mea platformă de pământ bătut de locul reîntâlnirii. Și, odată sosit, începeam încet să vorbesc despre Cer, despre Soare și Stele, despre toate lucrurile ce populau Lumea de Sus.

Eu nu le știam - nu le văzusem niciodată și nici nu credeam că le voi vedea. Erau lucruri diferite de păianjenii colțurilor pivniței noastre și de viermii colcăind în mocirlă; erau diferite de mucegaiul ce acoperă cărămizile din care se compun pereții și de picăturile reci ce plescăie ici- colo din tavan. Ele semănau cumva poate doar chipurilor

și trupurilor fraților mei, goi și slabi, dar calzi și frumoși ca niște îngeri căzuți dintr-o lume numai îndoielnic închipuită.

Despre îngeri am aflat de la Tata, ascultând lângă horn ce se vorbește sus.

Multe cuvinte am aflat ascultându-i pe Mama și Tata, dar niciodată n-am reușit să le pricep pe toate. Știu doar să le alătur în așa fel încât să se formeze stranii făpturi de fum în fața ochilor altora, făpturi și locuri parcă vii, miraje colosale ce înlocuiau o vreme realitatea bolnavă și cenușie. Cu limba aceasta le vorbeam lor și ei ascultau lacomi și priveau lacomi și nu le mai păsa de frig și de foame. Și știu azi că, dacă m-au urât, nu pentru cele spuse de mine m-au urât; dar prea aduceam cu Tatăl nostru și prea cu ei deopotrivă. Chipul meu e împărțit în două: urechea dreaptă, ascuțită și păroasă, obrazul și fruntea acoperite cu păr aspru și cenușiu sunt leit urechile și fața tatălui; și aidoma cu ochii lui galbeni și vicleni e ochiul meu drept și la fel dispus lateral. Dar pe măsură ce se apropie linia mediană, părul se rărește; botul devine gură și nas, pielea își deschide culoarea și toată partea stângă e leită chipurilor fraților mei și fruntea se lățește și ochiul de sub arcada înălțată subtil e albastru si adânc cum am aflat, târziu, că trebuie să fie Cerul; o jumătate de chip de înger căzut, o împreunare ciudată ce se continuă pe gât, piept, spate si membre, ca si când două ființe total diferite ar fi fost tăiate și lipite greșit una cu cealaltă. Iar frații mei uită asta doar în nopțile când chipul îmi dispare în umbră și rămâne din mine numai vocea care înalță închipuiri.

108

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Atâta doar că, în zori, taina mea piere - și atunci mă retrag pe platforma de pământ unde aștept să se scurgă monoton ziua plină de suferinți. Atunci apare Tata, purtând în mână biciul cel lung și dureros.

Vine să ne aducă mâncare: rămășițe pe jumătate putrede, pe care abia le-ar atinge viermii. Și atunci mă înghesui și mă lupt laolaltă cu ceilalți, indiferent la loviturile biciului, pentru o bucată mai bună cu care mă retrag - și mestec jalnicele resturi sub privirile încărcate de ură ale Tatii care se răsucește și dispare, trântind în urma lui poarta de fier ce scârțâie îngrozitor.

În alte zile, Tata nu sosește. Atunci, târziu, mă ridic și, mergând pe lângă peretele mucegăit, înaintez către colțul cel mai îndepărtat și lunecos al închisorii noastre. Acolo se află hornul subțire ce urcă într-o altă încăpere, despre care numai eu am aflat. Ascult multă vreme vocile Tatii și a Mamei împletindu-se într-un dialog uneori slab, neclar, alteori destul de puternic pentru a putea înțelege toate cuvintele. De exemplu, am reușit să pricep că sus e o încăpere care se numește sufragerie și că e mare. Hornul duce spre un loc numit cămin, unde arde focul. Nu știu încă exact ce e focul, dar bănuiesc că arată ca Soarele: e roșu și dă multă lumină și căldură. Am mai aflat că sus există diferite obiecte numite mese și scaune și altele cărora mama le spune covoare și care se pot murdări.

Cum arată Mama, nu știu. îl știu doar pe Tata, despre care am aflat că e un om-șobolan și că face parte dintre conducătorii orașului. Când sosește în sufragerie, comen-

tează mult timp întâmplări despre care spune că le află din niște locuri numite ziare. Atunci Mama zice „nu mai înjura și tu așa", iar el răspunde „fac ce-mi place la mine-n casă". Mama e nefericită, căci Tata o bate uneori și-i strigă diverse lucruri care Mamei nu-i plac. Uneori, Tata vorbește și despre noi, „monștrii de jos" și se jură că ne-ar fi ucis demult dacă nu s-ar teme să ne fie descoperite cadavrele. Tatii îi e frică să ne omoare, căci zice: „nimic nu e mai rău și mai grav pedepsit decât crima", dar adaugă: „în cazul lor, n-ar trebui socotit crimă, ci asanare socială".

Apoi o lovește pe Mama și-i strigă: „Neisprăvite, n-ai fost în stare să faci un copil normal, care să ne semene! Nici măcar unul după chipul și asemănarea mea!" și Mama nu se revoltă, pentru că n-are cum să se dezvinovățească.

Nu știu cum arată Mama, dar o aud plângând mereu după ce pleacă Tata și-mi pare rău de ea, deși n-ar trebui. De câteva ori i-am recunoscut răsuflarea dincolo de ușa de fier a pivniței noastre; niciodată, însă, n-a încercat s-o deschidă.

Apoi, iar vine noaptea; vine cu întunericul binefăcător și cu chemările fraților mei, care mă îndeamnă să le vorbesc despre Codri, Râuri și Mări. Iar eu îi ascult și mă alătur lor, înghesuindu-ne pe platforma de lemn și atingând sfios pielea lor netedă și caldă, care ar străluci dacă ar fi eliberată de crustele putrede de mâl; alteori, ating părul lor lung, încâlcit și care, desfășurat în fire subțiri și spălat, ar fi mătăsos și ușor și ar putea flutura la orice mișcare a aerului, ca o făptură aurie.

Am fost, spuneam, mai mulți, dar doi au murit. Pe primul l-a ucis Tata, în ziua când, repezindu-ne după resturile de hrană, i s-a încurcat printre picioare. Tata s-a tras înapoi plin de ură și scârbă și l-a lovit cu sete, de multe ori, până când s-au stins în el și ultimele tresăriri. II adusese jos printre noi de curând și era încă foarte mic. Apoi Tata a plecat trântind ușa, iar frații mei s-au bucurat: l-au luat pe cel ucis și l-au mâncat pe platformă, blestemând și certându-se pentru bucățile însângerate. Multă vreme Tata a vorbit sus despre cel ucis și părea că se teme grozav; dar, cu timpul, frica i s-a potolit.

Pe cel de-al doilea, Tata l-a adus spre sfârșitul unei zile mai calde și eu l-am luat repede și i-am făcut loc pe platforma mea. L-am îngrijit cum am putut și îl hrăneam cu tot ce reușeam să apuc mai bun în tristele noastre festine. Noaptea, îl încălzeam cu partea mea dreaptă acoperită cu blană și speram, când va crește, să rămână alături de mine fără a mă urî. Dar, treptat, a început să-i placă să stea tot mai mult pe cealaltă platformă, iar eu îl priveam cu tristețe cum se îndepărtează. Intr-o noapte s-a mișcat pământul și o cărămidă s-a desprins din boltă, strivindu-i capul în timp ce dormea printre ceilalți copii.

A fost mâncat.

Apoi, totul a devenit ca înainte și, probabil, ar fi fost la fel până când ne-am fi sfârșit zilele unul câte unul. Dar a venit Nowa și ea a fost aceea care ne-a dezvăluit adevărul, dezlegând enigma existenței noastre. Ea ne-a povestit de Marele Război petrecut în urmă cu multe generații - și

tot ea despre amestecul dintre specii produs de

razele invizibile ale unor arme demult uitate. Iar acum, iată: lumea începe să redevină ceea ce a fost cândva. Și alcătuirile aflate în amestec se redespart, iar acele mai multe trupuri sălășuind într-o doară o făptură înmuguresc schimbate. Dar sus, în orașe, transformarea nu e acceptată decât de prea puțini. De aceea părem monștri în ochii neobișnuiți cu adevărul care strigă spre cer ca un sânge pierdut ce-a stat, până de curând, ascuns. Vine o vreme în care din nou nu vor mai fi cu putință împerecheri între specii. Vine iar vremea vieții vechi, de care se tem cei care-și închipuie că, astfel, războaiele vor reîncepe.

Nowa a apărut, în noaptea aceea lâncedă, parcă de nicăieri. Mă aflam culcat pe platformă și așteptam chemarea fraților mei. în locul chemării, am simtit zidul cum se mișcă și cărămizi căzând. Din rana căscată în zid a ieșit o lumină ciudată, albă, iar în urma luminii s-a ivit ea și era frumoasă ca frații mei și nu avea nici colți, nici blană și ochii îi erau negri în claritatea și rotunjirea inocenței lor.

De atunci, toate cele știute s-au schimbat; Nowa ne-a dus prin tunelul pe care alții l-au săpat către noi până la sistemul de canalizare al orașului, ne-a prezentat tuturor celor care ne seamănă, ne-a arătat cum se strânge o mână și care sunt semnele tainice ale celor ostracizați. „Ne-am ascuns aici și creăm legături" - ne-a explicat. „Adunăm pe cei condamnați încă la-ntuneric și-i învățăm că vremea lor e aproape. îi mai învățăm că ne numim oameni și că pentru noi a fost făcut pământul". Uimit, o ascultam și,

în timp ce se mișca, auzeam cum trupul său scotea

ciudate triluri; le moștenise de la Tatăl ei, un om-cangur-privighe- toare, astfel că la orice atingere camea-i cânta diafan și desăvârșit. „Noi doi - a râs ea către mine - suntem încă făpturi de tranziție; viitorul e al celor ce seamănă fraților tăi. Printre fiii întunericului există încă telepați, ființe ce se pot autodeforma, sau alții, care pot crea din nimic obiecte. Prin ei suntem puternici și aflăm tot ce dorim să știm".

De atunci, ziua rămânem în temnița noastră pentru a nu da de bănuit; dar ardem de dorul nopților care abia cuprind noile noastre dimensiuni. Sigur că nu mai spun poveștile mele și nu mai dau decât rar drumul glasului meu de taină; sunt prea puțini cei dornici să primească închipuiri când o lume întreagă, reală, se află deja atât de aproape de ei.

Dar Nowa mi-a zis că nu trebuie să mă lepăd de mine și că e bine să transform în glas anii care au fost și anii care se apropie.

Și tot ea, profitând de o absență mai îndelungată a Tatălui nostru, ne-a ridicat cu un tril vesel într-una din nopți și ne-a purtat prin labirintul canalelor către periferia orașului, unde ne-am târât din noroaie, ridicându-ne pentru prima dată sub Cerul uriaș, care s-a deschis mai întâi plin de stele și mai târziu albindu-se-ncet; iar acolo, am stat să așteptăm, cu lacrimi înghețate ce legau toate fericirile lumii de toate durerile ei, suprema minune izvorâtă din ceața misterioasă a începutului de zi: Discul de Aur al Soarelui...

L-am văzut aprinzându-se mai departe decât orice departe ne-am fi putut închipui în vizuina noastră; l-am văzut aurind toate lucrurile și înălțându-se peste Marea de Iarbă a cărei culoare nu ne-am fi putut-o niciodată imagina. Priveam cuminți și tăcuți, cuprinși de un extaz ce se dovedea inepuizabil.

Atunci Nowa ne-a spus:

„îngenunchează, fii ai întunericului, în fața Cerului Nou și a Pământului Nou, îngenunchează și priviți, căci ale voastre vor fi toate acestea!"

Și atunci am îngenunchiat și am jurat, pe rând, că vom supraviețui Tenebrelor...

TARA LIBERTĂȚII
9 9

„ Unde viața încremenește, dă buzna legea."
Fr. Nietzsche

— Va trebui să fii liber. Toți suntem oameni liberi.

A *

venit vremea să fii și tu liber.

Stătea în genunchi, pe verandă, privind în lungul drumului pe care se scurgeau oameni îmbrăcați în verde, în- zorzonați cu tot felul de nimicuri și cântând din trompete. Avea optsprezece ani, ochi albaștri, mari și trup gingaș. Fără barba aurie ce-i ocrotea obrajii, l-ai fi luat drept o fetișcană. Dar nu avea nici șoldurile rotunde ale femeilor.

— Va trebui să alegi - urmă bătrânul, căscând alene și balansându-se pe spate. Astă seară. Pricepi? se răsuci brusc spre băiat. E ultima seară în care o mai poți face. Și-așa ai întârziat nepermis de mult.

Acesta îl privi speriat, dar hotărât.

— Nu, unchiule. Liber? Și ăștia?

Arătase către oamenii care se scurgeau pe stradă.

— Merg la sabat. Profetul lor n-a trecut încă.

— Și de ce? urmă tânărul, disprețuitor. Haine verzi și clopoței la gât...

— Dacă nu-ți convine secta asta, alege alta! Iată, de pildă, Secta Libertății Cuvântului. Ai avea o mulțime de avantaje. Liberii cuvântului stăpânesc orașul. E drept, ar trebui să vorbești mereu despre orice, oriunde te-ai afla. In alte vremi, asta făceau crainicii radio sau politicienii. Poate să ți se pară plictisitor, dar e singurul dezavantaj atâta timp cât niciodată nu contează ce spui. Avantajele, însă...

— Unchiule! făcu tânărul, dojenitor.

— Hm, da, poate că nu ți se potrivește. Atunci, intră la „Libertatea presei". Nu trebuie decât să scrii tot felul de tâmpenii prin gazete obscure, pe care nu le citește nimeni...

— Unchiule...

— Ascultă, băiatule, - mormăi bătrânul - să nu-ti închi- pui că vei scăpa. Trebuie să devii un om liber. Trebuie! Eu nu te voi mai putea proteja mult de furia femeilor. Astă- seară vor veni - și dacă nu vei fi liber, dacă nu vei avea însemnele prinse pe mâneca hainei...

— Liber? Ce înseamnă libertate, unchiule?

— Libertate? Hm, e... e ceva pentru care-au luptat oamenii și... ei, mă cam lasă memoria. învățasem odată definiția, dar... Oricum, trebuie să fii un om liber.

— Bine, dar...

— Aici nu încape niciun „dar". Cred că ții minte foarte bine lozinca aceea de demult...

— „Libertate sau moarte"?

— Chiar așa. Fii liber, nepoate, altfel nu știu dacă

mai pot face într-adevăr ceva pentru tine. Libertatea sau moartea; să știi, cu asta nu se glumește...

Bătrânul oftă și se ridică din balansoar.

— Ia exemplu de la ei! și-i arătă, cu un gest larg, strada. Secta Libertății Cântecului. E un mod frumos de viată. Sau fii ce am fost eu: un „liber" al conștiinței. îmi semeni mult, ai abilitățile necesare. Toate femeile bogate, după cum bine știi, din această sectă își aleg soții. Pentru imaginația noastră, pentru capacitatea de-a înțelege și ierta. Poate chiar pentru drogurile pe care le utilizăm într-un mod necunoscut multora. Fiecare sectă are tainele ei. Dar gata cu astea. A venit timpul - mai zise bătrânul, privind la ceas. O să-l chem pe Maestrul Judecător. Vezi cum te porți. E o lege din strămoși să fii liber, o... hm, cum se spune la școală? O mândrie, da... Ei, ce faci, mergi cu mine, sau aștepți aici?

— Aștept aici - răspunse, încet, tânărul.

— Bine. Vin repede. Și... auzi? Fără prostii!

Bătrânul ieși pe poartă, zâmbind ca unei amintiri. Anii nu reușiseră să-l încovoaie. In ultima vreme își lăsase chiar mustăti, ca odinioară.

Băiatul privi un timp cum se îndepărtează, croindu-și drum printre membrii Sectei Libertății Cântecului, care continuau să se depene pe stradă.

— Și totuși, e frumos sabatul - murmură băiatul, îngândurat.

își aminti că anul trecut, la sabatul sectei din care făcea parte și unchiul său, văzuse ritualul inițierii unui tânăr.

117

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Tânărul fusese atins pe cap cu un fir de busuioc umezit într-o apă sacră. îi simțise de departe mirosul ciudat. Apoi toată asistența căzuse în genunchi și

începuse să îngâne imnul sectei. S-au împărțit droguri. Adepții au cântat mult timp, sărutând pământul, apoi tăvălindu-se pe jos și, în cele din urmă, sfâșiindu-și veșmintele și împroșcând bale, pe măsură ce drogurile își făceau efectul. Când melodia hipnotică a degenerat într-un cor de urlete și chelălăituri răgușite, profetul lor i-a chemat la ordine, poruncind să se aducă lanțul pe care tânărul trebuia să-l frângă în mod simbolic. Bineînțeles, una dintre verigi fusese dinainte pilită. Pe urmă nu-și mai amintea dacă tânărul îmbrăcase, într-adevăr, o togă multicoloră, căci pe margine se efectuau fumigații și ametise. Sau asta fusese în visele sale ulterioare, când fascinația sabatului îi umpluse nopțile cu speranțe și idealuri nemărturisite. Azi, însă, nu reușea să se înțeleagă. Din punct de vedere pur rațional, era de părerea unchiului, dar instinctele simțeau ceva greșit în jur, ceva nelămurit care vibra în el când încerca să se gândească la viitor.

Să fugă? N-avea cum. Plasele străbătute de curent electric ce înconjurau orașul pentru a-1 apăra de intruși nu lăsau nicio speranță.

Auzi pași și tresări. Se întorcea unchiul său. Tocmai intra pe poartă însoțit de Maestrul Judecător.

— Ei, nepoate - îi șopti acesta în grabă. Fii gata!

Peste două clipe, poarta se dădu iar în lături. Douăzeci de femei pătrunseră în curte, toate îmbrăcate în alb și purtând în mâini felinare.

118

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Maestrul făcu un semn.

— Opriți! strigă. Sunt aici. Iar el va fi liber chiar din această seară. Mâine începem sabatul!

Femeile rămaseră nemișcate.

— Libertatea sau moartea, nepoate - mormăi bătrânul. Hai, lasă prostiile...

Tânărul se ridică încet și ochii îi sclipiră ciudat.

— Sunt liber. Sunt liber, unchiule...

Bătrânul îi privi mâneca, lipsită de orice emblemă.

— Nu pricepi? Sunt liber așa...

Bătrânul se apropie și mai mult.

— Eu, - șopti - eu poate că înțeleg. Dar ei?

Maestrul îi privea curios.

— Cel puțin prefă-te - scrâșni bătrânul.

— Sunt liber - îngână tânărul.

— Cetățene, - rosti răspicat Maestrul Judecător, alege secta căreia îi vei aparține de azi înainte cu trupul și cu sufletul.

— Sunt liber.

Maestrul îl privi încruntându-se.

— Nu înțeleg - făcu el sec.

— Nu știu... nu pot să explic - rosti băiatul ca în transă. Dar nu ca voi...

— Alegi moartea, constată Maestrul, posomorându-se.

— Moartea?

Tânărul tresări ușor, părând fascinat de o descoperire lăuntrică. Femeile începură să murmure și să agite felinarele. Bătrânul, alb ca și straiele lor, se rezemase de zid și privea totul nemișcat.

119

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— Vei fi ucis - reîncepu Maestrul Judecător. Mai ai vreo dorință? Una singură se poate îndeplini.

— Nu vreau să mor spânzurat - păru să ofteze tânărul.

— Asta se poate face...

— Nu! strigă o femeie. Nu e liber, deci n-are dreptul să-și aleagă moartea.

— Sunt liber...

— Ești nebun! urlă, în sfârșit, bătrânul. Femei... domnule Maestru... bunule Maestru Judecător... ascultați-mă, e nebun! Iertați-1! Nu puteți să omorâți un nebun!

— Taci, unchiule!

Bătrânul căzu în genunchi, hohotind. Maestrul întoarse dezgustat capul către femeile ce ridicau din ce în ce mai sus felinarele.

— Făceti-vă datoria!

Tânărul fu înșfăcat și târât spre grădină. în urma femeilor mergea bătrânul, în patru labe, plângând și încercând să le sărute poalele veșmintelor.

Cortegiul ajunse lângă trunchiul unui castan uriaș. Două femei pregătiră lațul. Pe jos, târându-se prin iarba înaltă și înrourată, unchiul său cerșea îndurare printre blesteme.

Maestrul Judecător îl privea batjocoritor și scârbit.

— Sunt liber - mai murmură băiatul.

Apoi închise ochii. îi era milă de bătrân.

ORAȘUL
DE LA CAPĂTUL LUMII

Așa cum tu însuți ai visat odată, iată-te, în sfârșit, călătorule, în Orașul din care pleacă toate drumurile. Pleacă pentru a se reîntoarce. Aici, cândva, în viitor sau trecut. O dată sau de mii de ori. Dar drumurile circulă și în ele însele; a exista înseamnă a te repeta de atâtea ori de cât e nevoie spre a convinge...

Bătea un vânt ciudat sub palmieri, un vânt ce nu mișca aerul, ci doar crengile și frunzele lor late.

— Se apropie Uraganul. Vine odată cu drumul secundei 256 a nordului. Drumurile pleacă pentru a aduce apoi în Oraș tot felul de lucruri. Construcții, distrugeri. Alizee și uragane. Viață și viața-neviață, aceea care de-abia ar putea fi. Secunda următoare va aduce pe un drum din sud un război izbucnit în cine știe ce colț de Univers. Orașul e plin de pelerini care sosesc pe aripile unei secunde și pleacă pe aripile alteia. Mă asculți?

Am încuviințat tăcut.

>

— Uite: piatra asta pe care stăm. Va mai fi o clipă sau un veac. Oricând, im drum ne-o poate fura de sub picioare. Să mergem. Să călcăm un alt pământ. Un pământ nou și un cer nou.

Piatra dispăru subit.

— A plecat. Unde s-a dus? Aș putea să aflu, dar la ce bun? N-are importanță noul ei loc, noul ei timp. E doar o informație de piatră scursă de-a lungul rețelei universului. Și e tăcere. Unda cauzei sale se va stinge în sute de efecte sau se va înteți. Va fi mărunțită de ploi sau se va rostogoli de pe munte omorând o turmă. Sau își va flutura existența desfășurată în diferite dimensiuni prin vidul interstelar - rece, nesimțitoare și atât de slab diferențiată de oricare alta! Principiul nedeterminării se poate aplica peste tot: și în macrocosm și în microcosm... Dar iată un turn - și tumul o să-ți pară, poate, ceva mai stabil. Să urcăm în el și să privim totul de sus, veselindu-ne ochii...

— Arată-mi - i-am spus. Arată-mi stelele și marea. In- vață-mă să înțeleg și să contemplu. Doar pentru asta m-ai adus aici!

— Fără-ndoială - admise straniul meu tovarăș de drum. De aceea te-am chemat aici, deși a chema nu înseamnă decât a mă crea drept cauză a drumului tău... Ce e linia dreaptă altceva decât o maximă probabilitate cauzală? Ea e un produs al timpului, al modului propriu acestui loc de a-și succede efectele și cauzele. Noi înșine existăm simultan și în alte locuri, mult diferiți de cei prezenți acum și aici, după cum nici linia dreaptă nu e în toate lumile

drumul cel mai scurt dintre două puncte. Și nici punctele nu sunt neapărat definite; uneori, nici

măcar nu sunt diferite...

Ne apropiasem străbătând ciudatul peisaj nestatornic de la baza turnului ce părea zidit până la nori.

— Ești - continuă călăuza - doar ceva mai mult aici decât în alte locuri, unde e mai puțin probabil să fii. De te-ai ști cu totul, de ți-ai învăța punctele exacte în care se termină nervii tăi, ai înțelege asta.

— Bănuiesc, din ce spui, că nervii mei nu se termină în trupul meu - rosti șovăitor. Totuși, acest lucru poate fi și el adevărat sau nu.

— Adevărul nu e nicăieri - chicoti celălalt. Căci totul e adevăr. Orice minciună poate deveni adevăr într-o anume lume sau conjunctură. Orice personaj e veridic într-un decor adecvat. Si mereu totul nu e decât minciună.

*

— Chiar și acum? mă mirai.

— Acum și mereu. Hai, repede! Secunda 2348 are o ramură care ne poate afecta, dacă ne mai menținem în acest sector.

— Cum ne-ar putea afecta? Te contrazici.

— Voiam să zic: poate afecta probabilitatea dominantă în care ne aflăm acum. La ce-ti folosesc virtualele daca nu »

le poți conștientiza? Hai, deci, să urcăm în turn.

— Știi totul? Chiar totul?

— Știu ceea ce „știe" și clipa în care exist.

— Nimic din viitor? Nici trecut? N-ai amintiri? Ești chiar atât de orb?

— O, amintirile sunt remanențe informaționale. Clipa de față e plină de astfel de remanențe. Dar amintirile se pot schimba. Contează timpul.

— Nu înțeleg...

— Contează timpul. Succesiunea. Totul se

schimbă când modifici algoritmul succesiunii. Chiar conștiința ta cunoaște deja alte cauzalități decât cea în care te complaci acum. Doi plus unu fac trei, unu plus doi fac trei. Iată cea mai simplă permutare. E liniară, elementară ca orice exemplu și se referă la numere, de aceea rezultatele sunt egale. In mai multe dimensiuni, însă, lucrurile se schimbă...

Urcam în tumul straniu cu pereți aproape transparenți.

— Și totuși, nu pricep - am zis. Ce reprezintă acest turn? De ce e transparent și ce civilizație l-a creat?

— Nu contează. Toate civilizațiile au un astfel de turn. Aparține unei mentalități fundamentale a ființei raționale: un absolut atins și tocmai de aceea nimicit. Perfecțiunea care nu trebuie să reziste, căci dacă ar rezista ar putea fi depășită ulterior și, deci, s-ar contrazice. Dacă vrei, poți să-i spui tumul Babei. Important e că prin el poți urca la cer. Dar asta doar o singură dată; apoi tumul e luat pe aripile unei secunde și trebuie reconstruit pentru o altă ascensiune. Hai, împinge ușa aceea!

M-am executat. In fața mea, din terasa largă, panorama orașului se văzu extrem de clar, deși părea proiectată pe un perete bidimensional.

— Va veni Uraganul - rosti sumbru interlocutorul meu. Va lua tot orașul, sau doar o parte din el. Și apoi alte se-

cunde vor veni să aducă un oraș înnoit sau numai pulberile deșertului.

— De ce m-ai adus până aici?

— Am vrut să înțelegi. Nimic nu începe și nu se sfârșește în Univers, pentru că Universul e închis și constant față de el însuși. Atât de închis încât, iată,

a devenit nelimitat. Drumurile lui sunt nelimitate ca număr. Dar finite. Se pot străbate. Pot chiar să fie modificate în sens contrar celui previzibil.

Mă întorsei către priveliștea orașului. O clipă imaginea tremură, apoi un cartier întreg se subție și se topi. în urma lui, marea își desfășură cu bruschețe valurile până la orizont.

— Orașul acesta ne dă nume - gândi cu voce tare.

Omul păru că zâmbește sub gluga cenușie care-i ascundea chipul.

— Succesiunea ce te constituie. Ce altceva decât un fel de nume, un sunet cosmic ce formează ventre și noduri numite când materie, când energie? Ești un pachet de unde a cărui mișcare e generată și dictată de legi cauzale greu de-nțeles.

— îmi spui lucruri ce mi se par și firești și stranii în același timp. Cine ești?

Liniște. Omul se întoarse încet și gluga îi alunecă pe spate...

* * *

125

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Eram pe o câmpie ninsă proaspăt, ninsă cu liniște parcă. Luna de smalț își făcuse sălaș pe coasta unui deal negru. Nu știu dacă trebuie să răsară sau să apună. Nu știu.

Dar știu că în spatele meu se întindeau urmele. Poate sunt somnambul, mi-am spus, și umblând toată noaptea am ajuns aici, pe câmpia strălucind de lună. Dar n-aveam dreptate: urmele continuau mai departe în fața mea, de parcă aș fi mers înainte și m-aș fi întors tot pe ele, călcând invers, ca vulpea ce încearcă să păcălească vânătorul. Am mers atunci de-a lungul urmelor până când, în apropierea unui

pâlc de tufișuri, acestea s-au despărțit în două. Și iată două șiruri de pași: unul spre stânga și altul spre dreapta...

Atunci am priceput: bătusem dintotdeauna acest drum, îi încercasem mereu noianul de variante. Mai departe urma continua să se despartă de mii de ori.

Acum mai lipsea o singură răscruce.

Așa că am pornit pe urma din dreapta, convins că voi găsi un capăt de la care urma încă nu se va fi despărțit.

...Și sfârșitul drumului va redeveni început...

VÂNĂTORII DE GRAURI

Aici venise toamna, o puteai deduce din ciudata legănare a ierburilor care se aplecau spre țărm, chemate de briza ritmată și rece. Miezurile întunecoase ale paielor și frunzulițelor emanau un galben indecis, o culoare mofturoasă. Mai încolo, arbuști cu coji zgrunțuroase își împleteau ramurile livide, aproape transparente, amintind de limbile șerpilor și, încă și mai departe, nisipul tremura și foșnea. Landa se aurea ici și colo, punctată de razele astrului central; ele când învingeau tristețea dezolantă a norilor vinetii, când, gâtuite, mureau, aidoma privirilor unui om ostenit, îndărătul pleoapelor. Iți venea chiar să cauți prin crăpăturile aburilor reci pupile și gene, dar cerul nu gândește, nu visează. El stă impasibil și se lasă acoperit sau descoperit; fie sau nu senin, e același. Dincolo, dintre nisipuri, se iteau pânzele limanurilor care înconjurau din toate părțile un dâmb sur, lipsit de vegetație, unde se înălța o clădire cu pereți metalici. Priveam peste toate; duceam palmele pe rând streașină și urmăream, respirând cât mai rar, linia orizontului aproape acvatic, articulată în diferite puncte cu linia landei gălbui și fremă-

tătoare. Neliniștea vântului îmi răsucea părul peste obraji, dar lucrul acesta nu mă deranja; astfel, mă simțeam ca un fel de copac mișcându-se nefiresc de colo-colo, cu frunzele învârtejite, un suflet sub coajă. Mi-am aprins o țigară, protejând cu greu flacăra în căușul palmei. Țăcănitul brichetei mi-a ajuns la urechi laolaltă cu un zgomot mult mai puternic, venit de undeva din ierburile întunecate. Aș fi jurat că era vorba de un foc de armă. Dar rațiunea mea a respins imediat această posibilitate. Am privit o clipă peste umăr. Un petec mai larg de cer lăsa razele soarelui să pătrundă până jos, dezvelind în landă nuanțe care puneau și mai mult în evidență decorul mohorât din jur. De acolo se ridicase o șuviță subțire de fum. Un stol de păsări negre traversă pata violetă deschisă către zenit. Zboară crownii - m-am gândit. I-a speriat zgomotul.

M-am ridicat pe vârfuri, ca să zăresc mai bine suprafața uriașă a landei gălbui. Și nu știu ce m-a apucat: am dus mâinile pâlnie la gură și am scos un strigăt de avertizare.

— Hei! am auzit de departe.

O clipă mi s-a părut că e vorba, pur și simplu, de ecou, cu toate că spațiile deschise nu generează efecte sonore. Apoi, o siluetă cenușie s-a ridicat din iarbă, la vreo sută de metri de mine.

— Hei, omule!

Mă auzise si mă văzuse. S-a îndreptat către mine - prea încet pentru nerăbdarea care începuse să mă cuprindă.

— Hei, mai repede!

Omul a părut să ezite, apoi și-a continuat mersul

șovăitor. în echilibru, proptită pe scobitura brațului drept, se legăna o pușcă de vânătoare cu două țevi. Am stat să-l analizez; apariția sa era cu totul insolită, după cum la fel de insolite îi erau uniforma cenușie și cizmele mari, cau- ciucate, care zdrobeau sacadat iarba și paiele cu spicul atârnând în franjuri putrede. Când s-a apropiat, i-am zărit și fața, părul castaniu lăsat să cadă în valuri pe umeri, ochii apoși, fără strălucire, de un albastru decolorat, obrajii pa-lizi și cearcănele vinete, care-i dădeau aerul unui ins proaspăt trezit dintr-un somn chinuitor și plin de coșmaruri.

— Hei - am strigat iar. Aici, vino aici!

— Ce cauți, cine ești? a rostit, când distanța dintre noi s-a redus la doar zece metri.

— Vin din partea Parlamentului - am rostit răspicat, rotunjind cuvintele cât puteam de autoritar. Am aterizat ieri lângă lacul Haymer.

Omul a stat în cumpănă o vreme, privindu-mă cu o indiferență bolnăvicioasă și mută.

— De ce n-ați răspuns apelurilor? am continuat. Parlamentul așteaptă raportul vostru încă de acum o săptămână...

Individul tăcea, parcă scârbit. A eliberat încetișor arma din toarta brațului, lăsând-o să alunece până când vârfurile țevilor s-au proptit în pământ. Vântul continua să-și facă de cap. Răsucindu-mă, am constatat că pe apă se formau valuri mici, care, înaintând peste țărm, schimbau culoarea nisipului. M-au trecut fiori reci - în curând noaptea

va stăpâni orizontul și frigul va face să încremenească până-n zori suprafețele lacurilor.

— Vreau să mergem la stație. Și să-mi explici - am zis. Și de ce împuști crownii; e interzis, știi prea bine.

— Sunt grauri - a articulat cu greutate omul, cumpă- nindu-se de pe un picior pe celălalt.

— Grauri? am tresărit. Da, seamănă cu graurii. Dar nu trebuie împușcați - nu se trage în animalele nevătămătoare, asta în primul rând. Și nu ne aflăm pe Terra. Știi și asta.

— Sunt grauri - au repetat buzele lui palide. Ei ne duc în țările calde...

>

L-am privit pieziș, întrebându-mă dacă nu cumva își pierduse mințile.

— Nu contează - a dat din mână, plictisit. Mergem la statie.

»

Și fără să mă mai privească, și-a luat pușca și a pomit-o către limba de nisip pe care se desena conturul clădirii de metal. L-am urmat, intrigat la culme. Din mers, fără a-mi dezlipi ochii de pe ceafa lui, l-am întrebat:

— Te cheamă Emest? Tu ești Emest?

— Da - mi-a răspuns el, fără să se întoarcă. Sunt Emest. în vocea lui se simțea o resemnare stranie.

I-am pus o mână pe umăr și l-am întors către mine. Ochii lui mă cercetau, dar privirea trecea parcă dincolo de corpul meu și alerga ca un lup prin landă, căutând o pradă iluzorie.

— Te așteptam - a rostit, picurând în cuvinte o lene bizară.

— Pe mine?

— Tu sau altul. Omul a mișcat încet din umăr, căutând să se elibereze de sub apăsarea degetelor mele, care se cuibăriseră în gropițele firești ale articulației. Nu... adică, vreau să spun... bănuiam cu toții că vei veni. Bănuiam, înțelegi? Tu... trebuia să vină cineva aici. Poate chiar vei înțelege. Poate vei fi scutit.

— Scutit? Smucitura lui bruscă a făcut ca brațul meu >

să se prăbușească, lovindu-se de coapsă.

— Da. Scutit de viitor. Scutit.

M-am gândit să-i cer să fie mai clar. Vedeam bine că aici se ascundea o taină, dar simțeam că în zadar l-aș interoga în mod direct; am căutat, deci, un alt capăt de dialog:

— Și de ce omori crownii?

— Graurii - mi-a întors-o el, cu voce moale.

— Graurii. Fie, graurii. De ce...

— Omor tot ce e viu - a șoptit el. Asta e planeta destinului și fiecare trebuie să și-l poarte. Fiecare, cu obsesia lui...

In spatele meu s-a mișcat deodată ceva.

— Vezi? a rostit enigmatic personajul.

Apăruse un fel de păpușă ridicolă, care pășea prin landă. O ființă înaltă de vreun metru, țeapănă, complet dezbrăcată. Pielea ei, de un roz murdar, îmi provoca o senzație grețoasă, aceeași pe care o au anumiți inși când văd slănină crudă. Făptura semăna, anatomic, cu omul, dar cu un om caricatural, androgin și tâmp.

— Peste un sfert de oră, Victor va trece pe-aici - a rostit sentențios Emest. Gesturile sale au fost deja făcute.

Păpușa de came roz mergea spre lac. Mișca mâinile aberant, ducea palmele la tâmple și părea cuprinsă de disperare.

— Ce-i asta? am rostit răgușit. Mă treceau fiori și nu știam dacă de scârbă sau de frig.

— E Victor.

M-am întors îngrozit spre Emest.

— Victor?! Ai spus: Victor?!

— Un... hm, un fel de Victor. Un fel, înțelegi? E Victor - un alt Victor decât cel adevărat. Adică... adică nu! a revenit omul. Acesta e Victor cel adevărat. Este...

— Ce vrei să spui? l-am repezit eu. Explică-mi!

Emest a dat din umeri și și-a înfipt mâinile în buzunarele a căror tăietură abia vizibilă n-o remarcasem până atunci.

— Ai să vezi. Sen o să te lămurească, a cercetat problema.

— Statia... - am rostit, fără să știu de ce.

— Mergem? a întrebat Emest și s-a răsucit pe călcâie, pornind spre clădirea argintie. L-am urmat clătinându-mă, azvârlind cu un gest neglijent țigara care-mi ardea buzele. Un cosmonaut - mi-am zis - ar trebui să se lase de fumat. In cosmos nu se poate fuma decât pe marile grontavare sau pe tot atât de imensele space-craft-uri. Navetele sau micile propulsate individuale te obligă să rămâi în costumul etanș - o carceră pe care o porți cu tine, în jurul tău, pretutindeni. Acesta-i motivul pentru care unii se dau în vânt după planetele vii. Ca Liberta, de pildă, deși planeta ridică probleme datorită biocâmpului ce metamorfo-

zează. Sau ca Phyta, cu landele ei verzi și mările calme. Ca planeta pe care mă aflam acum.

— Toate biocâmpurile metamorfozează - s-a întors către mine din nou Emest, de parcă mi-ar fi citit gândurile nerostite. O simplă bacterie poate distruge totul, dacă-i străină. înțelegi, străină...

Ajunsesem pe limba de nisip. La una din ferestrele clădirii din metal am reușit să zăresc o siluetă.

— Hilda - a zis Emest. Toți știu că venim și ne așteaptă. Gesturile au fost deja făcute. Despre tine... încă nu știu, înțelegi?

începuse să mă agaseze acest „înțelegi" rostit prea des. Emest s-a apropiat de ușa masivă a bazei, ornamentată cu diferite structuri dantelate. Am clipit din ochi.

— Cine a sudat chestiile astea pe ușă?

— Sen. E înnebunit după baroc. Și balconul tot de el e făcut.

Balconul, realizat din fier torsionat, dădea senzația că fațada scoate o limbă ruginită și provocatoare către zările cenușii. La ferestrele clădirii am zărit gratii pline de striații și noduri metalice.

— Sunteți nebuni! am exclamat. Ce naiba se întâmplă aici?

Dar Emest intrase deja. Dincolo de ușă se întindea un hol îngust, semănând cu alimentatoarele cargourilor galactice. Pe pereți, cineva mâzgălise cu vopsea cinetică „Hello! Pe ăia doi îi vreau vii!" și în altă parte „Mama voastră mama voastră mama vo". Sus, în colțul din stânga

privind dinspre intrare, o a treia inscripție anunța: „Violul are culoarea sufletului nostru". începuse să mă strângă gulerul cămășii, iar mâna mea învârtea prin buzunar dezintegratorul. Sentimentul predominant era că pot să mă aștept la orice; spațiul bazei se transformase, devenise ostil. Dispăruse orice disciplină; eu eram militar și tuturor militarilor indisciplina civilă li se pare un lucru ostil. Dar și ei, cei din bază, erau aleși pe criterii apropiate de cele militare...

— Cine a scris porcăriile astea? am rostit cu un glas ce se dorea cât mai plin de sensuri amenințătoare.

— Hilda. Sau Jerry. Sau, naiba știe - a venit, după o clipă, răspunsul.

Mi-am mușcat buzele. Ăștia erau colonizatorii lumilor, oameni făcuți să nu tresară nici dacă le-ar pocni un pistol lângă ureche! Și totuși, o luaseră razna. Am trecut în adevăratul hol; aici, zăceau claie peste grămadă tot felul de aparate a căror destinație n-o puteam ghici.

— Sculele lui Sen - mă lămuri Emest. Cercetează. Dar n-are niciun...

Brusc, o ușă se deschise și pe lângă noi trecu în goană spre ieșire un bizar amalgam din care am apucat să disting o pereche de picioare de om, o pereche de aripi și un cap asemănător cu cel de cal. M-am trântit la podea și am scos din buzunar dezintegratorul, dar ființa stranie dispăruse deja afară.

— Ce...? am bâiguit străduindu-mă, tremurând, să mă ridic. Ce-i ăsta?

— Cred - a rostit cu gravitate Emest - cred că ăsta sunt eu...

* * *

Camera în care m-am instalat se afla pe partea dreaptă a coridorului care ducea spre sala de comandă și control. După ce am anunțat Parlamentului sosirea, în fraze de un laconism extrem, m-am retras din încăperea principală a stației, pornind spre cea rezervată mie. Ajuns în fața ușii, am șovăit cu mâna pe contactor. Apoi, simțind în spatele meu o respirație ușoară și răsucindu-mă fulgerător, m-am trezit sub nasul unui individ caraghios de slab și de șleampăt. Avea ochi negri, iar părul, la fel de negru, se ridica răvășit înspre creștetul capului.

— Ce naiba?... am îngânat, măsurându-1 năuc. Mă spionezi? Cine ești?

— Jerry - a rostit omul, cu o voce scăzută și tremurătoare. Mă... mă bucur că ai venit. Toți ne bucurăm.

A zâmbit, descoperind o pereche de canini gălbui și ascuțiți.

— Asta - a continuat - nu va schimba prea mult situația. Asta - râse de-a binelea, parcă fericit de ceea ce spunea - nu va putea să schimbe nimic. O obsesie în plus.

— Ce vrei să spui?

— O obsesie în plus nu ajută. Ai să vezi, ai să te convingi. Oricum, e bine că ești și tu aici. Lichidăm conturi.

S-a tras înapoi, gata să plece.

— Stai o clipă! m-am repezit eu. Mai stai puțin. Nu vrei să intri? l-am invitat, arătându-i usa.

— Nu, mulțumesc - a surâs el din nou. Am treabă. Ges- turtle mele trebuie făcute în altă parte.

— De unde știi că gesturile tale trebuie făcute în altă parte? m-am revoltat eu. Și, în general, ce-i mascarada asta?

— Vorbește cu Sen - mi-a răspuns. El o să te lămurească. El poate. A, sosia lui e făinuță. Grozavă, adică. Folosesc un termen medieval. Ca și cea a Hildei, dar Hilda își biciuiește destinul. Hm, încearcă, zice ea, să dovedească un paradox. în sfârșit. Vorbește cu Sen, eu am treabă. Am chiar foarte multe lucruri de făcut.

— Unde-1 găsesc pe Sen? m-am interesat.

— Poate la subsol. Sau e lângă sosia mea și încearcă s-o strice. într-o zi, Sen o să omoare pe cineva, prea cercetează totul și vrea să schimbe lucrurile. Păpușile spun totdeauna adevărul despre noi - asta în ceea ce privește aspectul - și despre gesturile noastre viitoare - asta în ceea ce privește comportamentul - și nu pot fi momite sau îm- piedicate să ni le definească. Sau, dacă totuși se poate într-o oarecare măsură, nu știm câtă, pericolul e, oricum... Uite, du-te și vorbește cu Sen. O să-1 recunoști imediat, un tip cu păr alb, pieptănat cât se poate de lins. E imaginea șablon a savantului laureat al premiului Nobel după zeci de ani de activitate. La revedere. Poate trec în seara asta pe la tine, dacă așa-mi va fi scris.

S-a răsucit pe călcâie și a dispărut de-a lungul culoarului. Am rămas câteva clipe tăcut, ascultându- mi propria

răsuflare. în aer plutea un bâzâit ușor, venind de pretutindeni, ca și când ar fi funcționat niște

motoare electrice la subsol, prinse bine de stativele lor, prin care vibrația se propaga în pereții metalici ai întregii clădiri. Amintea cumva orga, dar n-am reușit să-mi dau seama care era nota dominantă. Am mers, parcă ferindu-mă de zgomotul pașilor mei, până în holul în care Sen își îngrămădise aparatura. De aici venea bâzâitul. Un personaj ciudat, cu mișcări mecanice, se învârtea prin încăpere, făcând gesturi ce mi se păreau total inutile. în loc de față, avea o suprafață albă, lucioasă, pe care clipeau doi ochi mari și albaștri. La fel de albe îi erau și brațele, pieptul sau spinarea. O femeie - m-am gândit. Dar era doar o păpușă. Sânii ei, ca două semisfere tari, de plastic, luceau goi și lustruiti de lumina rece a benzilor fluorcarbonice. Peste »
rotunjimea lor perfectă, sfârcurile păreau două cicatrice rozalii. Lumina albă inunda totul; ea pătrundea fiecare por, învăluia într-o cochilie usturătoare aparatele printre care se mișca ființa necunoscută. Din carnea abdomenului, sub ombilic și din zonele aflate în imediata vecinătate a șoldurilor țâșnea un evantai de tentacule, închipuind o fustă având aceeași nefirească nuanță de roz. Ele se mișcau mereu; din când în când capetele atingeau podeaua, iar ființa dădea senzația că le dezlipește de metalul rece cu oarecare greutate.

M-am tras înapoi, oscilând între curiozitate și spaimă. Prima se dovedea, totuși, mai puternică: în definitiv, văzusem în cosmos lucruri și mai rele. Pe grontavarele de

distanță apăreau de multe ori în compartimentele calelor ființe monstruoase, infiltrate pe neobservate din spațiu, datorită neglijenței echipajului sau create acolo prin mutații genetice. Erau, mai devreme sau

mai târziu, descoperite, iar cele inofensive păstrate ca mascote. Uneori, zone întinse din grontavar rămâneau la discreția viețuitoarelor extraterestre, mai ales când o parte din echipaj pierea și supraviețuitorii nu mai erau capabili să facă curățenie. Poate și acum tot de așa ceva era vorba.

Am extras din buzunar dezintegratorul. în aceeași clipă m-am gândit însă că și cei din stație fuseseră dotați cu dezintegratoare de un tip asemănător. Asta putea să însemne un singur lucru: în fața monștrilor, dezintegratoarele se dovediseră inutile.

Șovăiam cu degetul pe trăgaci. O umbră, în stânga mea, s-a prelins de-a lungul peretelui metalic.

— Vrei să mă omori?

Era Sen. Am ascuns stânjenit arma și am schițat un gest de salut.

— Tu ești „aia"? am zis.

— Sau „ăla". Da, eu. Puteai să tragi; bănuiesc că nu mi s-ar fi întâmplat nimic. Ceilalți spun că e periculos. Ei zic că dacă le tulburi mișcările - păpușilor, de ele vorbesc - perturbația se va repercuta și asupra... mă rog, părerile diferă.

— Vrei să spui că n-ai încercat - m-am întors eu către ființa din hol - n-ai încercat nimic împotriva...?

— Oh, desigur, desigur... dar... adică, experiențe fără importanță. Dar să trag... oh, desigur că nu. Ar fi absurd,

nu crezi? Dar poate că vrei... poate că vrei să încerci. Pro- mite-mi, totuși, că n-o vei face asupra... hm! arătă spre ciudățenia cu tentacule.

— Dar asupra cui? nu m-am abținut eu.

— Mai sunt sosii. A ta, când o să apară, ce crezi?

Sau altele, poți încerca. De pildă, Hilda. Ea a fost prima care... Hilda procedează chiar foarte dur, Victor spunea că e...

S-a oprit, căutând să-mi ocolească privirea.

— Spune! l-am îndemnat.

— Sadică - a rostit el, aproape în silă. Sau masochistă. Sau nebună, pur și simplu. Sau niciuna dintre acestea. Poate chiar experimentează de dragul științei, cum se tot laudă. Riscă destul de mult, poate-i place să riște. De întrebat, n-am chef să întreb. Ascultă, n-ai vrea să bei ceva?

L-am privit năuc.

— Alcool, omule! a zâmbit. Ai putea să încerci, nu face rău, în doze rezonabile. Poți să te duci în sala de mese; există acolo un dulap de culoare albă. îl deschizi și iei una din sticlele de pe primul raft. Acum am puțină treabă.

— Păi...

— Cară-te odată, nu pricepi? De ce te vâri și tu în sufletul meu?

Tonul său tăios și privirea scânteietoare m-au făcut să mă dau un pas înapoi.

— Va veni Victor - a mai zis. Alt idiot. El e cu stelele lui. Nu înțeleg nici măcar adevărul despre ei, oamenii ăștia!

Apoi s-a clătinat ușor. A pornit către aparatele din sală și a început să se învârtească printre ele într-un mod ce

mi s-a apărut ciudat de familiar. Parcă mai văzusem cândva aceste mișcări. într-adevăr - mi-am zis sea-mănă cu ceea ce numește sosia lui. E la fix.

Victor, într-o salopetă murdară, apăruse din coridor. Mi-a apucat mâna și mi-a strâns-o fără niciun cuvânt, apoi mi-a făcut semn să-1 urmez. Trepidația pereților clădirii încetase.

— Sen... - am început eu, dar Victor a privit spre mine cu ochii lui mici de porc și m-am oprit speriat. Și el are ceva din păpușă - m-am gândit.

— Te gândești că semăn cu păpușa mea - a gâfâit el brusc. Semăn, nu-i așa? Presupun că e foarte firesc. Am străbătut cosmosul de la o margine la alta, doar-doar îmi voi uita identitatea. Ți se par caraghios? Sunt gras, nu? Duhnesc a alcool... Sen ți-a zis de sticle?... Eram sigur! As- cultă-i sfatul: golește-le. Și uită. E o treabă parșivă de tot la mijloc, să știi! Ce folos că ne dă deșteptăciunea afară din casă! L-ai văzut pe Emest? Hi, hi, hi! Cal. Cal cu aripi! O fi talentat bătrânu', mai știi? O fi scris și poezie la viața lui. Sen s-a tâmpit, guzganu' dracului! Aș face eu o chestie cu sosia lui. Numai de afurisit, să-l văd cum se coțăie mai târziu! Uite și tu! Ai mai văzut stații planetare ornamentate baroc? Hai, tragem o băută? Fac cinste, azi am pus mâna pe chei...

— Ascultă! l-am apucat de braț. De unde au apărut... hm, sosiile astea?

— Habar nu am. Dac-aș ști gaura pe care vin, aș astupa-o...

140

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Se smulse din mâna mea. Pe salopetă, degetele lăsaseră cinci dungi de o Culoare ceva mai

întunecată.

— Ai grăsime pe degete - m-a privit scârbit. Și toți sunteți la fel. Vii din partea Parlamentului, ha? Retrageți permisele de navigatori și băgați oamenii la zdup? Las' că vă știu eu! Aruncă odată în aer șandramaua, dacă de-asta ai venit. Dar fără mine, copoiule!

Sosii - mi-a trecut fulgerător prin minte. Sosii. Persoane care seamănă prefect cu cineva, fără să fie însă cineva până la capăt. Ele nu sunt nimic. Sau pot fi totul. Pot să fie mai cineva decât cineva.

— Toți mă considerați un fel de porc - continuă Victor. La școală îmi ziceau „Piggy". Auzi, Piggy! Ticăloși, asta sunteți! Voi credeți că arătați mai bine! Sen e un vierme docent, Emest un poet asasin, Hilda o sadică, iar Jerry un parșiv. Ăsta ar face rău oricui, cu condiția să n-o pățească. Iar tu ești un copoi nenorocit, drăguțule! O să-ți vezi curând mutra de câine imortalizată și o să faci tot ce face ea, dar la exact un sfert de oră după. Până atunci, du-te și dis- treză-te cum poți. Du-te și violeaz-o pe Hilda. Cred că e moartă după viol! Sau cară-te la Sen și fă teorii. E foarte bun de gură. Da, da, foarte bun! Ieri mi-a dereglat mișcările păpușii; am fost gata să mă prăbușesc pe scară. Ticăloșii dracului!

A scuipat și a luat-o la fugă pe coridor. De lângă ușa care ducea spre stația radio s-a întors către mine. Pe față sudoarea i se prelingea în șuvițe subțiri, ce aminteau urmele de melci; mă privea cu ochi cenușii, îngropați în grăsime, gesticula mânios și, parcă, în același timp, deprimat.

141

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— Bestii! Voi, ăia care le știți pe toate! II vrei?

A scos dintr-un buzunar al salopetei carnetul de

navigator.

— Ia-1! Șterge-te cu el undeva! Simte-te măreț! N-am râs când l-am primit, n-am de gând să plâng când îl dau înapoi! Scârbe! Scârbe mari! M-am săturat de stele, toate mi s-au pus în gât. Uite-aici, aici: ai văzut-o? L-ai văzut? Și ți-a venit greață! Hi, hi, știam! Auzi? Dacă mă iei de-aici, mă fac băiat cuminte. Nici la balamuc nu-i rău, am auzit că-ti dau si desert! » »

Mi-a azvârlit carnetul. L-am lăsat să se prăbușească lângă bocancul drept, cântărindu-i cu privirea foile răvășite. Și murdare. într-adevăr, foarte murdare, cu toate că hârtia sintetică nu se murdărește cu una, cu două. Am ridicat ochii din nou spre Victor, dar acesta dispăruse. Trăgând carnetului un șut, m-am îndreptat, obosit deodată, către camera ce mi se rezervase. Pe sub ușă se strecura o dungă firavă de lumină. Instinctul de soldat mă făcea să nu mai fiu atât de stăpân pe actele mele; reflexele funcționau în neconcordanță cu stimulii. De pildă, acum: m-am lipit de ușă gata s-o trântesc de perete și să scot dezintegratorul. Asta a durat o clipă; imediat mi-am dat seama de stupiditatea unui asemenea gest. E adevărat: în camera unui militar nu intră nimeni. Dar ceilalți nu mai puteau fi considerați militari și se părea că nici ei nu mă mai considerau astfel. Am împins ușa cu prudență, gata totuși să sar înapoi la cea mai mică amenințare venită de dincolo de ea. Pe un scaun ce făcea cu podeaua corp comun

stătea Jerry. M-a simțit nu știu cum, deși era cu spatele la mine.

— Hai, curaj! a zis și m-a privit peste umăr, încântat parcă de nemulțumirea mea.

Am trântit ușa.

— Ce cauți aici în lipsa mea?

— Te-ai supărat? s-a întors el către mine și în ochi i s-au aprins două luminițe diabolice. Nu făceam niciun rău.

— De asta sunt sigur...

— Te-ai supărat? a repetat Jerry și a rotit privirea prin odaie. E frumos aici. Tu ai făcut curățenie?

- Nu.

Rămăsesem în picioare.

— Atunci, desigur, Hilda. Ai văzut-o, v-ați întâlnit?

- Nu.

— E la subsol - a îngânat Jerry și s-a ridicat de pe scaun îndreptându-și încet umerii. Avea umeri foarte osoși; înțepau bluza uniformei de navigator, care părea, astfel, așezată pe un cuier de plastic sau pe un manechin. Se distrează cu sosia - a continuat el. încearcă să verifice un fel de paradox temporal. Lovește sosia, sosia se lasă lovită după ce, cu un sfert de oră mai devreme, lovise, la rândul ei, într-un obiect imaginar sau chiar în Hilda. Nu totdeauna te poți feri de propriile tale gesturi. Cred că individa e puțin nebună sau a înnebunit în ultimele două săptă-mâni. Piggy... mă rog, Victor - adăugă repede, citindu-mi în ochi enervarea - zicea că ar fi sadică.

— Deci, sosiile anticipează gesturile originalului?

143

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— N-ai înțeles? a tresărit Jerry.

— Ah, de-asta-mi cerea Sen să nu trag în sosia lui!

— Ticălos afurisit! a scrâșnit Jerry, cu o ură care m-a făcut să mă cutremur. Dar a știut să-mi umble mie la...

— Și dacă aș fi tras? l-am întrerupt.

— Probabil, Sen ar fi murit.

— Crezi?

— Nu cred. Dar peste exact cincisprezece minute v-ați fi reîntâlnit și l-ai fi ucis cumva. Sau poate nu tu. Sau ar fi avut loc un accident.

— Bine, - am exclamat - dar dacă-ți știi viitorul, poți să-l și ocolești!

— Nu. Când te-mpiedici și cazi, pui mâinile înainte, este? Chiar dacă îți propui altceva, reflexele funcționează dincolo de tine și nu-ți permit să dai cu capul de podea. E cam același lucru. Un lung lanț de efecte și cauze te conduc în mod firesc la gesturile anticipate.

— Și soluția?

— Să plecăm. Planeta asta nu-i de noi. Poate a vrut să facă oameni, poate avea nevoie de modele. Dar n-a reușit. Nu știu de ce, dar n-a reușit.

— Planeta? m-am minunat cu voce tare.

— Când un ecosistem are goluri, caută să și le completeze - a explicat Jerry, frecându-și palmele. O face de milioane de ani. Sau - cine știe? De câteva săptămâni...

— Ipoteza e hazardată.

— Hm, ca mai toate ipotezele. Și nici nu-mi aparține, e lansată de Sen.

144

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— Parlamentul trebuie anuntat - m-am hotărât eu.

— Parlamentul a fost anunțat - a rostit Jerry cu o voce egală.

Am clipit mărunt.

-Și?

— Și te-au trimis pe tine...

* * *

Sen zâmbea. Arăta, într-adevăr, ca un savant

proaspăt descoperitor al unei noi legi fizice. Dar zâmbetul îi stătea lipit tâmp între urechile cenușii, aproape pătrate.

— Avea nevoie de oameni, da! a rostit visător, păstrân- du-și pe față inconfundabilul zâmbet.

— Ce să-nțeleg prin asta?

— Ce vrei. Un gol într-un ecosistem bătrân, foarte bătrân. Nu pe toate planetele vii apar, în urma evoluției, ființe raționale. Unele au toate condițiile, dar drumurile sunt blocate. Uneori, vacuumul devine cronic - o tumoare care distruge, treptat, și celelalte componente ale sistemului. în urmă cu doar două milioane de ani, planeta asta gemea de ființe vii. Erau de toate: și mamifere și insecte și păsări... Iar acum - a pocnit din degete - mai nimic! Doar lande peste care zboară crowni și mări calde, perfect propice unor viețuitoare - chiar terestre - dar absolut depopulate. O planetă care se stinge fără motiv. Și deodată am apărut noi, cu grontavare tixite, cu cargouri galactice - și mai ales cu viață. Cu multă viață...

145

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— E o teorie - nu m-am putut eu abține să-l contrazic.

Stăteam pe balconul de fier torsionat ce se înroșise mângâiat de lumina stelei centrale care răsărea în depărtări, peste landă. Aerul era foarte rece. Pe cer, către miezul luminii, vibrau punctele negre ale crownilor, desenate clar, aproape dureros. Ele se contopeau uneori cu suprafața planetei, apoi se ridicau foșnind și înotau mai departe către noile hotare ale anotimpului cald.

Undeva a răsunat o împușcătură, apoi alta.

— De ce l-ai construit?

Arătasem în jos, către podeaua balconului.

— Nu-ți place? Lumea e frumoasă de la balcon. Și pe urmă, balcoanele trezesc totdeauna nostalgia. Când vin aici, mă simt, cum să-ți spun, aproape pur. Ai văzut ce ochi albaștri are sosia mea?

L-am privit, uimit de nota stranie ce i se deslușea în voce.

— Da - a continuat. Destinul. Mi-ar plăcea să-l mânu- iesc, să-l înfrâng. Ai observat câtă disperare e-n orice fericire? Teama că zilele frumoase trec, presimțirea nebuloasă a viitoarelor amintiri... Viața! S-a scurs, se scurge... Fiecare împlinire mă face să mă gândesc la neîmplinirile ce vor urma. Ne desfășurăm existența între un eșec și altul. Și eșecul final: ni se iau mâinile, picioarele, dureri, bucurii... totul. Bulgări de pământ - dacă ne aflăm pe vreo planetă. O catapultare și rătăcirea bezmetică a unui trup mort printr-un univers de gheață - dacă ne aflăm altundeva. Cine știe? Poate lumea asta îmi va oferi șansa pe care o cerșesc de atâția ani. O mână- ntinsă. Sau o mână cu degetele făcute uite-așa!

146

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

A strâns pumnul, ridicând doar degetul mijlociu.

— E un gest obscen, dar îmi place - a râs ușurel. O mână- ntinsă și la capăt... Un gest cinic, dar aproape esență.

— Ca și balconul - am zis, dând din umeri. De ce te-ai făcut navigator?

— Așa a vrut tata. Mi-ar fi plăcut filosofia. Da, știu, ceea ce-ți destăinuiesc va fi raportat și ar putea duce la retragerea carnetului. Navigatorilor nu li se dă voie să rămână oameni. Dar sunt oameni, ce altceva ar putea să fie? Ia stai! Tu faci parte din noua școală, nu? Ai urmat cursurile pe Feynol?

— Da. Pe Feynol.

— Am auzit - a continuat Sen - că voi sunteți altfel.

»

Mai duri, mai reci, mai neîngăduitori. Ai terminat în '56? O, atunci, desigur, o cunoști pe Hilda!

— Poate - am rostit alb. Dar nu prea cred. Am fost o promoție mare, aproape șaizeci de mii...

— Hilda e foarte frumoasă - a îngânat Sen, studiin- du-și pedant unghiile. Nu se poate să n-o fi remarcat. E absolut frumoasă într-o lume plină de femei frumoase. Și - a rostit tainic - cred că nu e deloc mulțumită de asta.

♦

Poate frumusețea a reușit s-o facă nefericită. Poate.

— Hei! a strigat de jos cineva. Copoiule!

Am privit peste balcon. Victor își agita caraghios brațele.

— Ți-a apărut sosia! Nici n-o să-ți vină să crezi!

— Unde e? am tresărit.

— Aici, jos. Doarme. Nici n-o să-ți vină să crezi. Hi, hi! Nimănui n-o să-i vină să creadă...

147

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

Sen și-a plimbat privirea de la mine la Victor și înapoi.

— Mi se pare - a zis - că ar trebui să coborâm. De altfel, aș vrea să beau ceva...

La parter ne aștepta și Emest. M-a cercetat leneș, plictisit parcă.

— Asta - a murmurat - e o chestie.

Mi-a arătat un corp făcut covrig într-un colț al laboratorului improvizat de Sen.

— Doarme... - a rânjit Victor. Auzi, bestie? m-a apucat el de reverele hainei și m-a scuturat cu putere. Doarme! Dormeai acum un sfert de ceas, așa-i? Și n-are moacă de copoi, nici pe departe! E un om! Vrei să-l vezi? Vrei?

M-am lăsat târât până lângă sosie. In treacăt, am observat privirea strălucitoare a lui Sen.

Sosia nu arăta chiar ca mine. Avea un păr lung, auriu, o față pe care se ghiceau câteva riduri și era îmbrăcată într-un costum civil. In rest, semănăm.

— Ești orgolios! a chicotit Sen. în tine se află propria ta reprezentare...

Nu i-am răspuns. Priveam atent la Victor, care aproape că-și ieșise din minți.

— Dar nu pricepeți?!! a urlat el. Javra asta e trează, iar sosia lui doarme!

înainte să înțeleg ce voia să spună, sosia s-a mișcat. A dus mâinile lateral, apoi și-a frecat îndelung pleoapele.

— Oh! a exclamat Sen.

Sosia se ridicase și deschidea acum o ușă imaginară. Apoi a mers până la scara ce ducea spre etajul superior și a început să urce.

148

ÎNVĂȚĂTORUL Mircea Liviu Goga

— Oh! a repetat Sen, cutremurându-se. E un om! Un om în came și oase. Bine, dar...

Și s-a întors cu vioiciune spre mine.

— Dar tu, - a continuat cu o voce calmată brusc - tu cine ești?

— Sosia îi urmează gesturile - îngână Ernest. Nu le execută anticipativ, ca în celelalte cazuri. înțelegi?...

Stăteam nemișcat în fața lor, cu mâinile atârnând neputincioase pe lângă corp. Ei discutau mai departe. Discutau despre un obiect care-mi purta numele, despre un obiect exotic, căruia nu i s-a găsit încă poziția în nomenclatoare.

— Concluzia - a rostit Sen, rar și apăsat.

— El nu e om.

O voce nouă. Hilda pătrunsese pe ușă venind din coridorul ce ducea la subsol.

— îl cunosc - a zis. E o mașină. Ne-au trimis o mașină.

— Nu înțeleg rațiunea Parlamentului - a șoptit Jerry, mângâindu-și obrazul drept.

— Poate că situația noastră a fost înțeleasă mai bine decât am crezut - și-a cântărit Sen cuvintele. Sau n-a fost înțeleasă deloc.

— Dar nu sunt robot! am exclamat. Sunt om!

Hilda a venit în fața mea. Era foarte frumoasă și utiliza un parfum ațâțător.

— Da. Nu ești robot. In conștiința ta, nu ești robot. Asta nu ți s-a spus niciodată. Douăzeci ca tine, împrăștiați pe cargourile galactice sau pe grontavarele de mare tonaj și

care cred constant că sunt oameni. Se pare că experimentul a reușit.

— Dar nu aici - a mormăit Emest. Aici...

— Nu fi supărat! Sen s-a apropiat și m-a bătut încetișor pe umăr. Am bănuit eu ceva. Erai puțin altfel...

— Pe dracu'!!! a explodat Victor. Ai bănuit pe dracu'! Lasă-te de savantlâcuri! Vezi?

Mi-a apucat cu bruschețe mâna, făcându-mă să mă clatin.

— Celule, asta e! Siliciu! Celule de siliciu! Aveau nevoie de copoi ticăloși! De bestii aveau nevoie! Copoii de came și sânge nu mai erau copoi, ci oameni în haine de copoi! Și nu le făceau cumsecade treaba. Treaba lor murdară!

— Victor! s-a răstit Hilda.

— Piggy, spune-mi Piggy - a continuat Victor. Zi-mi așa cum mi-au zis toți, până și târfa asta de planetă!

— El n-are nicio vină! a exclamat Sen.

— Dar eu? l-a străfulgerat Victor. Eu ce vină am? Și tu, bătrâne țap, ce vină ai? Și cotoiul ăsta de Jerry? Și sadica asta? a arătat-o pe Hilda. Voi sunteți vinovați?

— Nu e nimeni vinovat - a încercat din nou să-l liniștească Sen.

— Atunci, de ce toate astea? s-a răsucit spre mine Victor și a făcut cel mai neașteptat gest posibil: a izbucnit în plâns.

Sen l-a cântărit câteva clipe cu o mină scârbită și m-a bătut iar pe umăr, consolator:

— Nu ești vinovat.

— Deci - am îngânat - de data asta, eu sunt sosia...

— Se tot joacă - a murmurat Emest, în celălalt colț al încăperii. Se tot joacă și ne are la mână... Cinci oameni, plus robotul, înțelegeți? Cineva se joacă...

Mai întâi, am încercat să uit. Stăteam cu fața îngropată în salteaua pneumatică și căutam să-mi amintesc unde și în ce împrejurări mai trăisem o asemenea umilință. Din cupa memoriei, imaginile se revărsau mereu, dar niciunde nu găseam fie și o umbră ușoară de neliniște în privința identității mele. Totdeauna am fost cel puternic, cel adevărat, cel convins de temeiul a tot ceea ce face și gândește. O păpușă perfectă în felul ei, căci a nu te îndoi de tine e un lucru deja perfect. Chiar dacă, adesea, cei din jurul meu mi se păreau slabi, nu reușeam decât să-i compătimesc, necum să mă-ntreb dacă nu cumva puterea mea e cea nefirească...

Oameni făcuți să nu tresară nici dacă le-ar pocni un pistol lângă ureche. Dar iată că depinde de pistol. Iată că depinde - și am aflat asta aici, mergând prin landa gălbejită, sub cerul plin de crowni, insinuându-mi pașii peste nisipul diferitelor țărmuri alături de Sen, cel care mi-a vegheat înțelegerea. Crudă, stranie înțelegere. Eu sunt sosia. E înspăimântător, chiar dacă, pe undeva, toate astea seamănă, mai degrabă, cu o eliberare. Ceilalți au fost terorizați de ideea destinului guvernat de păpușile ce le pregăteau gesturile. Eu, acum, nu mai am asemenea temeri, pentru că mă aflu în fața originalului meu, sau poate în

fața propriei mele cenuși. Ca și când un univers întreg mi-ar urma mișcările, sorii s-ar aprinde sau s-ar stinge la auzul glasului meu, lunile ar intra în eclipsă dacă aș rosti către cineva „te iubesc", galaxiile s-ar roti mai repede dacă le-aș căuta pentru a le cere asta. Eu sunt sosia, eu sunt înaintemergătorul - în fața acestui gând, spiritul meu se pleacă. Sau sunt originalul, adevărul cel de dinainte de came.

„Planeta a învățat să facă un om - zicea Sen. A fost oare asta adevărata ta misiune?"

Si:

„Acum nu mai e nevoie de noi. Sau poate că suntem, în continuare, necesari pentru a dirija lucrurile? Să fim, oare, pentru lumea de-aici, un fel de arhei?"

Si:

„Inteligența e capacitatea unei ființe de a se autoima- gina. Te-ai autoimaginat o viață întreagă om. Fă-o și pe mai departe. Poate că ești mai mult decât oricare dintre noi".

Si:

„Ai nemurirea."

O nemurire de robot. Și nu știu dacă e cazul să fiu fericit sau să mă doară. Nu știu. Dar în ziua în care voi afla, mă voi întoarce aici. Sigur mă voi întoarce. Deocamdată, ies din clădire ca un hoț dintr-o casă străină.

Si:

„Poate că ești cel mai nefericit dintre noi. Nouă încă ne mai rămâne speranța. Suntem oameni; oamenii se mai hrănesc uneori și cu iluzii".

De unde să știe Sen că speranța mea e mai puternică decât a lui? înainte, doar landa galbenă și fremătătoare se lăsa împărțită, măsurată de pașii mei. Oare - mă surprind gândindu-mă - oamenii văd landa așa cum o văd eu? Aceleași culori, aceleași...?

Sen zicea:

„Poate ai dreptate. Dar omul tău e singur. Va reuși planeta să creeze o femeie? Mă îndoiesc. Dacă pleci, acest om nu va mai avea alte gesturi înaintea lui. Biocâmpul nu se întinde la o distanță prea mare, iar acțiunea lui e relativ limitată".

De aceea și plec. Pentru a nu mai putea vedea nimic, pentru a nu mai auzi, pentru a nu mai da ocazia OMULUI să vadă cu ajutorul meu, să audă doar prin intermediul urechilor mele.

Si:

„Nouă ne rămâne speranța. E ca și când ai împușca grauri. Păsări pe care nu merită să le împuști. Crowni, poftim. Cât timp ai în mână o armă, ai o șansă".

Ușa stației s-a închis. Ca un hoț din casa pe care a pră- dat-o, am ieșit să câștig ceva care aproape nu mai există. Am furat pentru a mă trăi. Prin ei...

Căci, iată! lată-i! Cei ce vor dezamorsa logica perfectă a lui Sen. Ei, începuturile, ca niște hoți ce ies din casele pe care le-au prădat. Și prădând o lume, vor pomi la construirea norocului lor și al lumii lor. Nu-i văd, am închis ochii; nu-i aud, urechile îmi sunt dăruite doar foșnetelor din ierburi...

Cel puțin două sute de oameni merg prin landă. Coboară scări ce nu există, strâng mâini de fum, ies ca din case străine, își rotesc privirile libere peste landă. Și deodată, ca la un semn, pivotează la unison pe călcâie și închid în spatele lor cel puțin două sute de uși.

Imaginare.

Rangkook

de Constantin D. Pavel

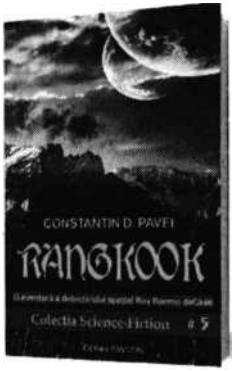

"Genul de poveste plină de mister de la un capăt la altul!"

"Un personaj principal de care te îndrăgostești și abia aștepți să-i savurezi fiecare aventură în Zona Colonizată."

Cea dintâi nuvelă din seria Aventurilor detectivului spațial Ray Garren deCase, ***Rangkook*** te incită, te înfierbântă și te face să-ți dorești să călătorești printre stele.

în această carte, celebrul detectiv special este chemat să rezolve misterul dispariților unor turiști, pe una dintre cele mai luxuriante și impresionante planete, pe care tronează cel mai înalt munte din sistemul ei planetar, Rangkook. Descoperirile pe care le face detectivul îl vor conduce alături de frumoasa Lolla, către aventuri cu totul și cu totul fabuloase!

Titlu: ***Rangkook***
Autor: ***Constantin D. Pavel***
Nr. pag.: ***128***
Colecția Science-Fiction: ***#5***
Comandați-o la: ***www.pavcon.ro***

CUPRINS

învățătorul.....5

Mașina de dor.....36

*

Crucea Sudului.....91

întoarcerea acasă.....100

După chipul și asemănarea ta.....106

Tara libertății.....115

» »

Orașul de la capătul lumii.....121

Vânătorii de grauri.....127